

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra národního hospodářství

Ing. Michael Rosenfeld

OBCHODOVÁNÍ S KOMODITAMI A KOMODITNÍ BURZY V ČR
Commodity transactions and commodity exchanges in the Czech Republic

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Mgr. Pavel Seknička, Ph.D.

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu):

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Ing. Michael Rosenfeld

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Mgr. Pavlovi Sekničkovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za cenné připomínky a poskytnuté rady.

OBSAH:

ÚVOD	1
1. kapitola: Základní pojmy	3
1.1 Burzy	3
1.1.1 Pojem burza	3
1.1.2 Vývojové etapy burzovníctví	5
1.1.3 Funkce burz	8
1.1.4 Typy burz	9
1.1.5 Druhy burz	10
1.2 Komodity	11
1.2.1 Základní znaky zastupitelných komodit	11
1.2.2 Obchodní skupiny komodit	12
1.2.3 Organizovaný komoditní trh	12
2. kapitola: Obchodování na komoditních burzách	15
2.1 Druhy burzovních obchodů	15
2.1.1 Promptní obchody (spotové)	15
2.1.2 Dodávkové obchody	15
2.1.3 Spekulativní obchody	15
2.1.4 Diferenční (rozdílové) obchody	15
2.1.5 Přímé termínové obchody	16
2.1.6 Hedgingové obchody neboli krycí	16
2.1.7 Opční obchody	16
2.1.8 Arbitrážní obchody	17
2.1.9 Prolongační obchody a stravné	17
2.2 Obchodování na termínových a opčních burzách	17
2.2.1 Deriváty a opce	18
2.2.2 Historie termínových obchodů	19
2.2.3 Obchodování s komoditními futures	21
2.2.4 Obchodování s komoditními opcemi	23
3. kapitola: Burzovní obchodování s komoditami v ČR	24
3.1 Právní úprava komoditního burzovníctví v ČR	24
3.1.1 Historie právní úpravy	24
3.1.1.1 Období od 2. poloviny 18. století do r. 1860	24
3.1.1.2 Období od r. 1860 do r. 1918	25
3.1.1.3 Období od r. 1918 do r. 1952	28
3.1.1.4 Období od r. 1989 do r. 1992	29
3.1.2 Právní úprava v současnosti, zákon č. 229/1992 Sb.	30
3.1.2.1 Právní pojetí a působnost komoditní burzy	30
3.1.2.2 Založení a vznik komoditní burzy	34
3.1.2.3 Orgány komoditní burzy	38
3.1.2.4 Majetkoprávní postavení burzy	40
3.1.2.3 Členové burzy	41
3.1.2.4 Burzovní obchody	42
3.1.2.5 Burzovní rozhodčí soud	45
3.1.2.6 Dohodci	45
3.1.2.7 Státní dozor a sankce	46
3.1.2.8 Zrušení a zánik burzy	48

3.2.12	Zákon o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu	49
3.1.3.1	Komoditní burza	49
3.1.3.2	Komoditní obchod	51
3.1.3.3	Státní dozor	54
3.1.3.4	Ustanovení společná, přechodná a závěrečná	54
3.1.4	Vládní návrh novely zákona č. 229/1992 Sb.	55
3.2	Komoditní burzy v České republice	59
3.2.1	Nástin historie burz v českých zemích do roku 1989	59
3.2.2	Komoditní burzy po roce 1989	61
3.2.3	Věcné členění komodit a komoditní burzy	62
3.2.3.1	Agrární komodity	63
3.2.3.2	Průmyslové komodity	63
3.2.4	Plodinová burza Brno	65
3.2.5	Českomoravská komoditní burza Kladno	67
3.2.6	Obchodní burza Hradec Králové	70
3.2.7	1. Karlovarská komoditní burza	71
3.2.3	Komoditní burza Praha	72
3.2.9	HRAPRAKO komoditní burza	74
3.2.10	Komoditní burza Říčany	75
3.2.11	IPB Komoditní burza	78
3.2.12	Power Exchange Central Europe, a.s.	79
3.2.12.1	Případová studie Moravia Energo, a.s.	81
3.3	Zhodnocení stavu komoditního burzovníctví a jeho perspektivy	83
Závěr	.....	91
Seznam použitých zdrojů:	.....	93
Příloha I	.....	97
Příloha II	.....	98
RESUMÉ	.....	100
ABSTRACT	.....	100
KLÍČOVÁ SLOVA – KEYWORDS	.....	101

ÚVOD

Téma „Obchodování s komoditami a komoditní burzy v ČR“ jsem si zvolil, jelikož se jedná o aktuální problematiku, která má svůj ekonomický i právní obsah. Komodity, měny, cenné papíry, ale i deriváty, termínové kontrakty a investiční certifikáty v době globalizace ovlivňují výrazným způsobem růst či pokles světové ekonomiky. Organizovaný komoditní trh je jeden z významných segmentů tržního hospodářství a svými potenciálními riziky, která mají vliv především na cenové výkyvy, mohou způsobovat v hospodářství vážné problémy. Komoditní trh je v současné době nejenom u nás často skloňován v souvislosti s novými možnostmi investic. Obchodování s komoditami na světových burzách z hlediska investorů si získává stále větší popularitu, a to vzhledem ke své snadnosti a možnostmi on-line obchodování díky moderním informačním technologiím. Na toto téma existuje velké množství odborné literatury tuzemské, ale zejména zahraniční, která zpřístupňuje nejenom nové vědomosti, ale především metody a zkušenosti. S komoditami mám také osobní zkušenost, zejména v letech 2006 až 2008 jsem aktivně obchodoval s kontrakty futures na amerických komoditních trzích, a také toto ovlivnilo výběr tématu diplomové práce.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení právní úpravy komoditního burzovníctví a analýza komoditního trhu v České republice. Dílčím cílem práce je nastínit perspektiv komoditních burz se zřetelem na obchodování s deriváty.

Diplomová práce je členěna na tři kapitoly.

V první kapitole se zaměřím na charakteristiku základních pojmů jako komodita, komoditní trh, jeho funkce a současné trendy na komoditních trzích, burza jako obecná kategorie organizovaného komoditního trhu včetně historického vývoje a právního vymezení.

Druhá kapitola pojednává o burzovních komoditních obchodech se zaměřením na obchodování s termínovými kontrakty na organizovaných komoditních trzích.

Třetí kapitola se zabývá právní úpravou komoditního burzovníctví v České republice včetně jejího historického vývoje a podává stručnou charakteristiku komoditních burz v ČR. Poslední částí kapitoly je zhodnocení současného stavu komoditního burzovníctví v České republice a nástin jeho perspektiv.

Z hlediska metodiky byl v diplomové práci použit postup interdisciplinární, zahrnující vědní obory ekonomie a právo. Dalšími metodami pak byla deskripce, která byla použita ve všech kapitolách, a metoda logicko-analytická, využitá zejména ve třetí kapitole.

1. kapitola: Základní pojmy

1.1 Burzy

1.1.1 Pojem burza

Vznik pojmu burza není jednoznačný. Podle některých názorů je odvozen ze středověkého slova „bursae“, což byly jakési kupecké koleje, podle jiných z řeckého slova znamenající kožený měšec. Tři měšce byly také v rodovém znaku patricijské rodiny Van der Beurse z Brugg, před jejímž hostincem na náměstí se konaly schůzky zejména italských obchodníků a jejíž jméno tak bylo dalším možným základem pro vznik dnešního pojmu burza. Postupně se pojem burza v různých jazykových obměnách začal používat v celé kontinentální Evropě. Pojem burza se historicky vyvinul pro označení zvláštního druhu shromáždění obchodníků, na nichž se uskutečňovala koupě a prodej zboží, které nebylo na trhu fyzicky přítomno.

Pro vlastní obsah pojmu burzy existuje také několik různých pojetí, které můžeme rozdělit do čtyř základních skupin:

- Burza jako schůzka obchodníků
- Burza jako místo, kde se uskutečňují obchody
- Burza jako zvláštní forma trhu
- Burza jako instituce (právní osoba), která organizuje trh

Burza je pojem ekonomický i právní, jejichž význam se nemusí krýt. Burza z ekonomického hlediska je označení zvláštní formy trhu, oboustranné aukce, která má následující charakteristické znaky:

- Zvláštní forma organizace
- Omezenost trhu z hlediska obchodování jen pro určité subjekty
- Zastupitelnost předmětného aktiva, jež bylo připuštěno k obchodování na burze, obchoduje se v předem definovaných množstvích
- Zboží jako předmět obchodu není na burze fyzicky přítomno
- Burzovní obchody se konají pravidelně v určitou dobu a na určitém místě

- Burza je samostatnou institucí, která má právo vydávat vlastní předpisy v rámci platných zákonů
- Činnost burzy podléhá státní regulaci a dozoru

Z ekonomického hlediska se burza nejvíce blíží teoretickému modelu dokonalé konkurence.¹

Z právního hlediska je burza právnická osoba, která organizuje regulovaný trh. Organizací trhu se rozumí kvalifikovaná činnost, která spočívá v soustředování nabídky a poptávky po zboží do určitého času a místa a umožnění uzavření smlouvy mezi stranami.²

V českém právním řádu byla burza cenných papírů definována v § 1 zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, jako „právnická osoba oprávněná organizovat na určeném místě a ve stanovenou dobu prostřednictvím oprávněných osob poptávku a nabídku registrovaných cenných papírů, investičních instrumentů, které nejsou cennými papíry, popř. jiných instrumentů kapitálového trhu, v rozsahu, v jakém to vyplývá z jí uděleného povolení. Samostatný zákon o burze cenných papírů byl zrušen zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, který definoval burzu cenných papírů v § 56 jako „právnickou osobu, která organizuje trh s investičními nástroji pro osoby oprávněné uzavírat burzovní obchody. K činnosti burzy je třeba povolení České národní banky.“

Burza na zboží je definována v § 1 zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, jako právnická osoba zřízená podle tohoto zákona k organizování burzovních obchodů se zbožím ("komodity"), deriváty vztahujícími se ke komoditám, které jsou předmětem obchodování na komoditní burze ("komoditní deriváty"), pokud nejsou investičním nástrojem nebo se zemědělským skladním listem.

---

¹ Znaky dokonalé konkurence jsou velký počet kupujících a prodávajících, homogenní produkt, volný vstup do odvětví a výstup z odvětví, dokonalá informovanost subjektů.

² DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

1.1.2 Vývojové etapy burzovníctví

První zprávy o burzovních obchodech pocházejí ze starověkého Říma v souvislosti s kupeckými kolegií, kde probíhaly obchody s dlužními úpisy a penězi. Vzhledem k tomu, že obchody probíhaly nepravidelně a s nestandardizovaným předmětem obchodu, nejednalo se o ve své podstatě o burzovní obchody. Burza jako zvláštní forma trhu vzniká až ve středověku, kdy se objevuje na trhu zastupitelné zboží, což byly zpočátku cenné papíry ve formě směnek. Historický vývoj burzovních trhů můžeme rozčlenit do následujících etap:

První etapa začíná na přelomu 12. a 13. století a končí otevřením první zvláštní burzovní budovy v Antverpách v roce 1531. V tomto období vznikají první burzy z pravidelných trhů obchodníků v souvislosti s rozvojem obchodu a řemesel nejdříve v italských městech a později i v dalších zemích. Jednalo se o burzy kombinované, peněžní i zbožové. Existují zprávy o peněžních burzách³ se směnkami v Benátkách, Janově, Florencii a s italskou Luccou je zase spojována burza se zbožím. Ve 13. a 14. století se Bruggy staly jedním z nejvýznamnějších center obchodu západní Evropy, křižovatkou námořních cest ze Středozemního a Baltského moře. Burza je však datována až do roku 1409. Z dovážené anglické vlny se vyrábělo sukno, které bylo vyhlášeným exportním artiklem. Později se centrum přeneslo do Antverp, kde vznikla burza v roce 1460. U prvotních forem burz šlo o neformální setkávání obchodníků, kteří se setkávali pod širým nebem a jejichž setkání nebyla organizována. Postupně se obchodování přenášelo do různých budov, které byly zpočátku veřejně přístupné. Vznikaly různé burzovní spolky a gildy⁴, které opatrovaly prostředky na stavbu burzovní budovy. Do budovy pak směli vstupovat pouze členové těchto spolků po splnění určitých podmínek např. zaplatit finanční příspěvek. Přenesení obchodování do budov se tak stalo počátkem pevné organizace burzy.

---

³ Pojem „burza“ se začal používat později, místa obchodu se nazývala „loggie“ podle italských konzulárních domů, poblíž kterých obchod probíhal.

⁴ Středověké spolkové sdružení obchodní či řemeslnické, které sdružovalo živnostníky podle stavu a povolání; obdoba cechů.

Druhá etapa vývoje představuje období mezi roky 1531 a 1631. Burzy jako organizované instituce se začínají rozšiřovat po celé západní Evropě. Do činnosti burz stát obvykle přímo nezasahoval, panovník však většinou existenci burz potvrzoval.⁵ Burzovní zákonodárství v dnešním smyslu vznikalo až v průběhu 19. století. Ve Francii vznikly v tomto období burzy v Toulouse, Bordeaux nebo Marseille. V Německu v Augsburgu, Norimberku, Hamburku, Kolíně nad Rýnem a v Anglii Londýnská Royal Exchange. Důležitým mezníkem ve vývoji burz je založení Amsterdamské burzy v roce 1608. Na Amsterdamské burze se jako předměty burzovních obchodů nově objevují majetkové cenné papíry, tj. akcie. Předmětem obchodu jsou také obligace. V tomto období dochází v souvislosti s další vlnou koloniálního výboje k expanzi akciových společností, a to zejména právě v Holandsku, kde se čile rozvíjel obchod s Indií. Cílem vstupu těchto společností na burzu bylo získat potřebné kapitálové prostředky. Na burze se však obchodovalo i s koloniálním zbožím, např. pepřem, cínem a kovy, které se do Holandska ve velkém množství dováželo. Na burze v Amsterdamu vznikl v roce 1631 první standardní obchodní systém a začala se rozvíjet spekulace, což jí dalo rys moderní burzy. Kromě promptních obchodů se používaly i termínové obchody.

Třetí etapa tak začíná rokem 1631 a trvá do poloviny 18. století. Toto období představuje počátek vzniku moderních burz. Dále dochází ke specializaci jednotlivých burz na cenné papíry, devizy, komodity a plodiny. Z významných burz je založena burza berlínská (1739) nebo londýnská Corn Exchange (1745).

Čtvrtou etapu reprezentuje období průmyslové revoluce, tj. období od 2. poloviny 18. století až po 70. léta 19. století. Průmyslová revoluce představuje období zásadních technických či technologických vynálezů, které zahájily proces industrializace společnosti. Dynamický rozvoj průmyslu a dopravy měl vliv na rozvoj nových akciových společností i na další expanzi burzovníctví. V tomto období vzniká ve Spojených státech amerických burza na Wall Street v New Yorku⁶. Vznikají také další

---

⁵ Existenci burzy v Antverpách potvrdil francouzský král Jindřich II. ediktem z roku 1549. (PAVLÁT, V., Kapitálové trhy)

⁶ V roce 1792 24 brokerů a obchodníků podepsalo tzv. Buttonwoodskou dohodu, od které odvozuje svůj vznik dnešní NYSE, a přesunulo své obchodování do Tontine Coffee House. Ostatní makléři pokračovali ve své činnosti na ulici. NYSE Euronext [online]. c2011 [cit. 2011-05-25]. History. Dostupné z WWW: <<http://www.nyse.com/pdfs/AmexTimeline.pdf>>.

burzy v Evropě, namátkou v Bruselu (1801), Miláně (1808), Oslu (1819), Budapešti (1864) nebo u nás Pražská burza v roce 1871, a první burzy se začínají objevovat i v jiných světových regionech, a to zejména v britských koloniálních zemích, např. v Indii (Bombay), Austrálii (Sydney), na Novém Zélandě nebo v Kanadě.

Pátá etapa představuje období od 80. let 19. století až po 50. léta 20. století. Dále dochází k rozvoji obchodování s akciemi emitentů vzniklých v období průmyslové revoluce. V letech 1880-1913 vznikají moderní burzy, které se zaměřují na koncentraci poptávky po volném kapitálu a zejména na kurzotvornou činnost. Ve dvacátých letech 20. století dochází k nárůstu primárních emisí akcií na burzách a celkovému ekonomickému rozkvětu. Ten je ukončen velkou hospodářskou krizí, kterou odstartoval tzv. krach na newyorské burze neboli „Black Thursday“⁷ a která trvala až do roku 1933. Důsledkem hospodářské krize pro oblast kapitálových trhů bylo vytvoření státní regulace.⁸ K dalšímu přerušení obchodování pak došlo během druhé světové války, po jejímž konci znovuotevřené burzy fungovaly v zásadě na stejných principech jako v meziválečném období.

Poslední šestá etapa začíná ve druhé polovině 20. století, kdy dochází k určitým trendům v oblasti burzovníctví, a to k automatizaci a elektronizaci burz a burzovního obchodování, k dynamické tvorbě nových burzovních produktů a globální integraci trhů v důsledku jejich liberalizace.^{9,10}

Burzy na zboží začaly vznikat později než peněžní burzy, protože tehdejší stav techniky neumožňoval rychlé přesuny velkého objemu zboží. Jak bylo uvedeno výše, burzy se začaly specializovat od 17. století. Jednou z prvních burz na zboží byla obilní burza v Amsterdamu, která byla založena v roce 1617. Obchodovalo se dvakrát týdně podle vzorku. Po uzavření obchodu chodili kupující kontrolovat, zda zboží odpovídá vzorku. Ve větší míře vznikaly zbožové burzy až v 18. (London Corn Exchange v roce 1745) a

---

⁷ Po mnohaletém růstu došlo ve čtvrtek 24. 10. 1929 ke zhroucení kurzů akcií na této burze a následující den se toto přeneslo i na evropské burzy. Příčiny krachu jsou spatřovány v cenové bublině na trhu vytvořené nepodloženým všeobecným optimismem a obchodováním na úvěr.

⁸ Např. v USA v roce 1933 Glass-Steagall Act I a II, které byly zrušeny až v roce 1999.

⁹ SEKNIČKA, P., Vybrané otázky kapitálového trhu.

¹⁰ PAVLÁT, V., Kapitálové trhy.

19. století (Chicago Board of Trade v roce 1848, New York Produce Exchange v roce 1862, Chicago Mercantile Exchange v roce 1874 nebo Pražská plodinná bursa otevřená v roce 1894). Rozvoj nákladní dopravy na konci 19. století pak umožnil sjednávání dodávkových i přímých termínových obchodů. Ve 20. století klesá význam místních burz s efektivním zbožím spolu s nárůstem významu velkých mezinárodních burz se zbožím termínovým. Od 60. let 20. století se projevují v burzovníctví již zmíněné trendy spočívající v automatizaci a elektronizaci burz a burzovního obchodování, inovaci burzovních produktů a globální integrace burz.¹¹

1.1.3 Funkce burz

Burza plní ve fungující tržní ekonomice čtyři základní funkce:

1) *Obchodní* spočívá ve vytvoření nabídky a poptávky po předmětném aktivu. Burza umožňuje obchodování s těmito aktivy, to znamená, že majitel tohoto aktiva má možnost v relativně krátkém čase a za cenu, která je výsledkem střetu nabídky a poptávky, toto aktivum na burze přeměnit v likvidní prostředky. Obchodní funkce úzce souvisí s likviditou trhu, míra likvidity na konkrétní burze pak vypovídá o tom, zda a jak efektivně, obchodní funkci burza plní.

2) *Cenotvorná* je orientována na tvorbu rovnovážné ceny předmětného aktiva v rámci organizovaného trhu. Burza jako organizátor trhu koncentruje nabídku a poptávku po daném aktivu a cena aktiva je pak výsledkem střetu této nabídky a poptávky. S cenotvornou funkcí úzce souvisí funkce informační, neboť tato cena je transparentní a všem dostupná. Burzovní informace o cenách a jejich vývoji jsou například v případě burz na zboží důležitým východiskem pro rozhodování podnikatelských subjektů o vlastní výrobní, obchodní i cenové strategii. Státní orgány a instituce pak využívají tyto informace nejen ke statistickým účelům, ale i pro vlastní rozhodování v oblasti hospodářské politiky.

---

¹¹ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

3) *Alokační* spočívá v ovlivnění rozmístění předmětných aktiv. Burza je trh transparentní a nejvíce se blíží modelu dokonalé konkurence. Burza tak plní funkci alokační efektivněji než v případě neorganizovaného trhu. Tato funkce bývá spojována s funkcí spekuláční, zejména pokud je předmětné aktivum současně investičním instrumentem.

4) *Spekuláční* spočívá v účasti subjektů, které se snaží na základě různých skutečností a faktorů odhadnout budoucí cenový vývoj předmětných aktiv a dosáhnout tak zisku z cenového rozdílu předmětného aktiva v čase.¹²

1.1.4 Typy burz

Přestože vývoj burz probíhal v jednotlivých zemích za různých podmínek a v různých dobách, je možné vymežit tři základní typy burz:

1) *Francouzský typ* představuje burzu jako všeobecně přístupné shromáždění, na kterém lze uzavírat burzovní obchody pouze prostřednictvím burzovních senzálů, resp. dohodců, kteří jsou jmenováni správou burzy a potvrzeni ve funkci státním orgánem.

2) *Středoevropský typ* představuje uzavřené shromáždění, kam mají přístup pouze její členové. Dohled vykonává státním orgánem jmenovaný státní (burzovní) komisař.

3) *Anglo-americký typ* představuje uzavřené shromáždění, na které mají přístup pouze vlastníci „křesel“. Burzovní obchody mohou uzavírat i nečlenové, ale pouze prostřednictvím členů burzy. Burza má výrazně soukromoprávní charakter.¹³

---

¹² SEKNÍČKA, P., Vybrané otázky kapitálového trhu.

¹³ JIRŮVKOVÁ, M., Banky, bankovní služby, burza.

1.1.5 Druhy burz

Základním kritériem členění burz je předmět burzovního obchodu, tedy charakter „zboží“, s nímž se na burze obchoduje. Burzy byly zpočátku většinou všeobecné, až později se specializují na organizaci určitého předmětného aktiva:

1) *Burzy peněžní (finanční, efektové)*, kde se obchoduje se zbožím ideálním (tzv. efekty), jímž jsou cenné papíry, devizy, finanční deriváty a někdy také zlato. Burzami peněžními jsou:

- Burzy cenných papírů
- Devizové burzy
- Burzy financial futures
- Burzy opční

2) *Burzy komoditní (zbožové)*, na kterých se obchoduje se zbožím v podobě hmotných předmětů. Obchoduje se také se službami, avšak ty mají charakter pomocných obchodů (dopravní, pojišťovací, skladovací apod.). Burzy na zboží můžeme dále členit na burzy:

- Obecné, kde se může obchodovat s jakýmkoliv druhem zboží
- Specializované, kde se obchoduje s jedním nebo několika málo druhy

3) *Burzy služeb*, na kterých se obchoduje se službami, zejména se jedná o charter lodí a letadel. S přechodem na elektronické obchodování prostřednictvím internetu postupně tyto transakce ztrácí charakter burzovních obchodů.¹⁴¹⁵

Z právního hlediska podle způsobu jejich zřízení můžeme rozlišovat:

1) *Burzy soukromoprávní*, tedy burzy jako právnické osoby soukromého práva vznikající ze soukromé iniciativy zakladatelů.

---

¹⁴ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

¹⁵ SEKNÍČKA, P., Vybrané otázky kapitálového trhu.

2) *Burzy veřejnoprávní*, tedy burzy jako právnické osoby veřejného práva, které jsou zřizovány zákonem či správním aktem a mající oprávnění samy vydávat autoritativní rozhodnutí.¹⁶

1.2 Komodity

1.2.1 Základní znaky zastupitelných komodit

Komodita¹⁷ je hmotné zboží zastupitelné povahy obchodované primárně na organizovaných trzích. Komodita má tedy dva základní znaky. Reálnou materiální povahu, která umožňuje fyzickou dodávku, a zastupitelnost. Zastupitelné (fungibilní) zboží je takové zboží, které je zaměnitelné, často prodávané nebo dodávané ve velkém, protože každé z nich je stejně dobré jako jiné. Obilí nebo štěrk jsou zastupitelné věci, stejně jako jsou i cenné papíry, které jsou identické.¹⁸ Zboží, které je předmětem obchodu, není určeno individuálně, ale druhově a jeho kvalitu lze vyjádřit vzorky, standardy, popisem, třídami, typy, značkami. Je objektivně nahraditelné jiným zbožím stejného druhu. Rozhodující je počet, míra nebo váha určitého druhu. Kvantitativní stránka pak je na organizovaných trzích také předmětem standardizace a obchoduje se pouze s násobky standardizované jednotky (tzv. „lot“).

„Komodity jsou „suroviny“, „přírodní zdroje“ „tvrdá aktiva“ a další reálné věci“, které jsou nezbytné nejen pro Váš život, ale i život kdekoliv na světě. Těmito základními statky jsou ropa, zemní plyn, pšenice, kukuřice, bavlna, sójové boby, hliník, měď, stříbro, zlato, dobytek, vepřové maso, cukr, káva, kakao, rýže, vlna, kaučuk, řezivo a dalších osmdesát a víc surovin...“¹⁹

---

¹⁶ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

¹⁷ Samotné slovo komodita je odvozeno z latinského „commoditas“, které je možné přeložit jako „co je s mírou, přiměřenost, případnost“ nebo „prospěch, výhoda, ochota, užitek, prospěšnost“, případně „symetrie, souměrnost.“

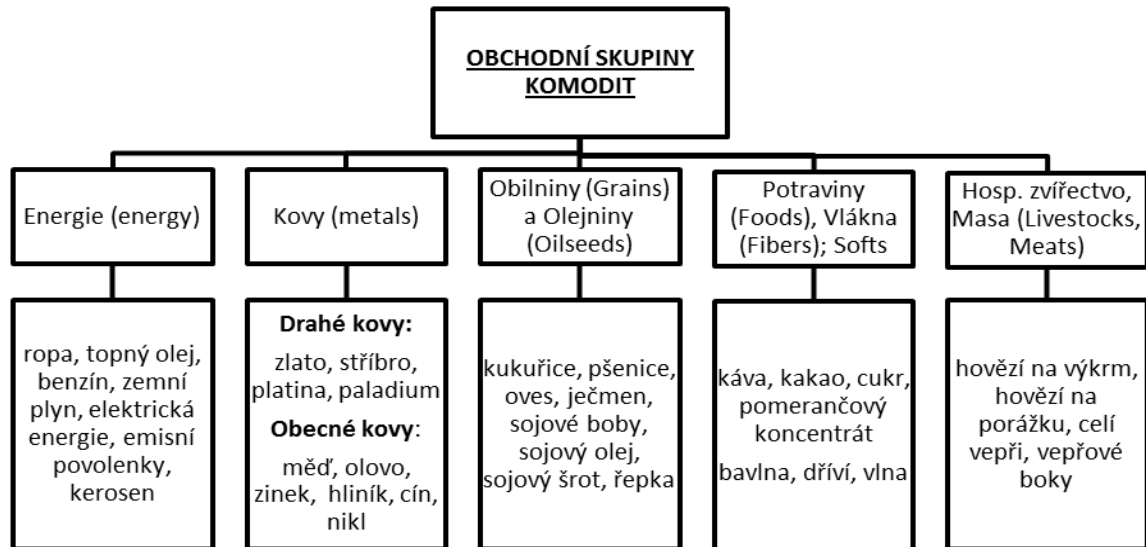
¹⁸ HILL, Gerald; HILL, Kathleen. Law.com [online]. c2011 [cit. 2011-06-03]. Legal Dictionary Dostupné z WWW: <<http://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=798>>.

¹⁹ ROGERS, J., Žhavé komodity

1.2.2 Obchodní skupiny komodit

V současnosti světově nejvíce obchodované komodity je možné rozdělit podle jejich příbuznosti do následujících skupin

Obr. 1: Obchodní skupiny komodit. Zdroj: Vlastní tvorba na základě Reuters.com a trhy.mesec.cz

1.2.3 Organizovaný komoditní trh

Obchodování s komoditami probíhá jak na *organizovaném trhu* (komoditních burzách), tak *mimoburzovně* s ohledem na zvláštní požadavky a potřeby účastníků trhu.

Členění organizovaného komoditního trhu

Organizovaný trh může být z prostorového hlediska různě významný a podle toho rozeznáváme burzy *globální, mezinárodní, národní a regionální (místní)*. Z hlediska toho, zda dochází primárně k reálnému plnění obchodu, rozeznáváme *trhy s efektivním zbožím a trhy s komoditními deriváty*. S komoditními deriváty se obchoduje rovněž buď

na komoditních burzách se standardizovanými podmínkami, nebo mimoburzovně na dvoustranné bázi.

Fungování každého komoditního trhu je různé v závislosti na charakteru komodity, potřebách účastníků trhu a historickém vývoji. Někde existují značné rozdíly mezi jednotlivými komoditními trhy a je zde také různá míra korelace trhů nebo závislosti na makroekonomických fundamentech.

V zásadě rozlišujeme tři hlavní oblasti komoditních trhů z hlediska předmětu obchodování, a to *trhy energetických komodit, kovů a zemědělských produktů a potravin*. V oblasti trhů energetických komodit jsou trhy s ropou a ropnými produkty integrované, globální a likvidní, zatímco trhy s elektřinou mají vzhledem ke svým fyzikálním vlastnostem a stavu přenosové sítě význam omezený (národní, regionální, příp. kontinentální). V Evropské unii postupně probíhají v důsledku vnitřního trhu integrační procesy na trhu s elektřinou a vznikající burzy umožňují obchody s fyzickou dodávkou i zajištění proti riziku formou derivátů.²⁰

Soudobé pojetí a charakteristiky organizovaného komoditního trhu ve světě

Organizovaný komoditní trh je v současné době trhem, který primárně nezprostředkovává fyzické dodávky, ale je nástrojem cenové tvorby jednotlivých komodit. Tato cena je v zásadě tvořena nabídkou a poptávkou na trhu dané komodity mezi reálnými výrobci, zpracovateli a obchodníky. Hlavní funkcí těchto trhů je zajištění ceny komodity pro budoucí období, kdy dochází k různým cenovým výkyvům dané komodity. Tyto výkyvy mohou být způsobeny disproporcí nabídky a poptávky (fyzický nedostatek či přebytek dané komodity na trhu) nebo spekulací na budoucnost (množství obchodních transakcí dané komodity neodpovídá fyzickému množství zobchodované komodity v určitém čase). Aby výrobci či obchodníci mohli v budoucnu reálně plánovat

---

²⁰ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, KOM(2011) 25 v konečném znění, „ŘEŠENÍ VÝZEV V OBLASTI KOMODITNÍCH TRHŮ A V OBLASTI SUROVIN“, Brusel, 2.2.2011, Dostupné z WWW: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0025:FIN:CS:HTML> >

a nastavovat různé parametry svého hospodaření, potřebují znát přibližnou cenu komodity v budoucím období.

Obchodování na komoditním trhu je globální záležitostí. Každý, kdo má spojitost s určitou komoditou (výrobce, zpracovatel, obchodník), i spekulant má díky technickému pokroku a stupni vyspělosti technických a softwarových prostředků možnost účastnit se burzovního obchodování on-line a mít tak rychlý a detailní přehled o požadovaných transakcích. V současné době jsou nabízeny různé internetové aplikace, které umožňují zapojit se většímu množství odborné veřejnosti do obchodování s komoditami a zvyšovat tak zároveň likviditu trhů komodit. Rozvojem elektronizace obchodů se také snižují nároky na množství lidí zapojených do zprostředkování obchodních transakcí a umožňují to snižování nákladů, které se promítají do různých typů poplatků.

Na rozdíl od burz cenných papírů mají komoditní burzy sklon ke specializaci pouze na malý okruh předmětných aktiv (komodit). Poslední dobou také pozorujeme ve světě několik zásadních trendů v oblasti komoditních trhů. Z důvodů zvýšení konkurenceschopnosti a docílení větší efektivity dochází ke koncentraci burz (fúze)²¹ a rozšíření jejich palety nabízených produktů (finanční deriváty, klimatické deriváty). Komoditní trhy se staly vyhledávanou oblastí k diverzifikaci rizika investičního portfolia ze strany individuálních a zejména institucionálních investorů typu komoditních fondů nebo hedge fondů. Stále častěji se také objevují nové druhy finančních investičních nástrojů, které jsou určitým způsobem navázány na komodity a dochází tak k dalšímu propojování finančních a komoditních trhů. V posledních letech jde zejména o strukturované nástroje typu investičních certifikátů a warrantů, které emitují velké finanční instituce.

---

²¹ Např. v roce 2007 došlo ke spojení burz Chicago Board of Trade a Chicago Mercantile Exchange. Vzniklá CME Groupe poté fúzovala v roce 2008 s New York Mercantile Exchange

2. kapitola: Obchodování na komoditních burzách

2.1 Druhy burzovních obchodů²²²³

2.1.1 Promptní obchody (spotové)

Promptní obchody jsou nejstarším druhem burzovního obchodu na komoditní burze. Jedná se o kupní smlouvu s okamžitým plněním nebo plněním ve velmi krátké době po uzavření burzovního obchodu. Zboží tedy musí již reálně existovat v době uzavření obchodu. Promptní obchody můžeme dále dělit na obchody se vzorkem či bez vzorku.

2.1.2 Dodávkové obchody

Dodávkové obchody jsou takové obchody, kdy k plnění dochází až po určité době po uzavření obchodu. Strany kupní smlouvy mají zájem o reálné plnění, ale po delší době od uzavření obchodu. Tyto obchody představují první vývojový stupeň lhůtních (termínových) obchodů.

2.1.3 Spekulační obchody

Spekulační obchody uzavírají účastníci s úmyslem realizovat zisk z rozdílu cen zboží v různém čase a nemají tak zájem na reálném plnění (dodat, převzít, zaplatit zboží).

2.1.4 Diferenční (rozdílové) obchody

Diferenční obchody jsou zvláštním druhem spekulacních obchodů. Jsou odvozené od dodávkových obchodů, ale nedochází zde k reálnému vypořádání. Zúčastněné strany si pouze vyplácejí rozdíl mezi cenami v době uzavření a v době splatnosti obchodu. Jedná se v zásadě o simulovanou kupní smlouvu s odloženým plněním (je to zastřená hra nebo

---

²² DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

²³ SEKNÍČKA, P., Komoditní burzy v ČR a obchodování na komoditních trzích, UK PrF KNH, přednáška.

sázka). V některých zemích jsou zakázané. V České republice nejsou soudně vymahatelné.^{24 25}

2.1.5 Přímé termínové obchody

Přímé termínové obchody jsou odvozeny z dodávkových a diferenčních obchodů. V současnosti jsou natolik standardizovány, že obchod může být zrušen kdykoliv do splatnosti protiobchodem. Nedochozí tak k fyzickému vypořádání, ale účastník obchodů má pak pouze peněžní pohledávku nebo závazek podle toho, zda rozdíl cen obchodů mu přinesl zisk nebo ztrátu.

2.1.6 Hedgingové obchody neboli krycí

Hedgingové obchody jsou jednou z nejdůležitějších forem obchodů na současných termínových burzách. Jsou uzavírány s úmyslem zajistit se proti riziku nepříznivého vývoje cen komodit na promptním (spotovém) trhu. Podstata hedgování spočívá v tom, že hedger (výrobce, zpracovatel, obchodník) zaujímá opačnou pozici na termínovém trhu oproti pozici, kterou má na efektivním trhu. V případě negativního vývoje na promptním trhu v čase realizace obchodu je mu ztráta kompenzována ziskem z termínované operace.

2.1.7 Opční obchody

Tyto obchody jsou uzavírány primárně také s úmyslem krytí rizik proti vývoji cen zboží, ale je možná i spekulace. Jsou založeny na možnosti určité volby (opce) jednou stranou, majitelem opce. Podle vlastního obsahu volby rozeznáváme opční obchody prémiové (možnost zrušit kupní smlouvu, resp. volba, zda práva a povinnosti z uzavřené smlouvy vzniknou či nikoliv), hraniční neboli stelážové (možnost volby smluvní pozice), násobné (možnost volby množství plnění) a měnlivé (možnost volby doby plnění).

---

²⁴ § 41a a § 845 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších změn.

²⁵ Dříve zákon č. 67/1875 ř. z., o organizaci burs, v § 13 nepřipouštěl při rozhodování sporů z diferenčních obchodů námitku, že se jedná o pohledávku pokládanou za hru či sázku.

2.1.8 Arbitrážní obchody

Arbitrážní obchody jsou založeny na existenci cenových rozdílů téže komodity na různých trzích (místní arbitráž) nebo v různou dobu (časová arbitráž). Účastník uzavírá opačné pozice na obou trzích a realizuje tím okamžitý zisk. Vzhledem k současné propojenosti burzovních trhů nebývají možnosti arbitráže příliš časté nebo pouze ve velmi krátkém časovém horizontu.

2.1.9 Prolongační obchody a stravné

Prolongační obchody jsou svým charakterem termínové obchody, jejichž cílem je krytí rizika z cenového vývoje při spekulacích obchodech. Spočívají v možnosti oddálit dobu (prolongace) plnění v případě nepříznivého vývoje cen a to tak, že účastník v době splatnosti zaujme na promptním trhu opačnou pozici, než zaujímal na termínovém trhu, vypořádá závazek z termínového obchodu a současně na termínovém trhu uzavře znovu stejný obchod s pozdější dobou plnění. Pokud se tyto obchody uskutečňují mezi stranami původní smlouvy, jedná se o obchody prolongační, v případě zapojení třetí strany o obchody stravné.

2.2 Obchodování na termínových a opčních burzách

S technickým pokrokem a vývojem stále dokonalejších komunikačních technologií a technických prostředků v dopravě se význam vývojově starších promptních a dodávkových obchodů na komoditních burzách ve vyspělých státech na konci 19. století a zejména v průběhu 20. století neustále snižoval. Postupně však byl vyvinut systém, který umožnil výrobcům, zpracovatelům a obchodníkům omezit či eliminovat riziko cenových výkyvů na trzích s fyzickým zbožím. Vznikly termínové a opční burzy, které se staly místem takového zajišťování.²⁶ Obchodování s komoditami na těchto burzách probíhá tak, že jsou obchodovány standardizované kontrakty, zejména ve formě

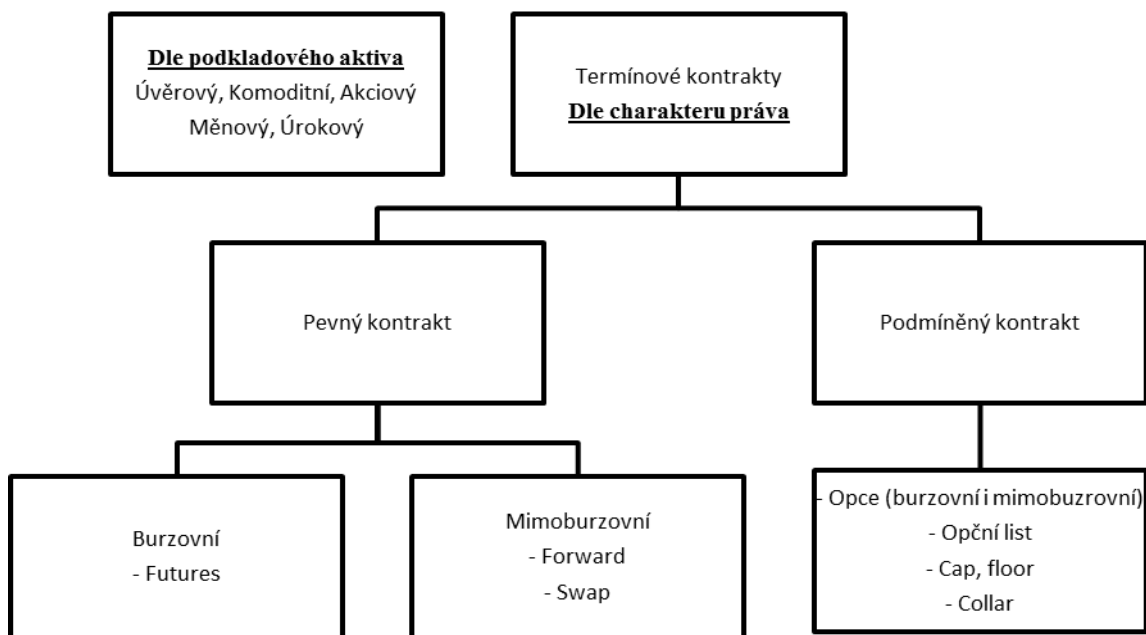
²⁶ KOUBA, J., Termínové a opční obchody na komoditních burzách.

„futures“. Z hlediska výše uvedených druhů obchodů se jedná o obchody mající rysy přímých termínových či opčních, hedgingových, spekuláčních i arbitrážních obchodů.

2.2.1 Deriváty a opce

„Deriváty jsou finanční nástroje, které jsou vázány na určité finanční nástroje, indikátory nebo komodity, a které představují obchodování se specifickým finančním rizikem.“²⁷

Pro členění termínových obchodů, resp. derivátů existují různá hlediska, z nichž některé uvádí následující obrázek.

Obr. 2 : Termínové kontrakty Zdroj: Vlastní tvorba na základě Dvořák, P., Deriváty

Pro účely této práce je základní členění derivátů podle podkladového aktiva (komodity) a organizovanosti trhu (burzy), na kterém se obchodují.

²⁷ International Monetary Fund [online]. 2000-07-25 [cit. 2011-05-17]. Financial Derivatives. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/np/sta/fd/index.htm>>.

Základní charakteristické rysy derivátů²⁸:

- *Termínový charakter* znamená, že doba mezi sjednáním obchodu a jeho realizací je delší, než bývá u promptních (spotových) obchodů.
- *Instrumenty odvozené od jiných instrumentů*, jejichž hodnota ovlivňuje hodnotu derivátu.
- *Margin* spočívá v nižší investici v době sjednání obchodu, než odpovídá její hodnotě. Umožňuje tzv. „pákový efekt“, tj. umožňují vysoké procentuální zisky i ztráty.

Komoditní future je kontrakt obchodovaný na organizované burze, kterým se protistrany zavazují koupit nebo prodat standardizované množství komodit za sjednanou (realizační) cenu v daném termínu v budoucnu.

Komoditní opce je kontrakt, který dává kupujícímu opce právo, ale ne povinnost koupit nebo prodat standardizované množství komodit za sjednanou (realizační) cenu v daném termínu v budoucnu (evropská opce) nebo kdykoliv předtím (americká opce).

Komoditní swap spočívá ve výměně dvou toků plateb. Jeden tok představuje platbu aktuální spotové ceny, druhý sjednanou (realizační) cenu za určitou komoditu dané kvality a množství. Vypořádání spočívá obvykle ve finančním vypořádání pouze rozdílů cen.²⁹

2.2.2 Historie termínových obchodů

Přestože v dějinách nalezneme mnoho zmínek o využívání termínových obchodů³⁰, za základ moderního obchodování s termínovými kontrakty, resp. deriváty lze považovat vytvoření burzovních „futures“ kontraktů na Chicago Board of Trade (CBOT). Tato burza byla založena v roce 1848 v Chicagu jako reakce na rapidní nárůst obchodů

---

²⁸ DVOŘÁK, P., Deriváty

²⁹ Standardizované swapy jsou obchodovány mimoburzově, ale některé burzy umožňují jejich vypořádání prostřednictvím zvláštní zúčtovací instituce.

³⁰ Zprávy o využívání pevných termínových kontraktů pocházejí již ze starověkého Řecka a Říma. První organizovaný trh futures (kontrakty na rýži) vznikl v Japonsku (burza Dojima v Osace) v polovině 18. století.

s obilím, jehož centrem se město stalo. Vzhledem k sezónnosti produkce obilí docházelo k výrazným cenovým výkyvům. V době sklizně bylo město zavaleno obrovským množstvím obilí, v důsledku čehož šla jeho cena výrazně dolů a nežádka se stalo, že frustrovaní farmáři raději naházeli obilí do jezera. Prvotním cílem burzy byla standardizace množství a kvality obilí na spotovém trhu. První pevný termínový kontrakt označovaný jako „to arrive contract“ byl vytvořen v roce 1855. Byla to dohoda mezi farmáři a obchodníky o dodání určitého množství obilí k určitému termínu v budoucnu na určitém místě za pevně sjednanou cenu. Zanedlouho začali tyto kontrakty kupovat spekulanti, na což burza reagovala zavedením pravidel upravujících obchodování na burze. Vytvořením clearingového domu („Clearing House“) ve dvacátých letech 20. století, který jednak prováděl zúčtování a vypořádání burzovních obchodů, tak i garantoval jejich splnění, byl završen proces tvorby kontraktu „futures“ do dnešní podoby. Účast spekulantů byla považována za ekonomicky výhodnou, protože zajišťovali na trhu potřebnou likviditu a snížili cenové výkyvy. Účast spekulantů také způsobila, že farmáři začali prodávat produkci na místním trhu a burzovní obchody využívat pouze k zajištění proti poklesu ceny. Přestože se na CBOT obchoduje se zemědělskými komoditami dodnes, jejich podíl na celkových obchodech na burze činí méně než čtvrtinu a jejich podíl v důsledku expanze finančních derivátů neustále klesá.³¹

První podmíněný termínový kontrakt označovaný jako „privileges“ byl vytvořen na konci 19. století na burze New York Board of Trade. „Privileges“ (v dnešní terminologii „opce“) umožňovaly prodávajícímu v budoucím termínu odmítnout dodat zboží, za což při sjednání zaplatil určitou prémii.³²

---

³¹ DVOŘÁK, P., Deriváty.

³² Futures.blog.cz [online]. 16. ledna 2010 [cit. 2011-06-03]. Historie vzniku finančních a komoditních derivátů. Dostupné z WWW: <futures.blog.cz/1001/historie-vzniku-financnich_a_komoditnich_derivatu>.

2.2.3 Obchodování s komoditními futures

„Obchodování s komoditami (angl. trading commodities) je nazýváno také jako "termínové obchodování", nebo častěji anglicky futures trading.“³³

Obchodování je založeno na čtyřech základních principech:

1) *Standardizace kontraktů* je základním předpokladem efektivního fungování derivátových burz. Futures kontrakty jsou standardizovány co do jakosti, množství, termínu a způsobu vypořádání a dalších podmínek. Jedinou proměnnou zůstává cena.³⁴

2) *Denní vypořádání zisků a ztrát* neboli každodenní tržní přeceňování (mark-to-market) spočívá v tom, že po skončení každého obchodního dne provede clearingová instituce denní zúčtování zisků a ztrát z obchodů, včetně otevřených pozic, tak, že na maržový účet svého člena připíše nebo odepíše částku odpovídající cenovému pohybu kontraktů. Obdobně funguje systém mezi členem zúčtovací instituce a jeho klientem.

3) *Možnost „zrušit“ smlouvu prostřednictvím zrcadlové pozice* odráží skutečnost, že primárním cílem tohoto druhu obchodování není fyzická dodávka³⁵, ale zajištění a spekulace, které de facto umožňuje. Tento princip je podmíněn vysokou standardizací kontraktů.

4) *Garance zúčtovací instituce (angl. „clearing house“)* za splnění kontraktu odstraňuje úvěrové riziko protistrany, a to tak, že zúčtovací instituce vystupuje jako centrální protistrana všech obchodů. Garanci poskytuje zúčtovací instituce svým členům a obdobný vztah je pak mezi členem zúčtovací instituce a jeho klientem.³⁶

---

³³ Financik.cz [online]. c2009 [cit. 2011-05-05]. 2. Co jsou to komodity a jak to funguje. Dostupné z WWW: <<http://www.financik.cz/komodity/manual/komodity-jak-to-funguje.html>>.

³⁴ Příklad standardizovaného future kontraktu na pšenici („Wheat Future“) obchodovaného na burze Chicago Board of Trade je uveden v Příloze I.

³⁵ K fyzickému vypořádání obchodu dochází cca u 1-2% obchodů.

³⁶ DVOŘÁK, P., Deriváty.

Hlavní účastníci komoditních obchodů

1) *Zajišťovatelé (hedgers)* jsou producenti, zpracovatelé a obchodníci, kteří vstupují na trh s motivem snížení rizika proti cenovým výkyvům na trhu s fyzickým zbožím. Zajišťování je hlavním společenským důvodem obchodování s futures kontrakty. Skutečnost, že se někteří podnikatelé takto mohou vyhnout nepřiměřenému riziku, obecně podporuje ekonomickou aktivitu. Hedgeři uzavírají na termínových burzách zrcadlovou pozici vůči skutečné nebo předpokládané pozici na trhu s fyzickým zbožím. Při dlouhém zajišťování (long hedge) nakupují futures kontrakt, při krátkém (short hedge) futures kontrakt prodávají. Dlouhé zajišťování využívají zpracovatelé, u nichž komodity slouží jako vstupy pro vlastní produkci, a naopak producenti využívají krátké zajišťování, neboť komodity jsou výstupem jejich podnikání. Vzhledem ke standardizaci kontraktů na burze a pouze určitým kontraktním měsícům není obvykle možné zcela eliminovat riziko výkyvů cen na trhu s fyzickým zbožím.

2) *Spekulanti*³⁷ jsou obchodníci, kteří vstupují na trhy s futures za účelem zisku. Svoji ochotou převzít riziko umožňují jejich fungování, neboť zvyšují na trzích likviditu. Spekulanty je možné rozlišovat na institucionální a individuální, nebo podle doby, po kterou drží své pozice na skalpovače (několik vteřin až minut), denní obchodníky (maximálně jeden den) a poziční obchodníky (přes noc, týdny i měsíce). Spekulant, pokud se rozhodne obchodovat, si nejprve určí komoditu a kontraktní měsíc. Poté si na základě výsledků vlastní technické nebo fundamentální analýzy zvolí pozici, kterou zaujme. Krátkou (short position), pokud očekává pokles ceny futures a dlouhou (long position), pokud očekává její vzrůst. Pákový efekt, který je umožněn systémem marží³⁸, vytváří prostor pro vysoké procentní zisky, ale také ztráty. Short pozice je teoreticky rizikovější, protože představuje možnost neomezené ztráty, zatímco ztráta u long pozice je omezena cenou kontraktu. Přestože obchodovat dnes může v podstatě kdokoliv, je futures trading určený pouze pro zkušené³⁹ a movitější investory. Důležitá je také psychologie obchodování (disciplína, schopnost vyrovnat se ztrátou apod.). Spekulanti

---

³⁷ Spekulanti tvoří asi 95% účastníků burzovních obchodů

³⁸ Initial margin (požadavek peněžních prostředků na margin účtu při vstupu do pozice), maintenance margin (požadavek peněžních prostředků na margin účtu při otevřené pozici), margins dle jednotlivých burz v rozsahu 1-10 procent ceny kontraktu.

³⁹ Money- management, správné používání příkazu stop-loss, uvědomění si rizik.

s větší averzí k riziku mohou volit tzv. *spreads*, které jsou založeny na změně rozdílu cen mezi jednotlivými futures kontrakty, a to dvou různých podkladových komodit nebo jedné s různými kontraktními měsíci.⁴⁰ Spekulanti mohou participovat na vývoji na komoditním trhu nejen přímo, ale také formou alternativních investic - akcie „komoditních“ firem, investiční certifikáty, CFDs, fondy (hedge, komoditní, ETFs).

2.2.4 Obchodování s komoditními opcemi

Stejně jako v případě futures se s opcemi na komoditních burzách obchoduje ve formě standardizovaných kontraktů.

Obchodování s opčními kontrakty probíhá mezi dvěma stranami, kterými jsou kupující a prodávající opce. Kupující opce platí prodávajícímu cenu opce tzv. opční prémii (premium), která je splatná obvykle při sjednání opce, ale existují i opce s pozdější splatností opční prémie. Proávající se také nazývá vypisovatel opce (writer). Podle práv a povinností prodávajícího a kupujícího se dělí opce:

1) *Kupní opce (call option)* je právo koupit standardizované množství komodit za předem sjednanou cenu (strike price). Toto právo trvá určitou dobu. Pokud lze realizovat toto právo v určitý den v budoucnu nebo kdykoliv před tím, jedná se o tzv. *americkou opci*. Pokud lze opci realizovat pouze v určitý den, pak se jedná o tzv. *evropskou opci*. Právu kupujícího opci odpovídá povinnost vypisovatele opce prodat podkladové aktivum v případě realizace práva. Kupující call opce je v dlouhé pozici a očekává vzrůst ceny, vypisovatel je v krátké pozici a spekuluje na pokles ceny. Potenciální zisk kupujícího call opce je neomezený, zatímco ztráta je omezena výší opční prémie. Zisk vypisovatele call opce je vždy ve výši opční prémie, potenciální ztráta je však neomezená.

2) *Prodejní opce (put option)* je právo prodat standardizované množství komodit za předem sjednanou cenu (strike price). Toto právo trvá určitou dobu. Kupující put opce je v krátké pozici a očekává pokles ceny, prodávající je v dlouhé pozici a spekuluje na

---

⁴⁰ JÍLEK, J., Finanční a komoditní deriváty

vzrůst ceny. Právu kupujícího opci odpovídá povinnost vypisovatele opce koupit podkladové aktivum v případě realizace práva. Kupující put opce je v krátké pozici a očekává pokles ceny, vypisovatel je v dlouhé pozici a spekuluje na vzrůst ceny. Potenciální zisk kupujícího put opce je vzhledem k hodnotě kontraktu v zásadě neomezený, zatímco ztráta je omezena výší opční prémie. Zisk vypisovatele put opce je vždy ve výši opční prémie, potenciální ztráta je však neomezená.

Clearingová instituce (clearing house) zde funguje podobně jako u futures (zálohy, denní zúčtování, vypořádání).⁴¹

3. kapitola: Burzovní obchodování s komoditami v ČR

3.1 Právní úprava komoditního burzovníctví v ČR

3.1.1 Historie právní úpravy

Historii právní úpravy u nás je možné rozčlenit do čtyř období. První období začíná ve druhé polovině 18. století a představuje počátek právní úpravy burzovníctví v Rakouské monarchii, do které náležely i České země. Přijatá úprava však zatím nedovolovala zřizování burz na zboží. Ty se objevují až o století později, když jejich vznik umožnil zákon o burzách na zboží a senzálách přijatý v roce 1860, a kterým také začíná druhé období. Období končí spolu s rozpadem soustátí Rakouska- Uherska a vznikem samostatné Československé republiky v roce 1918. Třetí období pak představuje zejména období Československé republiky a končí spolu s činností komoditních burz vlivem politických poměrů v zemi v roce 1952. K obnově komoditního burzovníctví dochází až po pádu komunistického režimu a změně ekonomického systému po listopadu 1989.

3.1.1.1 Období od 2. poloviny 18. století do r. 1860

---

⁴¹ JÍLEK, J., Finanční a komoditní deriváty.

Prvním významným dokumentem byl *Patent Marie Terezie ze dne 14. 7. 1761*, jímž byla založena první burza cenných papírů ve Vídni jako středisko obchodu s cennými papíry. Přestože byl tento burzovní předpis značně podrobný a na svou dobu kvalitní, burza vzhledem k válečným událostem brzy zanikla.

Novým dekretem, *Patentem ze dne 1. 8. 1771* byla zřízena Vídeňská burza. Patent obsahoval 31 článků o organizaci burzy a burzovních obchodech. Jednalo se o burzu s cennými papíry, devizy a valutami. Obchody byly, tak jako předcházející úprava, vyhrazeny burzovnímu obchodování a mohli je zprostředkovávat pouze senzálové (burzovní dohodci). Během své účinnosti byl tento patent dvakrát změněn, došlo k omezení přístupu na burzu pouze pro oprávněné osoby, kterými byly fabrikanti, velkoobchodníci a kupci. Byly zakázány lhůtní a prémiové obchody a obchodovalo se tak pouze se zbožím pohotovým.

Prvním burzovním zákonem v Rakousku byl *Zákon o Vídeňské burse z r. 1854*. Zákon se členil do tří částí: o burse a burzovních obchodech, o burzovních dohodcích a jednatelích a o úřadech ve věcech burzovních. Zákonem byl znovu rozšířen okruh osob s přístupem na burzu na všechny osoby mužského pohlaví, pokud zaplatily poplatek. Nově také mohli zprostředkovávat obchody i soukromí dohodci, tzv. „agenti“. Úřadem ve věcech burzovních byla burzovní komora, která byla jak orgánem správním, tak i úřadem, který rozhodoval spory z burzovních obchodů. Dozor nad činností burzy vykonával zeměpanský komisař, který se účastnil i stanovování kurzů.⁴²

3.1.1.2 Období od r. 1860 do r. 1918⁴³

Druhým burzovním zákonem byl *Zákon č. 58/1860 ř.z. o bursách na zboží a senzálech (makléřích)*, vydaný patentem císaře Františka Josefa I v roce 1860. Jednalo se o první zákonnou úpravu komoditních, resp. zbožových burz. Zákon byl členěn na čtyři části. První část se týkala zřizování burz na zboží, druhá obsahovala úpravu burzovních

---

⁴² DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

⁴³ Na území dnešního Slovenska platilo právo uherské, které nemělo obecnou úpravu burzovního práva. Zákonem bylo upraveno pouze postavení senzálů v uherském obchodním zákoníku z roku 1875, § 534 a násl. a právní postavení burzovního rozhodčího soudu

dohodců, resp. senzálů. Burzy na zboží mohly být zřízeny pouze ve významných městech se souhlasem Ministerstva financí a po předběžném souhlasu místních obchodních a živnostenských komor. Tím bylo zabezpečeno, aby vznikaly pouze burzy pro potřeby trhu, k ulehčení koupě a prodeje obchodního zboží včetně nemincovního zlata a stříbra. Na burzách bylo možné uzavírat také pomocné obchody (zástavní, pojišťovací, dopravní) a v místech, kde nebyly zřízeny peněžní burzy, mohly být předmětem burzovního obchodu také mince a směnky. K návštěvě burzy byly oprávněny všechny osoby mužského pohlaví, které se mohly zavazovat v majetkových vztazích. Vrchní dozor nad burzou vykonával zeměpanský komisař jmenovaný zemským hejtmanem, kterému byl také podřízen. Druhá část zákona pak obsahovala podrobnou úpravu úředně ustanovených zprostředkovatelů, resp. senzálů. Ti byli vybíráni na základě konkurzu. Senzálem mohl být pouze bezúhonný rakouský občan starší 24 let, který složil zkoušku před obchodní komorou.

Všeobecný obchodní zákoník z roku 1863 obsahoval vlastní úpravu obchodních dohodců a obchodů, proto Uvozovací zákon k Všeobecnému obchodnímu zákoníku ze dne 17.2.1862, č. 1/1863 ř.z. v § 28 výslovně zrušil ustanovení obou burzovních zákonů, tj. zákona o Vídeňské peněžní burze z roku 1854 a zákona o bursě na zboží i o sensálech zboží z roku 1860, týkající se věcí upravených obchodním zákoníkem. V čl. 84 Všeobecného obchodního zákoníku však bylo zmocnění pro zákonodárství zemí spolku, aby podle místních potřeb doplnily nebo změnily předpisy o obchodních dohodcích. Zemské zákony či nařízeními tak mohly například upravit trestání obchodních dohodců za porušení jejich povinností, požadavky na jmenování dohodců, vyhradit některé obchody dohodcům nebo rozšířit či zúžit jejich kompetence a povinnosti.

Nová právní úprava burzovníctví byla přijata v roce 1875 a jednalo se o dva zákony, *zákon č. 67/1875 ř.z., o organizaci burs ze dne 1.4.1875* a *zákon č. 68/1875 ř.z., o obchodních dohodcích či sensálech ze dne 4. 4. 1875*. Zákon o organizaci burs zrušil oba burzovní zákony pouze ve věcech, které sám upravoval.⁴⁴ Na rozdíl od dosavadních předpisů byl zákonem rámcovým pro oba druhy burz. Došlo k posílení samosprávy, když vnitřní poměry burzy byly zcela předmětem úpravy ve statutu schvalovaných

---

⁴⁴ Burza na zboží tak mohla být zřízena podle § 2 zákona o bursách na zboží a sensálech z roku 1860 jen ve významných městech, kde sídlily obchodní a živnostenské komory.

příslušnými orgány státní správy. Zákon podmiňoval zřízení burzy získáním povolení ministra financí a obchodu, které se udělovalo po vyjádření obchodních a živnostenských komor. Vrchní dozor nad burzou vykonával burzovní komisař, který byl jmenovaný ministrem financí po poradě s ministrem obchodu. Zákon vylučoval některé osoby z návštěvy burzy, např. ženy. Zákon dále upravoval cenovou evidenci, zbavení funkcí členů burzovní komory pro porušení povinností a dočasné jmenování důvěrníků ministrem financí na jejich místa. Při rozhodování sporů z diferenčních obchodů nebylo možné uplatnit námitku, že se jedná o pohledávku pokládanou za hru či sázku. Zákon pak obsahoval sankční prostředky, např. možnost uveřejnit jména v sídle burzy těch, kteří nesplní své závazky z burzovních obchodů. Pokuty se stávaly příjmem pokladny pro chudé v obci v místě burzy. Zákon výslovně umožňoval zřízení rozhodčího soudu (soud rozdílčí), ale obsahoval pouze stručná ustanovení o rozhodování sporů z burzovních obchodů a bližší úprava byla vyhrazena statutu. Toto nebylo změněno ani vydáním civilního řádu soudního, zákona ze dne 1. 8. 1895, č. 112/1895 ř.z., který obsahoval bližší úpravu burzovních rozhodčích soudů.

Druhým zákonem přijatým v roce 1875 byl *zákon č. 68/1875 ř.z., o obchodních dohodcích či senzálech ze dne 4. 4. 1875*. Úprava obchodních dohodců byla provedena sice samostatným zákonem, ale tak, že tento zákon byl pouze novelou úpravy Všeobecného obchodního zákoníku o obchodních dohodcích (čl. 66 a násl.) v nové redakci.

Zvláštnosti zemědělské burzy tj. burzy, na které se obchoduje s obilím nebo mlýnskými výrobky, si vyžádaly novelizaci burzovního zákona *zákonem ze dne 4. 1. 1903, č. 10/1903 ř. z., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 1. 4. 1875 ř. z. č. 67, o organizaci burs*. Zemědělské burzy se tak dostaly pod regulaci a dohled, kromě ministrů financí a obchodu, i ministra zemědělství (orby). Příslušná ministertsva jmenují třetinu členů burzovní komory (bursovní správy) z osob navržených zemědělskou zemskou korporací (zemědělská rada, hospodářská společnost apod.). Členy burzovní komory, a stejně tak i rozhodci, pokud byl rozhodčí soud zřízen, mohly být pouze osoby se státním občanstvím některé země spolku. Na rozdíl od předcházející úpravy, která pouze vylučovala účast některých osob na burze, zákon č. 10/1903 ř. z. přímo stanovil osoby

oprávněné ke vstupu na zemědělskou burzu. Těmi byly osoby, které se z povolání zabývají výrobou, odbytem, zpracování předmětů burzovních obchodů a osoby zabývajícími se pomocnými obchody týkajícími se těchto předmětů, dále také obchodní společnosti skutečně provozující tyto činnosti a zástupci veřejných správních sborů a fondů pod veřejnou správou postavených. Zákon také umožňoval účast žen obchodnic nebo vdov po obchodnících. Burzovní pravidla podléhají schválení příslušnými ministerstvy. Před podáním žádosti je burza povinna jejich znění vyvěsit ve veřejné burzovní místnosti po dobu tří týdnů a v prvním týdnu uveřejnit alespoň jednou v časopise rozšířeném v místě burz, a vydává-li burzovní komora úřední listy, tak i v nich. Burza tyto pravidla ve stejné lhůtě tří týdnů od vyvěšení také doručuje zemědělské zemské korporaci a obchodním a živnostenským komorám země, které k nim mohou učinit dobrozdání. Zákonem byly výslovně zakázány termínové obchody s obilím a mlýnskými výrobky. Za porušení zákazu termínových obchodů nebo za protiprávní jednání, které by mohlo ovlivnit cenu obilí nebo mlýnských výrobků, jsou zákonem stanoveny trestní sankce odnětí svobody spolu s peněžitými pokutami.

K provedení zákona č. 10/1903 ř.z. bylo vydáno několik ministerských vyhlášek, a to:

- *nařízení č. 78/1903*, kterým se zrušují předpisy (zvyklosti) platné na zemědělských bursách pro obchodní podmínky a pro vyřizování bursovních obchodů a zapovídají se obchody s obilím a mlýnskými výrobky na základě předpisů pro termínový obchod platných
- *nařízení č. 79/1903*, jak se povolávají členové do správ zemědělských burs
- *nařízení č. 80/1903*, jímž se vydávají přechodná ustanovení pro zemědělské bursy (zejména přechodná ustanovení k nevyřízeným termínovým obchodům)⁴⁵

3.1.1.3 Období od r. 1918 do r. 1952

*Zákonem Národního výboru československého ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého, zákon 11/1918 Sb. z. a n.*⁴⁶, byly veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení ponechány v nově vzniklém

⁴⁵ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza

⁴⁶ Jednalo se o recepční normu.

Československém státě prozatím v platnosti. Právní úprava burzovníctví tak nadále spočívala v těchto právních předpisech rakouských:

- *Zákon o bursách na zboží a senzálech (makléřích) z r. 1860*
- *Všeobecný obchodní zákoník z roku 1863*
- *Zákon o organizaci burs z r. 1875*
- *Zákon o obchodních dohodcích či senzálech z r. 1875*
- *Zákon č. 10/1903 ř.z. a prováděcí nařízení č. 78/1903 ř.z., č. 79/1903 ř.z..*
- *zákon č. 112/1895 ř.z., civilní řád soudní*

Vzhledem k absenci obecné úpravy burzovního práva na území Slovenska byl vydán *Zákon č. 69/1922 Sb. z. a n., o plodinové burse v Bratislavě a o zákazu termínových obchodů s obilím a mlýnskými výrobky na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Zákon byl v zásadě kompilací rakouské úpravy.

Ke dni 31. 7. 1952 byly *nařízením vlády č. 32/1952 Sb., o zrušení plodinových burs*, zrušeny všechny dosud existující burzy (výčtově v §1 Pražská plodinová bursa, Plodinová bursa v Brně a Bratislavská bursa). Jejich majetek a závazky přešly na stát. Současně byly zrušeny všechny předpisy, které odporovaly tomuto nařízení. Výslovně burzovní zákony nikdy zrušeny nebyly, avšak vzhledem k novým poměrům se staly obsolentními. Jakostní a dodací podmínky vyhlášené plodinovými burzami podle dosavadních předpisů zůstaly v platnosti až do stanovení nových podmínek.⁴⁷

3.1.1.4 Období od r. 1989 do r. 1992

Po listopadu 1989 došlo opět k oživení zájmu o burzu jako organizovanou formu trhu. Vývoj se však ubíral dvěma směry, které vedly v roce 1992 k přijetí dvou samostatných zákonů v oblasti burzovníctví, zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů a zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.⁴⁸

---

⁴⁷ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

⁴⁸ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

3.1.2 Právní úprava v současnosti, zákon č. 229/1992 Sb.

Oblast komoditního burzovníctví není předmětem existujících směrnic nebo ostatních právních aktů EU („*acquis communautaire*“). Základním právním předpisem upravujícím oblast komoditního burzovníctví v České republice je zákon č. 229/1992, o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů. Zákon byl od svého přijetí celkem osmkrát novelizován a v současné době je v legislativním procesu další novela zákona. V roce 2006 připravený zcela nový zákon⁴⁹, který měl dosavadní právní úpravu nahradit, neprošel legislativním procesem.

Zákon č. 229/1992 Sb. neřeší oblast komoditního burzovníctví komplexně, ale je svou povahou *lex specialis* k obecným soukromoprávním předpisům, tj. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, i některým veřejnoprávním předpisům, tj. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní a zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Oblast komoditního burzovníctví je také dílčím způsobem dotčena zákonem č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech, zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů nebo zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.⁵⁰

3.1.2.1 Právní pojetí a působnost komoditní burzy

Právní pojetí burzy

Na rozdíl od tradičního pojetí burzy na našem území jako veřejnoprávní korporace, zákon č. 229/1992 Sb. koncipuje komoditní burzu jako právnickou osobu soukromého práva podřízenou státnímu dohledu.⁵¹

---

⁴⁹ Zákon o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu.

⁵⁰ DĚDIČ, J., *Burza cenných papírů a komoditní burza*.

⁵¹ Viz subkapitola 1.1.5 Druhy burz a „Burza je chápána jako právnická osoba soukromého práva typu korporace, která spravuje své záležitosti vlastními orgány a jejíž vnitřní poměry se řídí jí vydávaným statutem. Soukromoprávní charakter burzy se projevuje i v tom, že statut burzy je pro nečleny závazný, jen když se mu dobrovolně podřídí, nikoliv přímo ze zákona.“ *Důvodová zpráva k zákonu č. 229/1992 Sb.*

Zatímco stejně pojatá burza cenných papírů mohla být podle zákona o burze cenných papírů z r. 1992 založena pouze v právní formě akciové společnosti, pro komoditní burzu stanovena právní forma žádné z obchodních společností není, ale sama představuje právní formu sui generis. Pokud zákon nebo statut burzy neobsahují vlastní úpravu vnitřních poměrů burzy, odkazuje zákon v § 40 odst. 1 na aplikaci ustanovení obchodního zákoníku o společnosti s ručením omezeným, s výjimkou minimální výše základního jmění, minimální výše vkladu a omezení počtu společníků. Vlastní úpravu obsahuje zákon například v osobách zakladatelů, jejich počtu, rozdělení zisku, povinnosti vytvářet rezervní fond nebo ručení členů.

Od 1. 1. 2009 zákon umožnil založení komoditní burzy s právní formou akciové společnosti podle obchodního zákoníku nebo přeměnu stávajících burz na tuto právní formu.⁵²

Burza jako právnická osoba sui generis je pojata jako nevýdělečná instituce. Případný zisk z činnosti burzy nemůže být rozdělen mezi členy burzy, ale může být použit jen k zajištění dalšího rozvoje burzy. Na burzu ve formě akciové společnosti se ustanovení nevztahuje a potenciální zisk může být rozdělen mezi akcionáře.

Zákon v současném znění definuje komoditní burzu jako právnickou osobu zřízenou podle tohoto zákona k organizování burzovních obchodů se zbožím (komoditami), deriváty vztahujícími se ke komoditám, které jsou předmětem obchodování na komoditní burze, pokud nejsou investičním nástrojem podle zákona č. 256/2004 Sb., nebo se zemědělským skladním listem podle zákona č. 307/2000 Sb..

V době přijetí zákona byla komoditní burza definována jako organizátor burzovních obchodů se zbožím, které není předmětem burzovního obchodu podle zákona o burze cenných papírů. Na komoditní burze tak bylo možné obchodovat s každým zbožím, které bylo způsobilé k burzovnímu obchodu, to znamená se zbožím určeným druhově a zastupitelným, kromě „zboží“ vyhrazeného burze cenných papírů. Tímto vyhrazeným „zbožím“ byly cenné papíry a později také tzv. „právo opce“, tedy právo strany

---

⁵² V ČR v současnosti působí jediná komoditní burza ve formě akciové společnosti, a to POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s..

smlouvy o koupi cenných papírů s odkládací podmínkou projevit vůli, že na uzavřené smlouvě trvá.

Zákonem č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, byly nově definovány deriváty a nakládání s nimi v ustanovení § 8a zákoně o cenných papírech, čímž došlo v podstatě k zamezení derivátových termínových obchodů na komoditních burzách. S deriváty podle této úpravy měl možnost obchodovat pouze obchodník s cennými papíry, ten však nebyl oprávněn obchodovat na komoditní burze a obdobně fyzická nebo právnická osoba obchodující na komoditní burze nebyla oprávněna obchodovat na burze cenných papírů.⁵³

Z tohoto důvodu byl přijat zákon č. 70/2000 Sb., o změně zákonů o komoditních burzách, cenných papírech a burze cenných papírů, jehož cílem bylo, aby deriváty odvozené z cenných papírů byly obchodované pouze na burze cenných papírů a deriváty, které jsou odvozené od zboží, které je obchodovatelné na komoditní burze, byly obchodovány pouze na komoditní burze.⁵⁴

Zákonem č. 285/2005 Sb., byla upravena definice komoditní burzy vzhledem k organizování burzovních obchodů také se zemědělskými skladními listy.

Významnou změnu přinesl zákon č. 230/2008 Sb., který implementuje příslušné předpisy Evropského společenství týkající se oblasti kapitálových trhů, resp. trhů s finančními nástroji. Jedná se zejména o tři evropské právní předpisy vydané v rámci tzv. Lamfalussyho procedury, které spolu tvoří jeden integrální celek. Směrnice o trzích finančních nástrojů („MiFID“) je tzv. rámcovou směrnicí („framework directive“), na kterou navazují tzv. prováděcí opatření „(implementing measures“), tj. prováděcí směrnice a prováděcí nařízení. Nově není v oblasti kapitálových trhů rozlišován trh burzovní a mimoburzovní, ale zavádí se jednotný režim pro regulovaný trh s investičními nástroji a pro jeho organizátora. Z hlediska významu pro komoditní burzovníctví přináší novela rozšíření investičních nástrojů o další druhy komoditní derivátů a o některé druhy tzv. exotických derivátů v zákoně č. 256/2004 Sb., o

---

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 70/2000 Sb.

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 70/2000 Sb.

podnikání na kapitálovém trhu. Některé komoditní deriváty jsou tak investičními nástroji⁵⁵, se kterými je možné organizovat obchody pouze za splnění podmínek zákona č. 256/2004 Sb.. S investičními komoditní deriváty tak není možné obchodovat na komoditní burze, pokud ta nezíská také povolení k organizování regulovaného trhu s investičními nástroji podle zákona č. 256/2004 Sb..⁵⁶

Zemědělské skladní listy (ZSL) jsou upraveny zvláštním zákonem č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů.⁵⁷ Lex generalis je zákon o cenných papírech. Zákon č. 307/2000 Sb. obsahuje úpravu vydávání zemědělských skladních listů pro vybrané zemědělské produkty a nakládání s nimi, zemědělských veřejných skladů a státního dozoru, který je svěřen ministerstvu zemědělství.⁵⁸

Zemědělský skladní list je listinný cenný papír na řad, převoditelný rubopisem a předáním, představující vlastnické a zástavní právo k uskladněnému zboží. Druhy zboží, na které lze vystavit zemědělský skladní list jsou určeny vyhláškou Ministerstva zemědělství. Současně platná vyhláška č. 403/2000 Sb. ve znění 388/2003 Sb. umožňuje vystavit zemědělské skladní listy na některé druhy obilovin k potravinářským účelům (např. pšenice obecná, žito), obilovin k jiným než potravinářským účelům, luštěnin k jiným než potravinářským účelům, olejnin a prádlných rostlin. Zemědělské

---

⁵⁵ § 3 odst. 1 písm. g)- i) zák. č. 256/2004 Sb. a Směrnice EP a Rady 2004/39/ES, Příloha I, oddíl C. Definiuje tři skupiny komoditních derivátů, které jsou investičním nástrojem:

1) Komoditní deriváty, které musejí být vypořádány v hotovosti nebo mohou být vypořádány v hotovosti na žádost jedné ze stran (jinak než v případě neplnění nebo z jiného důvodu ukončení).

2) Komoditní deriváty, které lze vypořádat fyzicky za předpokladu, že jsou obchodovány na regulovaném trhu nebo MTF

3) Komoditní deriváty, které lze vypořádat fyzicky, neuvedené v jiné skupině a neurčené k obchodním účelům, které mají znaky jiných derivátových finančních nástrojů, mimo jiné s ohledem na to, zda jsou zúčtovány a vypořádány prostřednictvím uznávaných zúčtovacích středisek nebo pomocí výzvy k dodatkové úhradě.

⁵⁶ Podle § 198b zákona č. 256/2004 Sb. povolení k činnosti organizátora regulovaného trhu ve vztahu k investičním nástrojům uvedeným v § 3 odst. 1 písm. g) až i) udělí Česká národní banka i komoditní burze, která jinak splňuje předpoklady pro udělení povolení, např. vlastní kapitál ve výši 730.000,- EUR.

⁵⁷ V minulosti např. skladní listy podle zákona č. 64/1889 nebo obilní zástavní listy podle zákona č. 107/1933 Sb.z. a n.

⁵⁸ Cílem zákona bylo rozšířit možnosti financování zemědělství, které je specifické svým časovým cyklem a velmi malou obrátkovostí. ZSL poskytují finančním ústavům plnohodnotnou záruku za poskytované úvěry. Důvodová zpráva k zákonu č. 307/2000 Sb.. Např. krátkodobé úvěry k financování obchodovatelných zásob krytých zemědělskými skladními listy až do výše 85 % (výjimečně 90%) nominální hodnoty skladovaného zboží nabízí Raiffeisen bank.

skladní listy je oprávněn vystavit pouze provozovatel zemědělského veřejného skladu, který je právnickou osobou se sídlem v České republice s příslušným povolením ministerstva zemědělství a který přijímá zboží do hromadné nebo individuální úschovy. Veřejný sklad garantuje záruku kvalitního ošetření. Zemědělský skladní list se skládá obligatorně ze dvou částí, a to z vlastnického listu a zástavního listu, které jsou i samostatně převoditelné rubopisem a jejich předáním. V případě zástavního listu je tak možné pro zemědělské subjekty poměrně jednoduchým způsobem získat finanční zdroje. V případě neuhrazení zajištěné pohledávky provozovatel veřejného skladu na žádost majitele zástavního listu zboží prodá. Jedním ze způsobů je prodej na komoditní burze, kde se předmětné zboží obchoduje. Dalšími pak dražba nebo přímý odkup s písemným souhlasem majitele vlastnického i zástavního listu.

Je nutné odlišovat zemědělské skladní listy od skladištních listů, které jsou upraveny v obchodním zákoníku v ustanoveních o smlouvě o skladování. Skladovatel je podle kogentního ustanovení § 528 povinen při převzetí věci vydat ukladateli písemné potvrzení, které může mít povahu cenného papíru, s nímž je spojeno právo požadovat vydání skladované věci, tzv. skladištní list. Záleží na dohodě stran, zda určité potvrzení bude cenným papírem nebo pouze potvrzením. Skladištní list může znít na jméno a lze ho převádět rubopisem, nebo na doručitele. Zemědělské skladní listy i skladištní listy je možné přijímat jako fyzické dodávky zboží v rámci vypořádání burzovních obchodů.⁵⁹

3.1.2.2 Založení a vznik komoditní burzy

Zakladatelská smlouva

Komoditní burzu je možné založit písemnou zakladatelskou smlouvou s úředně ověřenými podpisy pouze osobami, fyzickými i právnickými, zapsanými v obchodním rejstříku, a to alespoň třemi.

---

⁵⁹ „V současné době, resp. k 30. 10. 2010 není v České republice provozován žádný veřejný sklad. Byly zrušeny na vlastní žádost nebo byly uvedeny na vlastní žádost do klidového režimu.“ EAGRI : resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. 17. 12. 2011 [cit. 2011-06-05]. Situační a výhledové zprávy. Obiloviny 12/2010. Dostupné z WWW: <
http://eagri.cz/public/web/file/93956/OBILOVINY_12_2010.pdf >

Zakladatelská smlouva obsahuje:

- určení zakladatelů (obchodního jméno, sídla nebo bydliště, předmětu podnikání)
- název, který musí obsahovat označení "burza"
- sídlo burzy
- předmět a druh burzovních obchodů
- druh a výši vkladů zakladatelů, z nichž budou hrazeny náklady provozu burzy
- způsob zajištění prostředků na úhradu nákladů prvního roku provozu burzy
- prohlášení zakladatelů o dohodě návrhu statutu
- prohlášení zakladatelů, zda se dohodli na zřízení burz. rozhodčího soudu a na jeho řádu
- jména a bydliště prvních členů burzovní komory, jejichž volba jinak přísluší valné hromadě⁶⁰

Komoditní burza jako zvláštní právnická osoba nemá zákonem stanovenou minimální výši členského vkladu a základního kapitálu, resp. souhrnu členských vkladů. Na burzu ve formě akciové společnosti se ustanovení zákona o založení burzy nevztahují a může tak být založena podle obchodního zákoníku i dvěma fyzickými osobami nebo pouze jednou právnickou osobou, se základním kapitálem ve výši dvou miliónů korun. Ten však je možné vytvořit i pouze nepeněžitými vklady.

Statut

Statut je základním interním organizačním předpisem burzy. Návrh statutu je nezbytnou přílohou zakladatelské smlouvy a musí obsahovat:

- název a sídlo burzy
- vymezení předmětu a druhu burzovních obchodů
- bližší podmínky pro vznik členství na burze a pro návštěvu burzovních shromáždění
- konkretizaci práv a povinností členů burzy

---

⁶⁰ § 3 odst. 3 zákona č. 229/1992 Sb.

- bližší určení osob oprávněných k burzovním obchodům, podmínky vyloučení těchto osob z burzovních obchodů, včetně konkretizace práv a povinností těchto osob
- podrobnější postup při jmenování a odvolávání burzovních dohodců, způsob jejich odměňování, podmínky, za nichž mohou soukromí dohodci působit na burze, a podmínky, za nichž jsou dohodci oprávněni uzavírat burzovní obchody svým jménem
- určení způsobu, jak se členové burzy podílejí na zajišťování nákladů na provoz burzy a popřípadě i rozsah jejich ručení za závazky burzy nad rozsah stanovený zákonem
- podrobnější úpravu působnosti orgánů burzy a počet členů burzovní komory, zřízení poradních orgánů burzy
- způsob, jakým se stanoví burzovní pravidla
- způsob stanovení a uveřejňování kursů,
- pravidla hospodaření s majetkem burzy,
- podrobnější pravidla pro přezkoumání rozhodnutí burzovní komory valnou hromadou, pro přijetí rozhodnutí o zrušení burzy a postupu při její likvidaci, včetně způsobu rozdělení likvidačního zůstatku.⁶¹

Většina ustanovení zákona je kogentní povahy, ale v některých záležitostech zákon dovoluje, aby statut obsahoval odlišnou úpravu. Toto odchýlení od dispozitivních norem zákona může spočívat ve stanovení kvalifikované většiny pro některá rozhodnutí valné hromady, jednání za burzu jinak než předsedou burzovní komory nebo v zákazu opětovné volby členů burzovní komory. Statut může také vyhradit určité věci do působnosti valné hromady nebo stanovit delší výpovědní dobu člena burzy. Statutem může být určeno, že členem burzy může být i osoba bez oprávnění vztahujícím se ke komoditám nebo pomocným službám.

Statut a případně řád burzovního rozhodčího soudu zveřejňuje burzovní komora v Obchodním věstníku.

---

⁶¹ § 4 odst. 1 zákona č. 229/1992 Sb.

Státní povolení

Vznik komoditních burz je v České republice založen na koncesním principu, to znamená, že ke vzniku burzy je vyžadováno, vedle splnění podmínek stanovených zákonem, povolení příslušného státního orgánu. Příslušným státním orgánem ve věcech komoditních burz, které organizují obchody se zbožím pocházejícím ze zemědělské a lesní výroby, včetně výrobků vzniklých jejich zpracováním, je Ministerstvo zemědělství. Ve věcech komoditních burz s výjimkou věcí náležejících do působnosti Ministerstva zemědělství je příslušným orgánem Ministerstvo průmyslu a obchodu.⁶² Vydání státního povolení k provozování komoditní burzy je zpoplatněno a v současné době činí podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, 50.000,- Kč.

Zákon stanoví, že příslušné ministerstvo povolení neudělí, pokud by navrhovaný druh burzovního obchodu mohl narušit trh základních surovin nebo pokud je navrhovaný statut nebo řád burzovního rozhodčího soudu v rozporu s právními předpisy. Toto rozhodnutí musí být odůvodněno. A contrario lze dovodit, že v ostatních případech je na udělení státního povolení právní nárok.

Z důvodu možnosti zapojení burzy do mezinárodní organizace může příslušné ministerstvo schválit statut, který obsahuje odchylky od některých zákonných ustanovení. Na řízení o udělení povolení, jeho odnětí nebo omezení se vztahuje správní řád.

Vznik

Komoditní burza vzniká ke dni zápisu do obchodního rejstříku. Žádost o zápis do obchodního rejstříku podepisují všichni zakladatelé burzy a podpisy musí být úředně ověřeny. Komoditní burzy se zapisují do obchodního rejstříku jako další osoby podle § 34 odst. 1, písm d) obchodního zákoníku.

---

⁶² § 13 odst. 2 a § 15 odst. 2 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zejména zákona č. 474/1992 Sb.)

3.1.2.3 Orgány komoditní burzy

Orgány komoditní burzy jsou podle zákona o komoditních burzách valná hromada a burzovní komora. Statutem mohou být zřízeny poradní orgány burzy. Na komoditní burzy v právní formě akciové společnosti se vztahují ustanovení obchodního zákoníku, včetně vymezení jejich orgánů.⁶³

Valná hromada

Je nejvyšším orgánem burzy a skládá se ze všech jejích členů. Pravidla svolávání a jednání valné hromady určuje statut. Valná hromada je usnášeníschopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech členů burzy. K přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů burzy oprávněných hlasovat, nevyžaduje-li zákon nebo statut kvalifikovanou většinu. Zákon tak vyžaduje při změně statutu a řádu burzovního rozhodčího soudu nebo v případě přijetí rozhodnutí o zrušení burzy, a to kvalifikovanou většinou tří pětin všech členů burzy. Každý člen burzy má jeden hlas. Hlasovat však nemůže člen, který je v prodlení s placením členského příspěvku.

Do výlučné působnosti valné hromady patří:

- volit a odvolávat dvě třetiny členů burzovní komory
- usnášet se na změnách statutu a řádu burzovního rozhodčího soudu
- zrušit burzu a určit osobu likvidátora
- přezkum rozhodnutí burzovní komory a předsedy burzovní komory na žádost dotčených osob za podmínek určených statutem, s výjimkou rozhodnutí, které přezkoumává soud
- usnášet se na jiných záležitostech určených statutem.⁶⁴

Burzovní komora

Je statutárním a řídicím orgánem burzy. Musí mít nejméně tři členy, kteří jsou ze dvou třetin voleni a odvoláváni valnou hromadou a z jedné třetiny jmenováni a odvoláváni

⁶³ Povinnost zřídit dozorčí radu.

⁶⁴ § 10 odst. 3 zákona č. 229/1992 Sb.

příslušným orgánem státní správy. Z členů je volen předseda burzovní komory. Funkční období určuje statut, přičemž nesmí být delší čtyř let. Členem komory může být jen fyzická osoba starší 21 let, která svými osobními vlastnostmi a odbornou způsobilostí zaručuje řádný výkon funkce a není v zaměstnaneckém poměru k ústřednímu orgánu státní správy České republiky.

Burzovní komora rozhoduje o všech záležitostech burzy, pokud nejsou svěřeny valné hromadě zákonem nebo statutem. Burzovní komora je usnášeníschopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina členů komory zvolených valnou hromadou i nadpoloviční většina členů jmenovaných příslušným státním orgánem. K rozhodnutí je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny hlasů přítomných členů, nevyžaduje-li zákon nebo statut kvalifikovanou většinu⁶⁵. Každý člen burzovní komory má jeden hlas, při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího.

Kompetence burzovní komory jsou věci organizačního, obchodního, hospodářského i členského charakteru.⁶⁶ Do působnosti burzovní komory patří rozhodovat o přijetí a vyloučení členů burzy, navrhnout valné hromadě změny statutu a řádu burzovního rozhodčího soudu, navrhnout zrušení burzy a osobu likvidátora, rozhodovat o použití majetku burzy, v souladu se statutem určovat místo a dobu konání burzovních shromáždění, určovat za jakých podmínek lze vydat vstupenky na burzovní shromáždění, činit opatření pro zachování pořádku na burzovním shromáždění a čestnosti burzovních obchodů, navrhnout burzovní pravidla a určovat způsob evidence burzovních obchodů, jmenovat a odvolávat se souhlasem burzovního komisaře burzovní dohodce a vykonávat nad nimi dohled, zakázat členovi burzy navštěvovat burzovní shromáždění z důvodů a za podmínek určených statutem, povolovat činnost soukromých dohodců na burze, pozastavovat burzovní obchody za podmínek určených statutem, stanovit a uveřejňovat kursy komodit a komoditních derivátů, volit a odvolávat členy burzovních výborů, předsedu burzovní komory (z členů komory) a

---

⁶⁵ viz § 13 odst. 2 zákona č. 229/1992 Sb. Volba a odvolání předsedy burzovní komory, generálního sekretáře burzy, schvalování návrhu burzovních pravidel, rozhodování o protestech proti rozhodnutí burzovních výborů nebo předsedy burzovní komory, které se týkají oprávnění obchodovat na burze nebo burzovních obchodů vyžaduje přítomnost dvou třetin členů zvolených valnou hromadou i jmenovaných příslušným státním orgánem a souhlas dvou třetin přítomných členů.

⁶⁶ ELIÁŠ, K., Kurs obchodního práva.

generálního sekretáře burzy, členy předsednictva burzovního rozhodčího soudu a jmenovat tajemníka burzovního rozhodčího soudu a jeho zástupce, vydávat podrobná pravidla (řády) pro jednotlivé oblasti své působnosti vymezené ve statutu, usnášet se na burzovních pravidlech, rozhodovat o výši a lhůtě splatnosti členských příspěvků a zápisného, stanovit výši burzovních poplatků, další záležitosti svěřené jí statutem.⁶⁷

K výkonu některých činností může burzovní komora zřídit burzovní výbory, např. výbor pro navrhování změn statutu burzy a řádu burzovního rozhodčího soudu, výbor pro burzovní shromáždění, výbor pro navrhování burzovních pravidel a evidence burzovních obchodů, cenový výbor, výbor pro jmenování burzovních dohodců.

Generální sekretář burzy

Je volen na základě konkurzu burzovní komorou na návrh jejího předsedy. Je zaměstnancem burzy a po dobu výkonu své funkce nesmí provozovat podnikatelskou činnost, být v zaměstnaneckém nebo jiném obdobném poměru ani být členem statutárních a dozorčích orgánů právnických osob zabývajících se podnikatelskou činností.⁶⁸

Generální sekretář burzy řídí činnost burzovního aparátu i všech ostatních zaměstnanců burzy, připravuje podklady pro zasedání burzovní komory, uveřejňuje závěry a sdělení burzovní komory, dbá na zachovávání pořádku na burzovních shromážděních a je oprávněn vykázat osoby, které ruší pořádek a nedbají jeho pokynů, plní další úkoly, kterými jej pověří statut, zasedání burzovní komory nebo předseda burzovní komory. Generální sekretář burzy má právo účastnit se s hlasem poradním zasedání valné hromady, burzovní komory a burzovních výborů.

3.1.2.4 Majetkoprávní postavení burzy

---

⁶⁷ § 12 odst. 2 zákona č. 229/1992 Sb.

⁶⁸ Druhá věta a n. neplatí pro burzy ve formě akciových společností, srovnej § 44a odst. 2 zákona č. 229/1992 Sb.

Burza je vlastníkem věcí, které jsou v jejím majetku. Zdrojem majetku burzy jsou zejména vklady zakladatelů, zápisné a členský příspěvek, burzovní poplatky za služby poskytované burzou, dary, dotace.⁶⁹

Burza odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Stát za její závazky neručí. Zákon však upravuje ručení členů burzy, kteří jsou povinni vložit vklad nebo platit členský příspěvek. Na rozdíl od společníků společnosti s ručením omezeným, kteří ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku, ručí členové burzy pouze do skutečné výše svého nesplaceného vkladu, resp. členského příspěvku. Rozsah dalšího ručení členů burzy, kteří jsou povinni platit členský příspěvek, může určit statut burzy.

3.1.2.3 Členové burzy

Komoditní burzy jsou ze zákona založeny na členském principu, přičemž členství na burze vzniká dvojím způsobem. Jednak na základě svobodného projevu vůle určitých osob stát se členem a na druhé straně ex lege jmenováním do funkce stanovené zákonem. Členství na burze spočívá v možnosti ovlivňovat existenci a činnost burzy jako právnické osoby, resp. podílet se na jejím řízení.

Členy burzy podle zákona jsou:

- Zakladatelé burzy
- Členové burzovní komory jmenovaní příslušným orgánem státní správy
- Osoby přijaté burzovní komorou za členy burzy. Neurčí-li statut jinak, tyto osoby musí mít oprávnění k podnikatelské činnosti v oboru předmětu burzovního obchodu nebo služeb souvisejících a zaplatit zápisné.

Členové burzy mají právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní, právo volit a být voleni do orgánů burzy a navštěvovat burzovní shromáždění.

---

⁶⁹ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza.

Statut burzy může zakladatelům a přijatým členům uložit povinnost zaplatit zápisné a roční členský příspěvek. Tito členové mají oprávnění uzavírat burzovní obchody přímo bez účasti dohodců.

Členství zaniká kromě smrti a zániku právnické osoby bez právního zástupce též vyloučením z burzovních obchodů z důvodu ztráty předpokladů k nim, ztrátou funkce, do které byly jmenováni příslušným ministerstvem, vyloučením člena burzy z důvodu porušení povinností člena (zejména prodlení s placením členského příspěvku), výpovědi člena burzy nebo jiným způsobem určeným ve statutu.

3.1.2.4 Burzovní obchody

Podle § 2 odst. 1 zákona je burzovním obchodem koupě a prodej komodit a komoditních derivátů, které nejsou investičním nástrojem, osobami oprávněnými k burzovním obchodům sjednaným na burze v místnostech a hodinách určených pro burzovní shromáždění, popřípadě i mimo burzu, za podmínek určených zákonem a statutem, pokud je cena z tohoto obchodu zaznamenána příslušným orgánem burzy. (hlavní burzovní obchody)

Podle § 2 odst. 2 zákona jsou burzovním obchodem i pomocné obchody uzavírané na burze, které souvisí s komoditami prodávanými na burze, zejména pojistné smlouvy, smlouvy o uskladnění, smlouvy o přepravě věci a smlouvy zasílatelské. (pomocné burzovní obchody).

Z legální definice burzovního obchodu vyplývá, že burzovním obchodem je druh právního jednání, resp. smlouva. Hlavním burzovním obchodem je kupní smlouva, která má svá specifika (zboží, které je předmětem obchodu, subjekty, místo uzavření, smluvní podmínky) a odlišující ji tak od stejných smluvních typů uzavíraných mimo burzu. Hlavní burzovní obchody i pomocné s výjimkou pojistných byly podle ustanovení § 261, odst. 3 písm. c) obchodního zákoníku obchodem absolutním. Na smlouvy pojistné se s odkazem na § 261 odst. 7 obchodního zákoníku a § 1 odst. 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, obchodní zákoník nevztahuje, ale tyto se řídí

zvláštním zákonem a občanským zákoníkem. Již zmiňovaným zákonem č. 230/2008 Sb., došlo však ke změně ustanovení § 261, odst. 3 písm. c) obchodního zákoníku, když část týkající se burzovních obchodů byla zrušena a znění písmena upraveno v souvislosti s novou úpravou organizátorů regulovaného trhu v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu. Rozhodující je tak povaha účastníků při vzniku závazkového vztahu.

Burzovní shromáždění

Burzovní obchody se uzavírají nebo zprostředkovávají na burzovním shromáždění, což je shromáždění oprávněných osob v místnostech a hodinách určených burzovní komorou pro uzavírání a zprostředkování burzovních obchodů. Místo a dobu konání burzovního shromáždění určuje burzovní komora v souladu se statutem. Prostor, kde se uzavírají obchody, se nazývá parket, kterým může být i elektronický obchodní systém.

Osobami oprávněnými účastnit se burzovních shromáždění jsou osoby, kterým byla v souladu se statutem udělena vstupenka na burzovní shromáždění, členové burzovní komory, dohodci, burzovní komisař a zaměstnanci burzy určené burzovní komorou.

Burzovní pravidla

Burzovními pravidly jsou pravidla pro uzavírání smluv, které jsou burzovními obchody, jejich zprostředkování a splnění. Burzovní pravidla konkretizují práva a povinnosti účastníků burzovních obchodů. Burzovní pravidla stanoví burzovní komora, způsob jejich přijetí je určen ve statutu.

Osoby oprávněné k burzovním obchodům

K burzovním obchodům, pokud se podřídí statutu a burzovním pravidlům, jsou oprávněni:

- členové burzy s výjimkou členů jmenovaných příslušným ministerstvem

- jiné osoby, pokud mají oprávnění k podnikatelské činnosti v oboru předmětu burzovního obchodu nebo služeb souvisejících a obdrží vstupenku na burzovní shromáždění
- právnické osoby zřízené zákonem za účelem regulace trhu komodit nebo vytváření a ochraňování hmotných rezerv (Státní zemědělský intervenční fond⁷⁰, Správa státních hmotných rezerv⁷¹).⁷²

Právnické osoby musí k uzavírání burzovních obchodů zmocnit jednu nebo více fyzických osob, tzv. „makléře“, přičemž zmocnění vyžaduje předchozí souhlas burzovní komory. Burzovní obchody jsou uzavírány přímo nebo prostřednictvím burzovních nebo soukromých dohodců. Z burzovního obchodu ani z jeho zprostředkování nemůže vzniknout přímé oprávnění nebo závazek burze. Přímou mohou uzavírat burzovní obchody členové burzy, s výjimkou členů jmenovaných příslušným ministerstvem, a právnické osoby zřízené zákonem za účelem regulace trhu komodit nebo vytváření a ochraňování hmotných rezerv.

Cenová evidence a kótace

Osoby oprávněné uzavírat burzovní obchody přímo jsou povinni oznámit uzavření tohoto obchodu z důvodu cenové evidence a kótace burzovnímu orgánu určeného statutem. Dohodci zaznamenávají ceny ze zprostředkovaných obchodů v obchodní knize, nebo pokud je používán automatizovaný výpočetní systém, v počítači. Na základě těchto údajů stanoví burza po skončení burzovního shromáždění kursy komodit a komoditních derivátů. Kursy uvádí burzovní komora v kursovním listě, který zveřejňuje způsobem určeným ve statutu, jinak v Obchodním věstníku.

---

⁷⁰ Právnická osoba zřízená zákonem č. 256/2000 Sb.. Je akreditovanou platební agenturou, resp. zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů, provádí intervenční nákupy zemědělských výrobků a zajišťuje jejich skladování a případný prodej, poskytuje vývozní subvence, rozhoduje o udělení dovozních a vývozních licencí aj.

⁷¹ Ústřední orgán státní správy v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv. Zřízen kompetenčním zákonem č. 2/1969 Sb. Jeho působnost je upravena zejména zákonem č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů. Hmotné rezervy tvoří vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky. Hmotné rezervy jsou více než z poloviny tvořeny ropou a ropnými produkty, jejichž množství je určeno mezinárodními závazky České republiky.

⁷² § 21 odst. 1 zákona č. 229/1992 Sb.

Předmět a druhy burzovních obchodů

Předmětem burzovního obchodu může být obecně jakékoliv zboží určené podle druhu a zastupitelné. Podle zákona mohou být předmětem burzovních obchodů pouze komodity, které jsou zapsány v obchodním rejstříku a komoditní deriváty, které nejsou investičním nástrojem, pokud přijetí komodit a komoditních derivátů k burzovnímu obchodu schválil příslušný orgán stanovený statutem burzy. Předmět burzovního obchodu musí být uveden ve statutu a ve státním povolení.⁷³ Obdobně, druhy burzovních obchodů musí být uvedeny ve statutu a ve státním povolení a zapsány v obchodním rejstříku. O možnosti termínových obchodů, pokud byly zapsány jako druh přípustného burzovního obchodu do obchodního rejstříku, rozhoduje burzovní komora. Při jejich uzavírání je nutné složit kauci (zálohu) z důvodu právě jejich termínového charakteru.

3.1.2.5 Burzovní rozhodčí soud

V souladu s ustanovením § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčího nálezu, může podle ustanovení § 28 zákona č. 229/1992 Sb. při burze působit burzovní rozhodčí soud jako stálý nezávislý orgán. Burzovní rozhodčí soud rozhoduje spory z burzovních obchodů, které jsou jinak příslušné rozhodovat soudy⁷⁴, jestliže se strany o tom dohodnou. To platí i pro obchodní spory z mimoburzovních obchodů, jejichž předmětem jsou komodity, se kterými se na burze obchoduje. Řád burzovního rozhodčího soudu podléhá státnímu povolení a uveřejňuje se v Obchodním věstníku.

3.1.2.6 Dohodci

Zprostředkovateli burzovního obchodu mohou být dohodci burzovní nebo soukromí. Počet míst burzovních a soukromých dohodců určuje burzovní komora. Zprostředkování burzovního obchodu na komoditní burze není burzovním obchodem. Dohodci jsou povinni na základě pokynů prodávajícího i kupujícího osobně

---

⁷³ To vysvětluje praxi komoditních burz v širokém vymezení předmětu burzovních obchodů, aniž by pak s mnohými faktickými obchodování probíhalo.

⁷⁴ Podle § 9 odst. 3 písm q) zákona č. 99/1963 Sb., o.s.ř. jsou věcně příslušné krajské soudy.

zprostředkovávat burzovní obchody s těmi komoditami a komoditními deriváty, které jim burzovní komora přidělila. Za to jim přísluší odměna, tzv. „dohodné“. Dohodci jsou dále povinni vést obchodní knihu, do které chronologicky zaznamenávají zprostředkované obchody, vydat po uzavření obchodu zúčastněným stranám závěrkový list s uvedením dohodnutých podmínek obchodu, zachovávat mlčenlivost a obchodní tajemství. Dozor nad jejich činností vykonává burzovní komora a burzovní komisař.

Soukromí dohodci

Soukromí dohodci zprostředkovávají obchody na základě živnostenského oprávnění podle zákona č. 491/1991 Sb. a jde se o živnost volnou. Vzhledem k tomu, že zákon upravuje pouze dohodce burzovní, je stanoveno, že na soukromé dohodce se obdobně použijí ustanovení zákona týkající se činnosti burzovních dohodců, dozoru nad jejich činností a dohodného. Činnost soukromých dohodců povoluje burzovní komora.

Burzovní dohodci

Činnost burzovního dohodce není podle § 3 odst. 2 písm. f) živnostenského zákona živností, ale jedná se o zvláštní druh svobodného povolání s právní úpravou v zákoně č. 229/1992 Sb. Jinou výdělečnou činnost, která souvisí s předmětem burzovních obchodů, mohou vykonávat pouze se souhlasem příslušného orgánu státní správy a burzovní komory, a je-li to umožněno statutem. Jsou jmenováni (na základě konkursu) a odvoláváni burzovní komorou s předchozím souhlasem burzovního komisaře.

3.1.2.7 Státní dozor a sankce

Státní dozor nad burzou a činností burzovních dohodců vykonává příslušné ministerstvo prostřednictvím jím jmenovaného a odvolávaného burzovního komisaře, příp. jeho zástupce.

Burzovním komisařem a jeho zástupcem může být pouze osoba bezúhonná, kterou se rozumí osoba, která nebyla pravomocně odsouzena za majetkový trestný čin nebo jiný

úmyslně spáchaný trestný čin. Při výkonu dozoru postupuje burzovní komisař podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

Burzovní komisař kontroluje, zda burzovní obchody probíhají v souladu s právními a burzovními předpisy nebo zda neohrožují trh základních surovin. Kontroluje také, zda je činnost burzovních dohodců a burzovních orgánů v souladu se statutem a právními předpisy. V případě zjištění nedostatků, je oprávněn:

- požadovat jejich odstranění ve stanovené lhůtě
- uložit sankci.
- pozastavit burzovní obchod, jestliže nelze jinak zabránit velkým hospodářským škodám,
- pozastavit provádění rozhodnutí valné hromady nebo burzovní komory, pokud odporuje právním předpisům nebo statutu, do doby, než o platnosti rozhodne soud. Do jednoho měsíce pak musí podat soudu návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí, jinak platí, že k pozastavení rozhodnutí nedošlo.⁷⁵

Burzovní komisař dále může zakázat osobě oprávněné k burzovnímu obchodu, jejímu zmocněnci nebo dohodci účast na burzovních obchodech nebo jejich zprostředkování až na dobu jednoho roku, jestliže tato osoba porušuje povinnosti stanovené zákonem nebo rozšiřuje nepravdivé zprávy, které by mohly mít vliv na vývoj kursů komodit, s nimiž je na burze obchodováno, nebo poškodit účastníky trhu. Příslušné ministerstvo může na návrh burzovního komisaře uložit za tato jednání pokutu až do výše 500.000,- Kč.

Burzovní komisař je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se burzovních obchodů, jejich účastníků a dohodců, s nimiž se při výkonu své funkce seznámil, nejde-li o skutečnosti, které jsou v rozporu s právními předpisy, a dále o skutečnostech, které tvoří předmět obchodního tajemství burzy, členů burzy nebo osob, jež se účastní burzovních obchodů.

Pokud jsou při provozu burzy porušovány právní předpisy nebo statut anebo provoz burzy by mohl ohrozit trh základních surovin, burzovní komisař podá návrh

---

⁷⁵ § 34 odst. 2 zákona č. 229/1992 Sb.

příslušnému orgánu státní správy na odnětí nebo omezení povolení k provozování burzy.

Příslušné ministerstvo může sankcionovat jiné subjekty v případě neoprávněného používání označení „burza“, „burzovní“, pokud neprovedly nápravu ani ve lhůtě jim stanovené. K doзору příslušného ministerstva také náleží povolovací řízení, jedná se v zásadě o předběžný dozor, a jmenování jedné třetiny členů burzovní komory.

Dohled nad provozováním regulovaného trhu a mnohostranného obchodního systému burzou vykonává Česká národní banka. Příslušné ministerstvo spolupracuje s Českou národní bankou při udělování povolení a výkonu dozoru nad komoditní burzou, která vykonává nebo hodlá vykonávat činnost organizátora regulovaného trhu. Povolení vydává ministerstvo po dohodě s Českou národní bankou. Obdobná formulace je v zákoně č. 256/2004 Sb.

3.1.2.8 Zrušení a zánik burzy

Zrušení

Burza se zrušuje na základě rozhodnutí valné hromady nebo rozhodnutí příslušného ministerstva o odnětí povolení a burza vstupuje do likvidace. Vzhledem k ustanovení § 40 odst. 1 a § 44a zákona jsou další způsoby zrušení upraveny obchodním zákoníkem. Dnem zrušení burzy je zakázáno provádět burzovní obchody a zaniká pravomoc burzovního rozhodčího soudu, s výjimkou již zahájených řízení. Na likvidaci burzy se použijí obdobně ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností.

Zánik

Burza zaniká dnem výmazu z obchodního rejstříku. Návrh na její výmaz podává likvidátor.

3.2.12 Zákon o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu

V roce 2005 byl odsouhlasen věcný záměr nového zákona, který měl nahradit dosavadní právní úpravu. V roce 2006 byl Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR připraven návrh paragrafovaného znění zákona s původní navrhovanou účinností od 1. 1. 2007, ten však neprošel legislativním procesem. Navrhovaný zákon o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu byl členěn do čtyř částí, které odpovídají následujícím subkapitolám.

3.1.3.1 Komoditní burza

Komoditní burza je koncipována jako právnická osoba ve formě akciové společnosti a výslovně je stanoveno, že se na ni použije obchodní zákoník ve všech věcech neupravených tímto zákonem. Pro založení nové komoditní burzy je tak nutné splnit požadavky tohoto zákona i požadavky obsažené v nekolizních ustanoveních obchodního zákoníku pro akciové společnosti. Zákon umožňuje, aby se komoditní burzou stala i již existující akciová společnost, která splňuje zákonné požadavky. K činnosti burzy je nutné získat státní povolení od příslušného ministerstva.

Zákon zpřísňuje požadavky kladené na zakladatele burzy. Stejně jako ve stávající úpravě, komoditní burzu mohou založit pouze osoby zapsané v obchodním rejstříku. Zvyšuje se však minimální počet zakladatelů na pět a nesmí být propojenými osobami podle obchodního zákoníku. Zakladateli mohou být pouze osoby důvěryhodné, kterými zákon rozumí osoby oprávněné ke komoditnímu trhu, kterým pro nesplnění povinností nebylo odňato povolení ke komoditnímu trhu nebo kteří nebyly opakovaně jinak sankcionovány.

Zákon vyžaduje základní kapitál ve výši 20.000.000,- Kč tvořený peněžitými vklady s průhledným a nezávadným původem⁷⁶. Vklady musí být splaceny před podáním žádosti o povolení. Firma komoditní burzy musí obsahovat označení „komoditní burza“

---

⁷⁶ Požadavek základního kapitálu ve výši 20mil. Kč by v té době nesplňovala žádná z existujících komoditních burz.

a na druhou stranu zákon stanoví sankce za neoprávněné užití tohoto označení. Komoditní burza ve formě akciové společnosti vydává stanovy a v zásadě obsah odpovídá stávající úpravě statutu. Odchytky vyplývají z nového pojetí zprostředkování burzovních obchodů, resp. obchodníků s komoditami a komoditních makléřů. Stanovy se přikládají k žádosti o udělení státního povolení, rovněž burzovní pravidla a zakladatelská smlouva. S žádostí musí zakladatelé doložit plán obchodní činnosti, popis obchodního a realizačního systému, návrh organizační struktury, prokázat, že se na činnosti burzy budou podílet osoby vhodné z hlediska zdravého a obezřetného vedení burzy. Dále musí prokázat, že má věcné, hospodářské, personální a organizační předpoklady pro činnost burzy a sídlo i skutečné sídlo bude na území České republiky. Rozhodnutí o státním povolení může obsahovat podmínky, které musí žadatel splnit před zahájením organizování burzovního komoditního trhu nebo dodržovat při jeho organizování. Komoditní burza vzniká zápisem do obchodního rejstříku, jehož návrh musí být podán nejpozději do dvou měsíců od doručení státního povolení, jinak povolení zaniká.

Komoditní burza jako právnická osoba ve formě akciové společnosti může emitovat pouze akcie na jméno. K převodu akcií představujících více než třicetiprocentní podíl je zapotřebí předchozího souhlasu dozorového orgánu. Souhlasu není třeba, pokud se jedná o nabytí nebo zcizení z podnětu či pod dozorem státního orgánu nebo o nabytí nebo zcizení na burze či obdobném regulovaném trhu. O žádosti o udělení souhlasu k převodu akcií musí státní dozorový orgán rozhodnout do třiceti dnů od jejího doručení. Souhlas dozorový orgán neudělí v případě, že by hrozilo poškození nebo deformace burzovního komoditního trhu. Rovněž souhlas neudělí, pokud by mohla být snížena likvidita trhu nebo osoba, která má podíl nabyt, nebo její propojení s jinou osobou mohly bránit nebo omezovat účinný státní dozor anebo by tato nebo s ní propojená osoba nezaručovaly zdravé a obezřetné vedení burzy. V ostatních případech souhlas udělí. Emitovat dluhopisy je zakázáno, ledaže je na tom zvláštní zájem.

Orgány komoditní burzy jsou valná hromada, dozorčí rada a burzovní komora (představenstvo) a její předseda. Komoditní burza může fakultativně vytvořit další orgány. Valná hromada je nejvyšším orgánem burzy. Vymezení působnosti valné

hromady odpovídá v zásadě stávající úpravě. Burzovní komora má nově notifikační povinnost vůči burzovnímu komisaři o přijatém rozhodnutí valné hromady, jehož provádění je oprávněn pozastavit. Dozorčí rada je kontrolním orgánem burzy, kontrola burzovních komoditních obchodů jí však nepřísluší. Na dozorčí radu se použijí ustanovení obchodního zákoníku s výjimkou volby člena, resp. členů dozorčí rady zaměstnanci dle §200 obchodního zákoníku. Burzovní komora je statutárním orgánem burzy. Minimální počet členů se zvyšuje na pět. Volba členů podléhá souhlasu dozorového orgánu. Alespoň jeden člen burzovní komory musí mít skutečné bydliště v České republice. Funkce člena burzovní komory je neslučitelná s činností obchodníka s komoditami nebo komoditního makléře. Na burzovní komoru se uplatní ustanovení o představenstvu v obchodním zákoníku, včetně povinnosti péče řádného hospodáře a obráceného důkazního břemene v případě sporu jejich členů. Burzovní komora může vydat etický kodex obchodování, který je pro osoby oprávněné ke komoditnímu obchodu závazný. Fakultativními orgány jsou burzovní výbory a generální ředitel. Generální ředitel může být současně členem burzovní komory. Zrušení a zánik komoditní burzy se řídí ustanoveními obchodního zákoníku s odchylkami v navrhovaném zákoně. Zrušení burzy bez likvidace a přechodu na právního nástupce ve formě akciové společnosti se vyžaduje předchozí souhlas státního dozorového orgánu. Nově se burze zakazuje činnost organizátora trhu již ode dne zahájení řízení o odnětí státního povolení. V případě šikanózního nebo neodůvodněného řízení se burza může domáhat náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

3.1.3.2 Komoditní obchod

Zákon odlišuje mezi komoditní burzou jako organizátorem trhu a samotným komoditním obchodem. Definice komoditního obchodu odpovídá dnešní definici, která je dotčena implementací práva ES v oblasti kapitálových trhů. Předmětem burzovního obchodu na konkrétní komoditní burze jsou komodity, které jsou uvedeny v platném znění stanov schválených státním dozorovým orgánem. Zápis do obchodního rejstříku je na rozdíl od stávající úpravy deklaratorní. Komoditou je reálné zboží a pro účely

tohoto zákona také zemědělský skladní list. S některými druhy zboží (léky, zbraně, jedy apod.) je možné obchodovat na komoditním trhu, pouze stanoví-li tak zvláštní právní předpis a se souhlasem příslušného státního dozorového orgán. Pokud zvláštním právním předpisem je vyžadováno státní povolení k obchodování s nimi, přednostně se udělí osobě oprávněné ke komoditním obchodům podle tohoto zákona.

Osoby oprávněné ke komoditním obchodům jsou povinny postupovat v souladu s burzovními pravidly a zachovávat obecnou slušnost a burzovní zvyklosti. Burzovní pravidla jsou základním dokumentem pro komoditní obchod a uveřejňují se na webových stránkách burzy.

Nově je stanovena povinnost Státního zemědělského intervenčního fondu a České republiky, prostřednictvím svých organizačních složek, obchodovat na komoditním trhu. Povinnost obchodování na komoditním trhu se nevztahuje na nákup komodit pro účely vlastního provozu. Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu může být příslušným orgánem státní správy výslovně udělena výjimka ze zákonné povinnosti.

Zákon zavádí nové pojmy „obchodníka s komoditami“ a „burzovního komoditního makléře“. Obchodník s komoditami částečně nahrazuje dosavadního dohodce. Osoba oprávněná k burzovnímu obchodu, která není členem burzy, smí uzavírat burzovní obchody pouze jeho prostřednictvím. Obchodníkem s komoditami může být jakákoliv osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a prokáže odbornou způsobilost. Obchodník s komoditami je jmenován a odvoláván burzovní komorou. Každá burza určí svá pravidla pro jejich výběr, a ta zveřejňuje na svých webových stránkách. Faktické obchodování provádí prostřednictvím komoditního burzovního makléře, ale jeho odpovědnost není dotčena. Obchodník s komoditami je povinen uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou v souvislosti s výkonem jeho činnosti. Povinnost zprostředkovávat obchody na základě pokynů stran, vést obchodní knihu, vydat po uzavření obchodu závěrkový list odpovídá stávající úpravě. Burzovní komoditní makléř je fyzická osoba, která fakticky provádí obchodování s komoditami jménem a na účet člena burzy nebo obchodníka s komoditami na základě mandátní smlouvy podle obchodního zákoníku nebo pracovní

smlouvy. Může jím být pouze fyzická osoba starší 18 let splňující všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního zákona a složila odbornou zkoušku před zkušební komisí, jejímž členem je vždy burzovní komisař nebo jím pověřená osoba, podle pravidel burzy, která zveřejňuje na svých webových stránkách. Burzovní komoditní makléř je jmenován burzovní komorou příslušné burzy, na jmenování není právní nárok. Je povinen dodržovat etická pravidla, v opačném případě může být burzovní komorou vyloučen z obchodování. Rovněž může být vyloučen, pokud je nevěrohodný nebo jinak narušuje chod burzovních obchodů. Burzovní komoditní makléř, který vykonává svou činnost na základě mandátní smlouvy, je povinen ji vykonávat osobně a s péčí řádného hospodáře, resp. s odbornou péčí, a s obráceným důkazním břemenem v případě sporu. Burzovní komoditní makléř může být současně obchodníkem s komoditami.

Prohlubuje se ochrana vnitřních informací, která vychází ze zákona č. 256/2004 Sb.⁷⁷ Za vnitřní informací se považuje přesná informace, která se přímo nebo nepřímo týká komodity obchodované na komoditním trhu organizovaném určitou komoditní burzou, pokud tato informace není veřejně známá a pokud by poté, co by se stala veřejně známou, mohla významně ovlivnit kurs této komodity. Za vnitřní informací se považuje rovněž informace týkající se osob oprávněných k burzovnímu obchodu, pokud tato informace není veřejně známá a pokud by poté, co by se stala veřejně známou, mohla osobě, které se informace týká, způsobit značnou újmu. Je definována tzv. „zasvěcená osoba“, kterou je nejen osoba, která získá vnitřní informaci v souvislosti s výkonem svého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo v souvislosti se svým postavením, ale i v souvislosti s trestným činem nebo jiným způsobem a ví nebo může vědět anebo by vzhledem ke svému postavení vědět měl, že jde o vnitřní informaci. Zákon zakazuje i využití vnitřních informací včetně neformálních doporučení jiným osobám. Zasvěcené osoby jsou povinny zachovávat mlčenlivost o vnitřních informacích a zamezit jiné osobě přístup k těmto informacím.

Burza může k řešení sporů z burzovních, příp. i mimoburzovních komoditních obchodů fakultativně zřídit burzovní rozhodčí soud. Burzovním rozhodčím soudem může být i

---

⁷⁷ Srovnej § 124 zákon č. 256/2004 Sb.

rozhodčí soud jiné komoditní burzy. Nově je stanoveno, že v případě, že burzovní komora nerozhodne o zřízení burzovního rozhodčího soudu do tří měsíců ode dne účinnosti zákona, platí, že rozhodným rozhodčím soudem pro příslušnou burzu je burzovní Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Pro uplatnění práva z komoditního obchodu u soudu nebo u rozhodčího soudu je stanovena prekluzivní lhůta dvanácti měsíců ode dne, kdy mohlo být uplatněno poprvé. Burzovní pravidla mohou stanovit lhůtu jinou.

3.1.3.3 Státní dozor

Navrhovaná úprava v zásadě odpovídá stávající úpravě státního dozoru. Formálně je odlišen dozor nad činností komoditních burz a dozor nad komoditními obchody.

Burzovní komisař kontroluje neoprávněné užívání pojmu „komoditní burza“ nebo „burzovní“. Zvyšuje se výše pokuty na 10.000,- Kč, kterou může burzovní komisař v blokovém řízení podle zvláštního zákona uložit osobám, které porušují pořádek na burzovním shromáždění. Burzovní komisař je povinen jednat tak, aby nepoškozoval oprávněné zájmy komoditních burz, jejich akcionářů a účastníků komoditního obchodu. Je povinen zachovávat mlčenlivost a dbát ochrany vnitřních informací. Na jednání burzovního komisaře se vztahuje zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Burzovní komora může burzovnímu komisaři zakázat vstup na burzovní shromáždění, pokud existují u burzovního komisaře podmínky, za kterých je možné vyloučit burzovního komoditního makléře a příslušné ministerstvo nesjednalo nápravu v přiměřené lhůtě.

3.1.3.4 Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

Podle přechodných ustanovení se existující komoditní burzy mění na právní formu akciové společnosti ex lege. Burzy jsou povinny do souladu uvést své vnitřní poměry v jednoroční lhůtě od účinnosti zákona. Pokud tak neučiní, je možné zrušení burzy soudem. Ustanovení této části dále obsahují zrušení zákona č. 229/1992 Sb., použití

zákona o přestupcích na řízení o přestupcích nebo není-li stanoveno jinak, použití předpisů o správním řízení na řízení podle tohoto zákona.⁷⁸

3.1.4 Vládní návrh novely zákona č. 229/1992 Sb.

V únoru letošního roku předložila vláda Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh zákona, kterým se mění zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů. Předkládaná novela je nyní v rámci druhého čtení projednávána výbory Poslanecké sněmovny. Změny právní úpravy přináší novela v následujících základních rovinách.⁷⁹

- Zpřísnění požadavků kladených na zakladatele komoditních burz a členy burzy
- Zvýšení nástrojové vybavenosti státního dozoru
- Zjednodušení některých mechanismů správy komoditních burz
- Legislativně-technické změny, terminologická revize
- Jiné změny

Z důvodu ochrany trhu s komoditami a jeho národohospodářského významu je zájmem státu, aby obchod s komoditami zastřešovaly pouze osoby, které mají alespoň minimální předpoklady po stránce finanční, personální, materiální a organizační.⁸⁰ Navrhovaná vládní novela proto zpřísňuje požadavky kladené na zakladatele i členy burzy⁸¹:

- Požadavek tří leté praxe v podnikání
- Nejsou osobami propojenými podle obchodního zákoníku
- Nejsou nebo nebyli členy burzy, které bylo v předcházejících 5 letech sankčně odňato povolení
- Nejsou osobami, které byly v předcházejících 5 letech podle tohoto zákona za neplnění povinností opakovaně sankcionovány
- V posledních 5 letech nebylo vydáno rozhodnutí o jejich úpadku nebo rozhodnutí se stejným nebo obdobným účinkem, resp. v případě fyzických osob zakladatelů nebyli statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu

---

⁷⁸ JELÍNEK, L., Komoditní burzy v České republice.

⁷⁹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona č. 229/1992 Sb.

⁸⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona č. 229/1992 Sb.

⁸¹ Požadavky se nevztahují na členy burzy, jejichž členství vzniká ex lege jmenování do funkce stanovené zákonem. Ti musí být starší 21 let a bezúhonní.

právnícké osoby nebo nevykonávali kteroukoli ze srovnatelných funkcí v právnícké osobě, u kterých tyto skutečnosti nastaly

- Nemají ke dni podání žádosti v evidenci daní nedoplatky na daních, odvodech, poplatcích, úhradách, úplatách, pokutách, úrocích a na penále, nedoplatky v oblasti zdravotního pojištění nebo sociálního zabezpečení
- V žádosti o státní povolení doložit potvrzení o neexistenci nedoplatků, zajištění dostatečných finančních, materiálních, personálních a organizačních předpokladů pro provozování burzy vzhledem k předpokládanému rozsahu činnosti a zaměření burzy
- Povolení příslušného státního orgánu k přijetí nového člena
- Počet členů burzy nesmí být nižší než tři po celou dobu existence burzy
- Povinnost zakladatelů splatit vklad ve výši stanovené zakladatelskou smlouvou nejpozději do 90 dnů ode dne vzniku burzy

Na druhou stranu novela ruší omezení okruhu zakladatelů na osoby zapsané v obchodním rejstříku a také podmínku bydliště v České republice pro burzovní dohodce. Stávající úprava byla nepřímou diskriminací vůči potenciálním zakladatelům a dohodcům usazených v jiných členských státech.⁸²

V případě, že by zakladatelé nespĺňovali výše uvedené požadavky, příslušný státní orgán povolení neudělí. Povolení rovněž neudělí, pokud zakladateli navrhovaný název burzy nebo označení burzovního rozhodčího soudu jsou způsobilé vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu, nebo jiným způsobem ovlivnit důvěryhodnost burzy nebo burzovního rozhodčího soudu.

Podle stávající právní úpravy má státní dozor relativně slabé možnosti reagovat na selhání komoditních burz, resp. jejich nečinnost.⁸³ Navrhovaná právní úprava proto rozšiřuje možnosti státního orgánu odnětí státního povolení mimo jiné v těchto případech:

- Povolení bylo uděleno na základě nepravdivých skutečností

---

⁸² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona č. 229/1992 Sb.

⁸³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona č. 229/1992 Sb.

- Činnost burzy nebyla zahájena do 12 měsíců ode dne nabytí právní moci povolení
- Ve 12 měsících předcházejících zahájení správního řízení o odejmutí povolení se nekonala valná hromada nebo nebyli zvoleni členové burzovní komory, jejichž volba přísluší valné hromadě a kterým skončilo funkční období před více než 1 rokem
- Počet členů burzy je nejméně po dobu 90 dnů nižší než 3
- Burza v předcházejících 12 měsících neorganizovala řádně a průběžně burzovní obchody v rozsahu uděleného státního povolení
- Burza o odnětí povolení požádala

Navrhují se zcela nově správní delikty, a to přestupky fyzických osob a správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob a stanovuje se příslušná výše pokut za spáchání těchto správních deliktů v souladu s metodikou Ministerstva vnitra.⁸⁴ Navrhuje se také celkové zvýšení sankcí.

Novela specifikuje povinnosti při provozu burzy, čímž by mělo dojít také k usnadnění výkonu státního dozoru. Burza je při provozu burzy povinna:

- Řádně a průběžně organizovat burzovní obchody v rozsahu uděleného povolení
- Vést seznam osob s přístupem k informacím, na které se vztahuje požadavek mlčenlivosti
- Průběžně kontrolovat plnění povinností členy burzy, dohodci a jinými osobami oprávněnými k burzovním obchodům
- Vyloučit člena burzy⁸⁵, který nesplňuje zákonem stanovené požadavky, do 30 dnů ode dne, kdy se burza dozvěděla, že je člen burzy přestal splňovat
- Uložit do sbírky listin obchodního rejstříku platné znění statutu, uveřejnit platné znění statutu a příp. řádu burzovního rozhodčího soudu do 30 dnů ode dne nabytí právní moci povolení jejich změny, způsobem umožňujícím dálkový přístup a zpřístupnit je ve svém sídle k nahlédnutí
- Řádně zabezpečit působení burzovního rozhodčího soudu, pokud je zřízen

---

⁸⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona č. 229/1992 Sb.

⁸⁵ S výjimkou člena burzy, jehož členství vzniká ex lege jmenování do funkce stanovené zákonem.

- Zpracovat a uveřejnit výroční zprávu ve stanovených lhůtách. Výroční zpráva se uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup a musí být zpřístupněna k nahlédnutí v sídle burzy. Je stanoven minimální rozsah údajů ve výroční zprávě (např. informace o vývoji výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení burzy, výčet a objem skutečně obchodovaných komodit a komoditních derivátů na burze, počet burzovních dní aj.)

Navrhovaná novela stanoví novou podmínka usnášeníschopnosti valné hromady. Valná hromada je schopná usnášení, je-li přítomna nadpoloviční většina členů burzy a nově i přítomnost nadpoloviční většiny členů burzy jmenovaných příslušným orgánem státní správy.

Navrhované zjednodušení mechanismů správy burz spočívá v tom, že statutem mohou být svěřeny zákonem stanovené působnosti burzovní komory do působnosti předsedy burzovní komory nebo generálního sekretáře.

Z důvodu zjednodušení přístupu veřejnosti k informacím a dokumentům i snížení finančních nákladů burz se navrhuje změny v oblasti zveřejňování. Na rozdíl od dosavadního zveřejnění v Obchodním věstníku, burza uveřejní do 30 dnů ode dne svého vzniku statut, příp. řád burzovního rozhodčího soudu způsobem umožňujícím dálkový přístup a zpřístupní je ve svém sídle k nahlédnutí. Obdobně postupuje v případě přijetí jejich změn. Burza uveřejňuje aktuální kursy a historii kursů za 5 bezprostředně předcházejících let způsobem umožňujícím dálkový přístup. Kursy se uvádějí v kursovém listě, které burza uchovává v listinné a elektronické podobě po dobu nejméně 5 let ode dne jejich uveřejnění a umožňuje ve svém sídle do nich nahlédnout.

Členem burzovní komory může být jen člen burzy, resp. statutární orgán nebo člen statutárního orgánu.

Explicitně je stanoveno, že burza vede účetnictví podle právních předpisů upravujících účetnictví pro podnikatele. V praxi často docházelo k vedení účetnictví a používání

účetních osnov pro nevýdělečné organizace ze stran burz vzhledem k pojetí burzy jako nevýdělečné instituce v zákoně.

Mění se definice bezúhonnosti. V porovnání s dosavadní je navrhovaná úprava mírnější. „Za bezúhonného se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s podnikáním nebo s předmětem a druhem burzovních obchodů, které mají být na burze provozovány, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.“⁸⁶

Legislativně-technické změny zajišťující zejména soulad s navrhovanými změnami, provázanost s dalšími ustanoveními zákona nebo soulad s obchodním zákoníkem (obchodní firma apod.).

3.2 Komoditní burzy v České republice

3.2.1 Nástin historie burz v českých zemích do roku 1989

Zatímco první peněžní burzy vznikaly již ve druhé polovině 18. století, vznik komoditních burz v českých zemích v moderní éře umožnila až právní úprava burzovníctví za vlády císaře Františka Josefa I. o století později, zákon č. 58/1860 ř.z., o burzách na zboží a senzálech. Do té doby se obchodovalo s komoditami v Praze na týdenních trzích⁸⁷, a to zejména s obilím a dalšími zemědělskými plodinami. K prvnímu organizovanému obchodu se zbožím došlo v roce 1861 vznikem tzv. Produktenhalle, soukromé akciové společnosti, při které byla dne 13. 11. 1861 založena burza peněžní, na zboží a plodiny. Z důvodů finančních potíží a nedostatku účastníků obchodů burza po roce zanikla. K dalšímu pokusu o vytvoření burzy pro obchod se zbožím došlo v roce 1869 na podnět obchodního spolku Merkur, burza však opět po roce zanikla. První funkční burzou v českých zemích byla Pražská bursa na zboží a cenné papíry, založená v roce 1871. Na základě prohlášení významných osobností pražského hospodářského života v čele s velkoobchodníkem s cukrem Aloisem Olivou upsalo 402

---

⁸⁶ § 5a vládního návrhu novely zákona.

⁸⁷ Trhy se konaly zpočátku na Koňském trhu (dnešní Václavské náměstí) a od roku 1882 na Senovážném náměstí.

zakladatelů částku 29.870 zlatých, a tak byly zajištěny peněžní prostředky na založení i provoz burzy. Původně se na burze obchodovalo s cennými papíry i se všemi druhy zemědělských plodin. Velmi úspěšná byla tato burza v organizovaném obchodu s cukrem a stala se střediskem obchodu pro celé Rakousko-Uhersko až do roku 1915. Cíl vytvořit z Pražské bursy organizovaný trh s obilím se naopak nezdařil, a tak v roce 1885 byl založen Komitét⁸⁸ pro zřízení Plodinové bursy v Praze, který v roce 1887 vypracoval stanovy a získal povolení ke zřízení burzy. K samotnému otevření Plodinové burzy v Praze však došlo až 10. 11. 1894, kdy byla postavena vlastní burzovní budova na Senovážném náměstí. Původně se na burze obchodovalo s obilím, mlýnskými výrobky a několika málo dalšími plodinami, postupně se předmět obchodu rozšiřoval o další druhy zboží (řepné semeno, seno, slámu, brambory, vejce, rýži, sušené řízky, len a jiné). V období první světové války obchod na burze téměř ustal. Po vzniku Československého státu se Plodinová burza v Praze začíná intenzivně rozvíjet a dochází ke vzniku nových sekcí na burze. V roce 1922 tak vznikla dřevařská burza, v roce 1923 lnářská burza, v roce 1926 burza pro ovoce, burza pro vejce a burza pro kávu. Na Pražské burze po první světové válce ustoupil obchod se zbožím do pozadí a burza se specializovala na obchodování s cennými papíry. Mimoburzovní obchod se zbožím se však řídil uzancemi, které burza dříve pro celou řadu komodit vydala, a smluvní strany se také dobrovolně podrobovaly příslušnosti rozhodčímu soudu při Pražské burze. Nově vznikají i regionální plodinové burzy. V roce 1919 byla založena burza v Olomouci a v roce 1922 v Brně a v Bratislavě. Obchodování na plodinových burzách po rozmachu ve dvacátých letech doznalo výrazné změny v roce 1934, kdy vznikla Československá obilní společnost, které bylo uděleno monopolní právo na nákup a prodej, dovoz a vývoz obilí, mlýnských výrobků a krmiv. Plodinové burzy přestaly být místem tvorby cen obilí a burzovní obchody se omezily na ostatní zemědělské komodity a organizační činnost. Za druhé světové války byla činnost burz omezena pevným systémem řízeného hospodářství. Burza v Olomouci i Pražská burza na zboží a cenné papíry v roce 1939 ukončily svou činnost. Po skončení války již nebyla obnovena ani činnost Plodinové burzy v Bratislavě. Burzy byly zrušeny k 31. 7. 1952 vládním nařízením č. 32/1952 Sb., o zrušení plodinových burs. K obnovení komoditního

---

⁸⁸ Skupina osob pověřená nějakým úkolem, organizační výbor.

burzovníctví u nás došlo až v roce 1992, kdy byl přijat zákon č. 229/1992 Sb, o komoditních burzách. První burza v novodobé historii pak vznikla v roce 1993.⁸⁹

3.2.2 Komoditní burzy po roce 1989

V následující tabulce je přehled komoditních burz, které působí nebo působily na českém komoditním trhu po listopadu 1989.

Komoditní burzy v ČR	Vznik	Státní povolení	Zánik
Plodinová burza Brno	28.4.1993	MZe	NE
Pražská agrární komoditní burza	13.7.1994	MZe	5.5.1999
Českomoravská komoditní burza Kladno	13.4.1995	MZe + MPO	NE
Obchodní burza Hradec Králové	7.9.1995	MZe	NE
MORAVSKOČESKÁ OBCHODNÍ BURZA	13.1.1998	MZe	9.1.2010
Moravskočeská komoditní burza	18.3.1998	MZe	8.2.2010
Moravskoslezská komoditní burza	1.6.1999	MZe + MPO	13.3.2010
1.Karlovarská komoditní burza	10.6.1999	MZe + MPO	NE
Komoditní burza Praha	30.9.2002	MZe + MPO	NE
POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s.	5.3.2007	MPO	NE
HRAPRAKO komoditní burza	5.4.2007	MZe + MPO	NE
Komoditní burza Říčany	14.4.2008	MPO	NE
IPB Komoditní burza	25.2.2011	MPO	NE

Tabulka č. 1 Komoditní burzy v ČR po r. 1989 Zdroj: vlastní tvorba na základě údajů z OR

Dosud došlo ke zrušení a zániku čtyř komoditních burz. Pražská agrární komoditní burza byla zrušena s likvidací a zanikla 5. 5. 1999. MORAVSKOČESKÁ OBCHODNÍ BURZA a Moravskočeská komoditní burza byly dvě samostatné burzy zastřešené Moravskočeskou obchodní a komoditní burzou v Brně, které však nevykazovaly činnost. MORAVSKOČESKÁ OBCHODNÍ BURZA byla zrušena na základě usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 10. 2004, kterým byl zrušen konkurs z důvodu, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu. Moravskoslezská komoditní burza zanikla dne 13. 3. 2010⁹⁰ na základě usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 12. 2009, kterým byl zamítnut insolvenční návrh z důvodu nedostatku majetku.

⁸⁹ DĚDIČ, J., Burza cenných papírů a komoditní burza

⁹⁰ Již od roku 2005 byla burza v likvidaci.

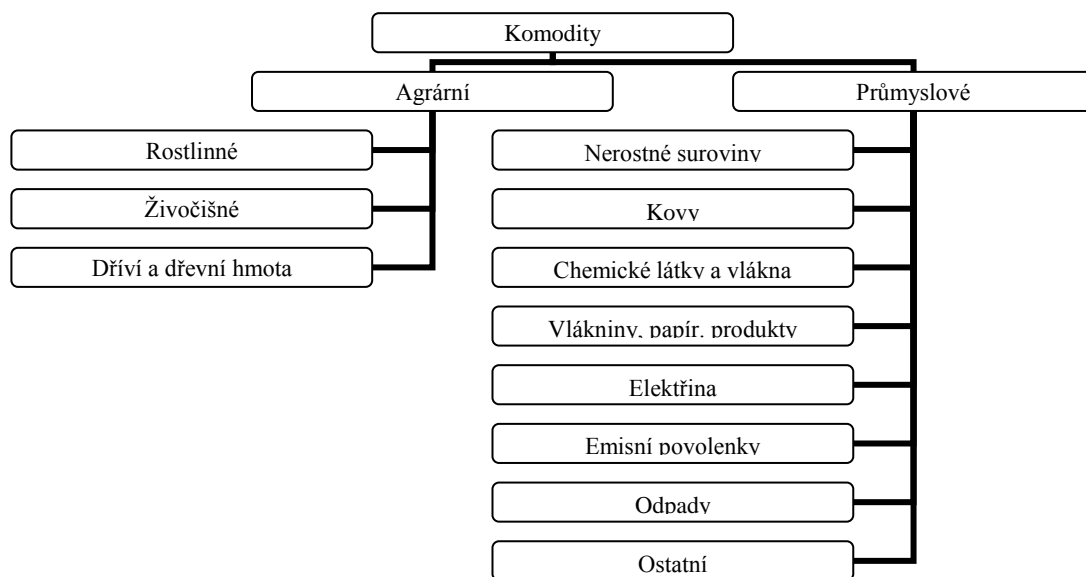
V současné době působí v České republice devět komoditních burz zapsaných do obchodního rejstříku, z nichž čtyři obdržely ke své činnosti státní povolení obou příslušných ministerstev, dvě pouze ministerstva zemědělství a tři pouze ministerstva průmyslu a obchodu.

V roce 2002 vznikla ČESKÁ ASOCIACE KOMODITNÍCH BURZ, zájmové sdružení právnických osob podle § 20f až § 20j zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

3.2.3 Věcné členění komodit a komoditní burzy

Tato subkapitola uvádí členění komodit z věcného hlediska a podává přehled komoditních burz, na kterých jsou skupiny komodit předmětem burzovních obchodů. Stručně také pojednává o třech specifických skupinách průmyslových komodit, elektrické energii, odpadech a povolenkách na emise skleníkových plynů.

Komodity se věcně člení na dvě základní skupiny, agrární komodity a průmyslové komodity. Jejich další členění přibližuje následující obrázek:

Obr. 3: Věcné členění komodit, Zdroj: Vlastní tvorba

3.2.3.1 Agrární komodity

Agrární komodity členíme do tří skupin, rostlinné komodity či plodiny, živočišné komodity a dříví a dřevní hmota.

Mezi rostlinné komodity patří zejména obiloviny (pšenice, žito), olejnin (řepka), a luštěniny (hrách, fazole). Rostlinné komodity jsou předmětem burzovních obchodů na Plodinové burze Brno, Obchodní burze Hradec Králové, 1. Karlovarské komoditní burze, HRAPRAKO komoditní burze, Českomoravské komoditní burze Kladno a Komoditní burze Praha.

Živočišné komodity jsou např. maso a mlékařské výrobky (mléko). Předmětem burzovních obchodů jsou na Obchodní burze Hradec Králové, 1. Karlovarské komoditní burze, HRAPRAKO komoditní burze, Českomoravské komoditní burze Kladno a Komoditní burze Praha.

Dříví a dřevní hmota jsou předmětem burzovních obchodů na Plodinové burze Brno, 1. Karlovarské komoditní burze, Českomoravské komoditní burze Kladno a Komoditní burze Praha. Komoditní burze Praha se v současné době specializuje pouze na tuto skupinu komodit.

3.2.3.2 Průmyslové komodity

Nerostné suroviny se člení na rudy (železné rudy, barevné rudy), nerudy a kaustobility (uhlí, ropa, zemní plyn). S nerostnými surovinami lze obchodovat na HRAPRAKO komoditní burze (železné rudy, barevné rudy, kaustobility), Komoditní burze Říčany (zejména železné rudy), Komoditní burze Praha (neobchoduje se) a Českomoravské komoditní burze Kladno (zemní plyn, uhlí, ropa).

Kovy jsou předmětem burzovních obchodů na Komoditní burze Říčany (barevné kovy), Komoditní burze Praha (neobchoduje se) a Českomoravské komoditní burze Kladno (základní kovy, feroslitiny).

S elektrickou energií (elektřinou) se obchoduje na POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s. (PXE) a Českomoravské komoditní burze Kladno. Základním právním předpisem pro trh s elektřinou je zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (Energetický zákon). Liberalizace trhu s elektřinou probíhala v postupných krocích od roku 2002. Všichni koneční spotřebitelé mají právo na výběr dodavatele od roku 2006. Cena dodávky elektřiny je tvořena složkou regulovanou Energetickým regulačním úřadem (distribuce) a neregulovanou, která je určena smluvním vztahem s jednotlivými obchodníky s elektřinou (cena silové elektřiny). Pro obchodování s elektřinou byl důležitým mezníkem rok 2007, kdy dominantní firma na trhu, ČEZ a.s., začala obchodovat s touto komoditou přes nově založenou Pražskou energetickou burzu (nyní PXE). Na burze PXE je možné nakupovat elektrickou energii pouze pro účely jejího dalšího prodeje a v případě fyzických dodávek je obchodování umožněno pouze obchodníkům s elektřinou, tj. licencovaným subjektům podle zvláštního zákona. Na Českomoravské komoditní burze se naopak jedná o obchody se silovou elektřinou v rámci sdružených služeb dodávky elektřiny formou elektronických poptávkových aukcí. Elektrická energie je komodita, která nelze skladovat. Výroba se proto musí rovnat spotřebě.

Odpady jsou zapsány v obchodním rejstříku jako předmět burzovních obchodů na Českomoravské komoditní burze Kladno a Komoditní burze Praha. Tato skupina komodit podléhá přísné regulaci ze strany státu. Základním právním předpisem upravující odpady je zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů. Možnost obchodování s odpady na komoditní burze je dána ustanovením § 16 odst. 1 písm. c), zákona o odpadech, podle kterého je původce odpadů povinen odpady, které sám nemůže využít nebo odstranit, převést do vlastnictví pouze osobě oprávněné k jejich převzetí, a to buď přímo, nebo prostřednictvím k tomu zřízené právnické osoby, tj. i komoditní burzy.

Emisní povolenky jsou zapsány v obchodním rejstříku jako předmět burzovního obchodu na Českomoravské komoditní burze Kladno a Komoditní burze Praha.

Povolenky jsou upraveny zákonem č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů. Obchodování s emisními povolenkami navazuje na přijetí Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, tzv. Kjótského protokolu a příslušných evropských předpisů. Zákon definuje povolenku jako majetkovou hodnotu odpovídající právu provozovatele zařízení vypustit do ovzduší ekvivalent tuny CO₂.⁹¹ Obchodování s emisními povolenkami v Evropské unii je založeno na jednoduchém modelu. Evropská komise stanoví pro jednotlivé členské státy celkový objem skleníkových plynů, které mohou vyprodukovat. Členské státy pak na základě svých národních alokačních plánů povolenky rozdělují mezi jednotlivé provozovatele zařízení, které vypouští skleníkové plyny do ovzduší. Ty mohou v případě, že vyprodukují méně skleníkových plynů, s emisními povolenkami volně obchodovat a prodávat je za tržní ceny. Rejstřík povolenek k emisím oxidu uhličitého v ČR vede Operátor trhu s elektřinou (OTE).

3.2.4 Plodinová burza Brno

Plodinová burza Brno byla založena zakladatelskou smlouvou ze dne 8. prosince 1992. Ke své činnosti má státního povolení Ministerstva zemědělství ČR. Plodinová burza Brno vznikla 28. dubna 1993 a byla první komoditní burzou v České republice. V roce 1996 se stala členem Evropské komoditní burzy ve Štrasburku. Sídlo burzy je v Kotlářské ulici 53 v Brně v budově Ministerstva zemědělství - Agentury pro zemědělství a venkov Brno.

Předmětem burzovního obchodu zapsaným v obchodním rejstříku jsou komoditní deriváty, které nejsou investičními nástroji, a komodity pocházející ze zemědělské a lesní výroby, včetně produktů vzniklých jejich zpracováním. Na burze jsou obchodovány rostlinné komodity, zejména obiloviny, luštěniny, olejniny a dříví.

Členem burzy se může stát právnická i fyzická osoba bez ohledu na předmět činnosti. V současnosti má burza 9 členů.

---

⁹¹ § 2 odst. 1, písm f) zákona č. 695/2004 Sb.

Burzovní komora je tříčlenná a jejím předsedou je Ing. Ladislav Svoboda, který je současně členem jmenovaný ministerstvem. Za burzu jedná předseda burzovní komory. Burzovním komisařem je Ing. Jiří Velvarský.

Na burze je možné uzavírat promptní obchody s dobou plnění do 30 dnů a dodávkové termínované obchody s dobou plnění do 270 dnů. Osoby oprávněné obchodovat přímo, s výjimkou SIZF a SSHR, a dohodci, jejichž prostřednictvím uzavírají obchody jiné osoby, jsou povinni složit záruku ke krytí závazků z případných smluvních pokut na specializovaný účet nebo je záruku vinkulována u peněžního ústavu oprávněné osoby. U obchodů s dobou plnění delší než 30 dnů je dohodce povinen složit u zúčtovacího centra burzy na vnitřní sběrný účet další záruku na uskutečňování těchto obchodů. Záruku ve výši dvou procent z hodnoty kontraktu skládá dohodce pro stranu kupujícího i dohodce pro stranu prodávajícího. Záruku je nutno složit do pěti dnů od uzavření smlouvy. Pokud nebude v termínu složena další záruka, smlouva pozbývá platnosti. Obchodování na burze probíhá na burzovním shromáždění, které se koná ve čtrnáctidenních cyklech na parketu burzy, v tzv. komoditních kolech. V první části se jedná o obchody promptní a pro každou jednotlivou komoditu se koná vlastní komoditní kolo. Ve druhé části pak probíhají stejným způsobem dodávkové obchody.

Po skončení burzovního shromáždění vydává burza přehled cen vybraných komodit. Do těchto kursů jsou zahrnuty údaje o obchodech uzavřených jak na burzovním shromáždění, tak mimo parket, a také další ceny nahlášené burze oprávněnými osobami a členy burzovní komory. Ceny jsou před vydáním projednány a schváleny cenovou komisí. V pravomoci cenové komise je vyloučení údajů o extrémních cenách vymykající se situaci na trhu a tím zajistit objektivitu ceny. Kursovní list zveřejňuje v obchodním věstníku a v dalším, burzovní komorou určeném deníku s celostátní působností a jiným vhodným způsobem.

Zúčtování obchodů je prováděno zúčtovacím centrem burzy, které na základě smlouvy zabezpečuje ČSOB, a.s. Zúčtovací centrum burzy neodpovídá za plnění burzovních obchodů účastníků.

Spory z burzovních obchodů mezi členy rozhoduje jako burzovní rozhodčí soud působící při Plodinové burze Brno, Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Pravomoc Rozhodčího soudu pro ostatní spory, tj. spory mezi členem a nečlenem nebo mezi nečleny burzy je možné založit rozhodčí smlouvou (doložkou).⁹²

3.2.5 Českomoravská komoditní burza Kladno

Českomoravská komoditní burza Kladno vznikla 13. 4. 1995 v souladu se zákonem č. 229/1992 Sb. na základě státního povolení vydaného Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zemědělství ČR. Sídlo burzy je v Kladně, nám. Sítná 3105. Základní kapitál burzy k 31. 12. 2009 ve výši 2.000.000,- Kč.

Předmětem burzovních obchodů zapsaným v obchodním rejstříku jsou následující komodity:

- dřevo, dřevní hmota, řezivo, konstrukční a obalové materiály na bázi dřeva a dřevěných odpadů
- nerostné suroviny včetně upravených rud, nerud a paliv
- vláknina, papír a výrobky z papíru
- produkty koksovacích pecí a rafinerského zpracování ropy
- chemické výrobky a chemická vlákna
- konstrukční a obalové materiály na bázi pryže, plastů, skla, keramických hmot a betonu
- základní kovy a jejich slitiny včetně hutních výrobků
- kovové konstrukční materiály, výrobky z drátů, spojovací materiály, řetězy, armatury, ložiska
- odpady a druhotné suroviny
- polotovary a výrobky nabízené a poptávané Správou státních hmotných rezerv
- polotovary a výrobky zhotovené ze surovin a materiálů výše uvedených
- elektrická energie

---

⁹² *Plodinová burza Brno* [online]. c2011 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.pbb.cz/>>.

- produkty rostlinné a živočišné výroby, popřípadě produkty vzniklé jejich zpracováním, jakož i výrobky používané v souvislosti s jejich výrobou, přemísťováním, zpracováním nebo prodejem
- povolenky na emise skleníkových plynů

V současnosti má burza 15 členů. Členem burzy se může stát pouze osoba s podnikatelským oprávněním k výrobě nebo zpracování zboží, které je předmětem burzovních obchodů, anebo k obchodu s ním a ke službám souvisejícím s tímto zbožím. Členem burzy je např. státní podnik Lesy České republiky, Hradecká lesní a dřevařská společnost a.s. (50ti procentním akcionářem je státní podnik Lesy České republiky) nebo Krnovská lesní obchodní společnost a.s..

Burzovní komora je osmnáctičlenná a jejím předsedou je Ing. Pavel Štorkán. Za burzu jedná předseda samostatně nebo alespoň tři ostatní členové burzovní komory společně.

Na burze je možné uzavírat standardizované promptní i termínové obchody. Obchodování se dělí do pěti sekcí. Obchodování na burze se řídí burzovními pravidly a pravidly obchodování příslušné sekce.

Předmětem burzovních obchodů v sekci *Průmyslové komodity* jsou kovy, hutní materiály, druhotné suroviny, chemické látky nebo bavlna, surový kaučuk či etylalkohol. Obchodování na burze je periodické v týdenních cyklech, obchoduje se výhradně ve dnech konání burzovních shromáždění, jejichž termíny stanoví Burzovní výbor pro obchodování. Termíny pro jednotlivé komodity burza pak zveřejňuje na svých webových stránkách a u jednotlivých dohodců. Obchodování s průmyslovými komoditami probíhá v burzovním obchodně informačním systému nebo prezenčně aukčním způsobem na burzovním parketu.

S nespotřebovanými chemickými látkami a přípravky je možné obchodovat v tzv. systému NECHELA. Tento trh není určen pro přímý prodej od výrobců, ale od současných vlastníků chemikálií. Po registraci získá účastník od Registračního centra přístup do systému, kde poté může vkládat nabídku, resp. se účastnit aukce jako její vyhlášovatel nebo jako zájemce o tyto chemikálie. Po zadání konkrétních podmínek

aukce a dalších obchodních podmínek odešle jeho makléř tyto informace do Registračního centra burzy jako Přihlášku aukce. Systém NECHELA přiřadí k aukci termín, který vychází ze zadání klienta, resp. stanoví první možný termín, pokud je požadovaný obchodní den již termínově zaplněn. Nabídka chemické látky a přípravku, kterou registrovaný účastník - vyhlašovatel, resp. jeho makléř do systému vložili, pak slouží jako základní informace pro zájemce o koupi chemikálie (jako tzv. burzovní listing). Ve stanovený termín proběhne elektronická aukce, které se účastní zájemci o koupi svými cenovými návrhy. Pokud se v jejím průběhu spáruje poptávka s nabídkou (posledním platným cenovým návrhem), zaznamená Registrační centrum uzavření obchodu a vystaví závěrkový list. Účastníci obchodování v systému NECHELA jsou osvobozeni od placení burzovních poplatků.

Předmětem obchodů v sekci *Dřevařská burza* jsou komodity dříví, řezivo (neobchoduje se) a sypané materiály a obchodování se řídí burzovními pravidly pro průmyslové komodity. Burzovní shromáždění se v současné době konají jedenkrát týdně.

V sekci *Energetická burza* je možné obchodovat s elektřinou, ropou a ropnými produkty, zemním plynem nebo tuhými palivy (uhlí). Forma obchodování se liší podle komoditních skupin a jejich specifických požadavků na obchodování. Na hlavním trhu je pro skupinu tuhých paliv, např. mostecké tříděné hnědé uhlí, vytvořen elektronický obchodní systém (EOS), na němž se obchoduje formou nabídkových aukcí. Pro komoditu silová elektřina v rámci sdružených služeb dodávky elektřiny a pro komoditu zemní plyn v rámci sdružených služeb dodávky zemního plynu je vytvořen Burzovní obchodně informační systém (BOIS), v němž se obchoduje formou elektronických poptávkových aukcí.

Předmětem obchodů v sekci *Burza odpadů* jsou odpady a druhotné suroviny. Druhotná surovina má zpravidla nenulovou hodnotu a její producent za ni v burzovním kontraktu inkasuje cenu, zatímco u odpadu naopak producent poptává jeho likvidaci a za tuto službu sám platí dohodnutou cenu. Burza o spolupráci v oblasti podpory trhu s odpady a druhotnými surovinami uzavřela dohodu s Ministerstvem životního prostředí ČR. Burza kromě obchodování s komoditami poskytuje také službu zúčtování, prostřednictvím

stoprocentně vlastněné dceřiné společnosti Burzovní zúčtovací centrum s.r.o., pro kolektivní systémy⁹³ zabývající se zpětným odběrem a recyklací elektrických a elektronických zařízení.

V *Agrární sekci* jsou obchodovány obiloviny, olejniny, luštěniny a potraviny jako maso, mlékárenské výrobky a cukr. Obchodování na burze je periodické v týdenních cyklech, obchoduje se výhradně ve dnech konání burzovních shromáždění, jejichž termíny stanoví Burzovní výbor pro obchodování. Termíny pro jednotlivé komodity burza pak zveřejňuje na svých webových stránkách a u jednotlivých dohodců. Obchodování s běžnými a agrárními komoditami probíhá na hlavním trhu burzy elektronicky kotačním algoritmem nebo aukčním způsobem nebo na vedlejším trhu burzy prezenčně aukčním způsobem na burzovním parketu.

V současné době působí na burze pět soukromých dohodců. Soukromý dohodce může v rámci své působnosti uzavírat burzovní obchody vlastním jménem a na vlastní účet, pouze pokud tak pro obchodování s určenými komoditami rozhodne burzovní komora.

Osoby oprávněné k burzovním obchodům se jich mohou zúčastnit pouze za podmínky, že se stanou účastníky garančního systému burzy.

Kursovní list uveřejní burzovní komora na burzovní desce v prostorách burzy, na internetové adrese burzy, popř. jiným vhodným způsobem.

Při burze je zřízen Rozhodčí soud pro rozhodování sporů z burzovních a mimoburzovních obchodů ve smyslu § 28 zákona č. 229/1992 Sb. Podle burzovních dokumentů Obchodní burzy Hradec Králové je rovněž rozhodčím soudem působícím při této burze.⁹⁴

3.2.6 Obchodní burza Hradec Králové

---

⁹³ Kolektivními systémy jsou např. Asekol, Elektrowin, Retela, Ekolamp a Rema Systém

⁹⁴ *Českomoravská komoditní burza Kladno* [online]. c2007 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmkbk.cz/>>.

Obchodní burza Hradec Králové vznikla 7. 9. 1995 v souladu se zákonem č. 229/1992 Sb. na základě státního povolení Ministerstva zemědělství ČR ze dne 30. 12. 1994. Sídlo burzy je v Praze 6, Kamýčká 129. Základní kapitál burzy k 31. 12. 2007 ve výši 1.395.000,- Kč.

Předmětem burzovních obchodů zapsaným v obchodním rejstříku jsou produkty rostlinné a živočišné výroby a produkty vzniklé jejich zpracováním, jakož i výrobky používané v souvislosti s jejich výrobou, přemísťováním, zpracováním nebo prodejem. Na burze jsou obchodovány rostlinné komodity, zejména obiloviny a olejniny, a živočišné komodity.

Burzovní komora je šestičlenná a jejím předsedou je Ing. Petr Neumann. Za burzu jedná předseda burzovní komory samostatně.

Na burze je možné uzavírat promptní, termínové, opční a pomocné obchody. Obchodování probíhá na burzovním shromáždění, které se člení na jednotlivé parkety podle různých komodit. Před zahájením burzovního shromáždění jsou registrovány návrhy, kde je každý navrhovaný obchod specifikován. Ředitel burzovního shromáždění vyhlásí jednotlivá obchodní kola a zajistí zveřejnění návrhu na tabuli. Obchod je uzavřen, když je návrh za daných podmínek přijat některým z účastníků.⁹⁵

3.2.7 1. Karlovarská komoditní burza

1. Karlovarská komoditní burza vznikla dne 10. 6. 1999. Ke své činnosti má státní povolení Ministerstva zemědělství ČR i Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Sídlo burzy je v Sokolově, Smetanova 514.

Předmětem burzovního obchodu jsou zejména dřevní hmota a výrobky včetně vlákniny, produkty rostlinné a živočišné výroby. Dříve byla burza zaměřena na východní trhy s komoditami kovy a průmyslovými celky.

---

⁹⁵ *Agroodbyt ČR* [online]. c2002 [cit. 2011-06-03]. Komoditní burzy. Dostupné z WWW: <<http://agroodbytcz.sweb.cz/burzy.htm>>.

Burzovní komora je devítičlenná a jejím předsedou, resp. prezidentem je Mgr. Jan Štrunc. Za burzu jedná předseda samostatně nebo alespoň dva ostatní členové burzovní komory společně. Prezident může písemně zmocnit k jednání a podepisování za burzovní komoru jednoho z viceprezidentů.

3.2.3 Komoditní burza Praha

Komoditní burza Praha vznikla dne 30. 9. 2002 na základě státního povolení vydaného Ministerstvem zemědělství ČR v srpnu 2002. Sídlo burzy je v Praze 6, Bělohorská 274/9. Základní kapitál burzy k 31. 12. 2009 ve výši 3.000.000,- Kč.

Předmětem burzovních obchodů zapsaným v obchodním rejstříku jsou následující komodity:

- Dřevo a dřevní hmota, produkty rostlinné a živočišné výroby a výrobky vzniklé jejich zpracováním, jakož i výrobky používané v souvislosti s jejich výrobou, přemísťováním, zpracováním nebo prodejem,
- výrobky vzniklé zpracováním výše uvedených produktů,
- krmiva
- hnojiva, pesticidy a jiné ochranné prostředky,
- indexy vytvořené na základě cen komodit
- řezivo, konstrukční a obalové materiály na bázi dřeva a dřevěných odpadů,
- nerostné suroviny, včetně upravených rud, nerud a paliv
- vlákniny, papír a výrobky z papíru
- produkty koksovacích pecí a rafinérského zpracování ropy
- chemické výrobky a chemická vlákna
- konstrukční a obalové materiály na bázi pryže, plastů, skla, keramických hmot a betonu,
- základní kovy a jejich slitiny, včetně hutních výrobků,
- kovové konstrukční materiály, výrobky z drátů, spojovací materiály, řetězy, armatury a ložiska,
- odpady a druhotné suroviny,

- povolenky na emise skleníkových plynů a související komodity

V současné době má burza osm členů. Zápisné činí 1.000.000,- Kč, roční členský příspěvek není stanoven. Členy burzy jsou např. Hradecká lesní a dřevařská společnost a.s. nebo Krnovská lesní obchodní společnost a.s.

Burzovní komora je devítičlenná a jejím předsedou je Milan Nejedlý. Za burzu jedná předseda samostatně nebo alespoň tři ostatní členové burzovní komory.

Obchodování na burze se od 2. 10. 2002 dělilo do tří sekcí, a to živočišná, rostlinná a sekce dříví. Od 1. 1. 2005 je možné obchodovat jen s komoditami tvořícími sekci „Dříví a dřevní hmota“. Skupiny komodit v této sekci tvoří surové dříví⁹⁶, sypané materiály a řezivo (neobchodováno).

Na burze je možné sjednávat obchody promptní i termínové. Obchodování na burze probíhá aukčním systémem v zabezpečeném elektronickém systému v týdenních cyklech. Nečlenové obchodují prostřednictvím soukromého nebo burzovního dohodce, se kterým uzavírají smlouvu o zprostředkování.⁹⁷ Soukromý dohodce může v rámci své působnosti uzavírat burzovní obchody rovněž vlastním jménem a na vlastní účet. Burzovní týden začíná vždy v úterý v 8:00 hod., od kdy je možné podávat prodejní a nákupní nabídky do aukcí. Ve 12 hodin sběr nabídek končí a na webových stránkách je zveřejněn přehled nabídek. Ve středu, v burzovní den, od 8:00 do 8:50 probíhá přihlašování makléřů do jednotlivých aukcí. Systém automaticky vyřadí aukce, o které neprojevil nikdo zájem a vygeneruje jejich harmonogram. Každá trvá přesně 10 minut. První aukce začíná v 9 hod, poslední v 16 hod. V případě více než 42 aukcí, je následující provozní den dnem burzovním. Aukce probíhají podle podmínek zadávajícího makléře, který určuje typ aukce (anglická nebo holandská aukce). Po uzavření burzovního obchodu je vystaven závěrkový list, který nahrazuje kupní smlouvu.

---

⁹⁶ Dle Doporučených pravidel pro měření a třídění dříví v České republice a dle Rakouských uzancí.

⁹⁷ V současné době je možné uzavírat obchody prostřednictvím dvou soukromých dohodců, Hradecká lesní a dřevařská společnost a.s. a Krnovská lesní obchodní společnost a.s. Dohodci jsou současně členy burzy.

Kurzovní list je uveřejňován na webových stránkách KBP.

Standardizovanou platební podmínkou je záloha ve výši 70 % finanční hodnoty uzavřeného obchodu. Finanční vypořádání obchodu, včetně zálohové faktury, i fyzické vypořádání obchodu probíhá přímo mezi prodávajícím a kupujícím. Burza za finanční ani fyzické vypořádání neodpovídá.

Případné obchodní spory rozhoduje burzovní rozhodčí soud, jímž je Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno.

V roce 2011 bylo dosud poptáváno nebo nabízeno zboží (surové dříví ve třech jakostních třídách a biomasa) ve 179, resp. 124 aukcích v celkové hodnotě 116, resp. 129 miliónů Kč. Uzavřen nebyl žádný obchod.⁹⁸

3.2.9 HRAPRAKO komoditní burza

HRAPRAKO komoditní burza vznikla dne 5. 4. 2007. Ke své činnosti má státní povolení Ministerstva zemědělství ČR i Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Sídlo burzy je v Olomouci, Vídeňská 636/10. Základní kapitál burzy k 31. 12. 2009 ve výši 2.000.000,- Kč.

Předmětem burzovního obchodu jsou zejména nerostné suroviny (kaustobiolity⁹⁹), suroviny pro výrobu přízí, škrob, rostlinné oleje, obiloviny, olejniny, luštěniny, sýr přírodní, cukr, masa, výrobky strojírenského podniku.

Členem burzy se může stát pouze osoba s podnikatelským oprávněním k výrobě nebo zpracování zboží, které je předmětem burzovních obchodů, anebo k obchodu s ním a ke službám souvisejícím s tímto zbožím. V současné době má burza pět členů.

---

⁹⁸ *Komoditní burza Praha* [online]. 2011 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <www.kbp.cz>

⁹⁹ V letech 2008 a 2009 prostřednictvím této burzy nakupovala ropu Státní správa hmotných rezerv.

Burzovní komora je šestičlenná a jejím předsedou je Ing. Jaromír Hradil. Za burzu jedná předseda samostatně nebo alespoň tři ostatní členové burzovní komory.

Burzovní dohodce nemůže uzavírat burzovní obchody vlastním jménem a na vlastní účet. Soukromý dohodce nemůže v rámci své působnosti uzavírat burzovní obchody vlastním jménem a na vlastní účet, pokud burzovní komora nerozhodne pro obchodování s určenými komoditami jinak. Na burze v současnosti působí jediný soukromý dohodce.

Osoba oprávněná k burzovním obchodům se jich může zúčastnit pouze za podmínky, že splní stanovené požadavky na krytí rizik z těchto obchodů vyplývajících, tj. že se stane účastníkem garančního systému burzy. Záruka může být složena nejen ve formě peněz, ale rovněž ve formě cenných papírů nebo bankovní záruky. Konkrétní principy garančního systému burzy stanoví burzovní komora prostřednictvím burzovního řádu a burzovních pravidel.

Kurzovní list zveřejní burzovní komora na burzovní desce v prostorách burzy, na internetové adrese burzy, popř. jiným vhodným způsobem.¹⁰⁰

Při burze není zřízen rozhodčí soud.

3.2.10 Komoditní burza Říčany

Komoditní burza Říčany vznikla dne 14. 4. 2008 na základě státního povolení vydaného Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Sídlo burzy je v Říčanech, Barákova 237/8. Základní kapitál burzy k 31. 12. 2009 ve výši 1.000.000,- Kč.

Předmětem burzovního obchodu jsou zejména nerostné suroviny a barevné kovy.

---

¹⁰⁰ HRAPRAKO komoditní burza [online]. c2010 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <www.hraprako.cz>.

Členy burzy mohou být právnické i fyzické osoby bez ohledu na jejich předmět činnosti. Zápisné činí v současné době 5.000.000,- Kč, roční členské příspěvky 500.000,- Kč. Členství zaniká kromě zákonných důvodů též převodem členství na jiný subjekt s předchozím písemným souhlasem burzovní komory.

Burzovní komora je tříčlenná a jejím předsedou je Mgr. Josef Teska. Za burzu jedná předseda samostatně.

Burzovní i soukromí dohodci mohou v rámci své působnosti uzavírat burzovní obchody s komoditami, které jim přidělila burzovní komora, rovněž vlastním jménem a na vlastní účet. Každý dohodce je povinen složit kauci u Zúčtovacího centra ke krytí škod vzniklých účastníkům burzovních obchodů výkonem jeho činnosti. Na primárním trhu k zajištění likvidity a stabilizaci ceny může působit tzv. burzovní specialista. Burzovní specialista je člen burzy s oprávněním k činnosti specialisty na KBŘ, který nestále vytváří na trhu nabídku a poptávku a který může zakročit proti trendu.

Na burze mohou probíhat obchody promptní s dobou plnění do 30 dnů a termínové s dobou plnění od 31 dnů do 360 dnů. Každý uzavřený termínový obchod lze vypořádat protiobchodem. K termínu plnění protiobchodu hradí kupující nebo prodávající pouze cenový rozdíl mezi cenou dodávky u vypořádávaného obchodu a protiobchodu. Zúčtovací centrum provádí denní zúčtování uzavřených obchodů. Pokud se účet účastníka dostane do záporu je účastník povinen zápornou částku doplatit. Pokud je účet kreditován, vzniká disponibilní saldo, které si může účastník odčerpat. Proávající je povinen zboží dodat do burzovního skladu nejpozději 14 dní před posledním dnem období, na které byl burzovní obchod uzavřen. Den plnění stanoví prodávající Avízem dodávky. Pokud prodávající má kvalitu dodávaného zboží potvrzenou certifikátem, který vydala zkušebna schválená burzou, může dodat zboží nejpozději 7 dní před posledním dnem období, na které byl burzovní obchod uzavřen. Minimální vklad (Initial Margin) nutný pro uzavírání těchto obchodů skládá do Zúčtovacího centra kupující i prodávající. Před zahájením burzovního shromáždění, které se koná v týdenních cyklech, ředitel burzovního shromáždění seznámí účastníky se seznamem aukčních kol. Shromáždění končí ukončením posledního aukčního kola, nejpozději však

v 18.00 hodin. Pokud do uzavření trhu v daný burzovní den neproběhnou všechny podané aukční nabídky, je následující provozní den označen jako burzovní, a jednotlivá aukční kola probíhají dále a pokračují dle stanoveného harmonogramu. Před zahájením aukčního kola ředitel burzovního shromáždění zveřejní zahajovací kurzy obchodů a termínů povolených k obchodování, pásma změny ceny a pásma kotace a to u komodit z registrovaných návrhů. V obchodním kole se obchodují všechny typy burzovních obchodů společně. Ředitel burzovního shromáždění oznámí zahájení aukčního kola, poté podle požadavku oprávněných osob zveřejňuje na technickém zařízení podstatné náležitosti návrhů. Potenciální příjemci návrhu naváží s předkladatelem návrhu kontakt a zahájí licitaci o parametrech návrhu. Předkladatel návrhu může zahájit licitaci s více potenciálními příjemci. Předkladatel návrhu si vyslechne protinávry. Účastníci licitace mohou mluvit všichni najednou. Po přijetí návrhu předkladatel návrhu vyplní registrační lístek a podepíše jej předkladatel i příjemce návrhu. Licitace je úspěšně ukončena přijetím návrhu a neúspěšně ukončena prohlášením potencionálního příjemce „licitaci končím“. Po přijetí návrhu dává předkladatel návrhu nebo jeho pomocník bez zbytečného odkladu registrační lístek burzovního obchodu řediteli burzovního shromáždění k potvrzení uzavření obchodu. Burzovní obchod je potvrzen parafováním návrhu. Ředitel burzovního shromáždění zveřejní uzavřený obchod na technickém zařízení. Předkladatel může návrh stáhnout až po ukončení licitace návrhu se všemi potenciálními příjemci, kteří předkladatele kontaktovali. Pokud není návrh přijat nebo stažen, nesmí předkladatel odmítnout licitaci s potenciálním příjemcem návrhu. Předkladatel a potenciální příjemce nesmí licitaci mařit.

Vypořádání burzovních obchodů mezi účastníky burzovních obchodů KBŘ formou vzájemného zúčtování, úschovy, dodání či odebrání komodit organizuje Zúčtovací centrum, dceřiná společnost KBŘ. Obligatorně garantuje vypořádání obchodů uzavřených na primárním trhu. Burzovní obchod je možné vypořádat skladovým dokumentem (skladní či skladištní list), tokem peněz a zboží nebo protiobchodem a finančním zúčtováním u přímých termínových obchodů.¹⁰¹

---

¹⁰¹ *Komoditní burza Říčany* [online]. 20 [cit. 2011-05-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.burzaricany.cz/>>.

3.2.11 IPB Komoditní burza

IPB Komoditní burza byla založena zakladatelskou smlouvou ze dne 27. 7. 2009 a vznikla 25. února 2011. Ke své činnosti má státní povolení Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Sídlo burzy je v Praze, Štěpánská 633/49. Základní kapitál burzy k 25. 2. 2011 ve výši 30.000,- Kč.

Předmětem burzovního obchodu jsou motorová a nemotorová vozidla, námořní plavidla, rekreační jachty, plavidla pro říční dopravu a civilní letadla. Na burze mohou probíhat obchody promptní a termínové s fyzickým plněním.

Za člena burzy může být přijata právnická i fyzická osoba bez ohledu na předmět činnosti. Členství zaniká kromě zákonných důvodů též převodem členství v komoditní burze se souhlasem burzovní komory.

Burzovní komora je tříčlenná a jejím předsedou je JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.. Za burzu jedná předseda burzovní komory samostatně. Členem burzovní komory jmenovaný ministerstvem je JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.

Osoba oprávněná k burzovním obchodům se jich může zúčastnit pouze za podmínky, že splní stanovené požadavky na krytí rizik z těchto obchodů vyplývajících. Burzovní obchody jsou uzavírány pomocí elektronického obchodního systému.

Kursovní list je uveřejňován na webových stránkách burzy a je volně přístupný všem uživatelům.

Na komoditní burze mohou působit soukromí a burzovní dohodci. Soukromý dohodce může v rámci své působnosti uzavírat obchody rovněž vlastním jménem a na vlastní účet.

Při burze je zřízen Rozhodčí soud České republiky při IPB Komoditní burze pro rozhodování sporů z burzovních a mimoburzovních obchodů ve smyslu § 28 zákona č. 229/1992 Sb.

3.2.12 Power Exchange Central Europe, a.s.

Power Exchange Central Europe, a.s. (PXE) vznikla 5. 3. 2007 jako Energetická burza Praha podle zákona o komoditních burzách na základě státního povolení Ministerstva průmyslu a obchodu. Ke dni 1. 1. 2009 změnila právní formu na akciovou společnost se základním kapitálem ve výši 60.000.000,- Kč. Je dceřinou společností Burzy cenných papírů Praha a součástí skupiny CEE Stock Exchange Group (CEESEG). V roce 2009 jí byla Českou národní bankou udělena licence k činnosti organizátora regulovaného trhu pro některé komoditní deriváty podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Energetická burza Praha byla založena s cílem vytvořit transparentní trh s elektrickou energií. Před založením burzy se cena elektrické energie odvíjela především od aukcí, prostřednictvím kterých prodávala část své volné elektřiny společnost ČEZ, a.s. a která se konala pouze jednou ročně. Cena je nyní tvořena na burze na základě veřejně známé nabídky a poptávky, což vede k dlouhodobému dosahování objektivní ceny elektrické energie.

Předmětem burzovních obchodů zapsaným v obchodním rejstříku je

- elektřina
- indexy odvozené z cen komodit,

vyjma komodit, se kterými platné právní předpisy nedovolují obchodovat z důvodu bezpečnosti a ochrany zájmů státu nebo za účelem regulace trhu komodit a ochraňování hmotných rezerv.

Předmětem burzovních obchodů je elektrická energie ve formě komoditních futures s fyzickým i finančním vypořádáním a spotových (promptních) kontraktů. Spotové kontrakty spočívají v závazku dodání/zaplacení počtu MWh pro konkrétní dodávkový den s místem dodání v České republice nebo Maďarsku. Rozlišují se kontrakty denní a

hodinové. U komoditní futures s fyzickým vypořádáním se jedná o závazek dodání/zaplacení určitého počtu MWh po celou dobu daného dodávkového období s místem dodání v České republice, Slovensku nebo Maďarsku. Komoditní futures s finančním vypořádáním je relativně nový produkt, který byl zaveden od 1. 1. 2010 a spočívá v závazku finančního vyrovnání cenových rozdílů předmětu obchodu po celou dobu daného dodávkového období. Futures kontrakty obou typů vypořádání jsou roční, čtvrtletní a měsíční. Produkty je možné rozlišovat také podle typu dodávky na Base Load (všechny hodiny všech dnů dodávkového období) a Peak Load (od pondělí do pátku v čase od 8.00 do 20.00 v dodávkovém období). Všechny druhy produktů jsou obchodovány v Eurech.

Základní podmínkou účasti na obchodování na burze je uzavření Smlouvy o účasti a v případě obchodování s produkty s fyzickým vypořádáním také licence na obchodování s elektrickou energií. Účastník obchodování je povinen v souvislosti s obchodováním s produkty nakupovat elektřinu jen pro účely jejího dalšího prodeje a není tedy jejím konečným spotřebitelem.¹⁰² K uzavírání obchodů na burze dochází prostřednictvím automatizovaného obchodního elektronického systému (AOS), který spočívá v elektronickém zpracování objednávek a instrukcí. Burzovní shromáždění probíhá neprezenčním způsobem formou zapojení do AOS. Všechny futures kontrakty jsou obchodovány v rámci automatických obchodů ve dvou fázích, a to aukce a kontinuálního obchodování. Obchodování v aukci je založeno na zpracování objednávek k nákupu a prodeji produktu soustředěných k jednomu časovému okamžiku, jehož výsledkem je stanovení ceny pro daný produkt. Kontinuální obchodování je způsobem obchodování, při kterém dochází k uzavírání obchodů na základě průběžného párování objednávek k nákupu a prodeji, tedy za různé ceny. Účastníkům obchodování jsou průběžně poskytovány informace o aktuálním stavu trhu, zejména aktuální cena (cena posledního obchodu), nejlepší nabídka na nákup a prodej (bid and ask), hloubka trhu. Trh řízený příkazy (order driven system) je doplněn účastí tvůrců trhu (market makers). Ti na základě smlouvy s burzou zveřejňují v systému své kótace cen a zajišťují tak dostatečnou likviditu trhu. Obchodní protistranou (pro nákup i prodej) každého burzovního obchodu v průběhu obchodování a zúčtování je tzv. centrální protistrana,

---

¹⁰² Srovnej Českomoravská komoditní burza, sekce Energetická burza.

kteřou je pro futures s finančním vypořádáním a futures s fyzickou dodávkou registrovanou v ČR společnost Central counterparty, a.s.. Ta je licencovaným obchodníkem s elektřinou a její hlavní funkcí je garance všech burzovních obchodů. Burza pak plně ručí za závazky centrální protistrany.

Zúčtování burzovních obchodů je zajišťováno společností Centrální depozitář cenných papírů, a.s. (dříve UNIVYC a.s.) Systém zúčtování je založen na existenci centrální protistrany a přímé účasti pouze tzv. „Clearingových účastníků“ (banky nebo pobočky zahraničních bank). V praxi to znamená, že účastníci obchodování („Neclearingoví účastníci“) musí mít uzavřenou smlouvu o zajištění zúčtování s některým z clearingových účastníků (clearingovou bankou), který za něho garantuje plnění a uskutečňuje zúčtování.¹⁰³

3.2.12.1 Případová studie Moravia Energo, a.s.

MORAVIA ENERGO, a.s., v konkursu (ME), se sídlem 739 61 Třinec, Jeřabinová 365, vznikla v roce 2000 a její hlavní podnikatelskou činností byla distribuce a obchod s elektrickou energií. Od založení společnosti docházelo v průběhu několika málo let k jejímu dynamickému rozvoji, zvláště v návaznosti na rostoucí trh s elektrickou energií, který byl podpořen rostoucími obraty podnikatelských subjektů závislých na spotřebě elektřiny. V ekonomickém vyjádření pokrývala společnost šest procent českého trhu s elektřinou. Zlomovým rokem byl rok 2007, kdy dominantní subjekt na trhu s elektřinou firma ČEZ a.s., začala obchodovat s touto komoditou přes nově založenou Pražskou energetickou burzu. (nyní PXE)

Účastník obchodování s elektřinou na PXE musí své obchodní závazky vypořádávat přes společnost UNIVYC, a.s.¹⁰⁴. To znamená, že obchodník musí mít u UNIVYC založen maržový účet, prostřednictvím kterého vypořádává realizované obchody. Obchodník také musí mít clearingovou banku, která za obchodníka ručí a zajišťuje převod finanční hotovosti na maržový účet u UNIVYC v případě, že na tomto účtu

---

¹⁰³ Power Exchange Central Europe [online]. 2007-2011 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.pxe.cz/>>.

¹⁰⁴ Nyní „Centrální depozitář cenných papírů, a.s.“

chybí finanční prostředky na pokrytí ztráty z realizovaného obchodu. Clearingová banka, v případě ME jí byla Komerční banka, na základě uzavřeného smluvního vztahu zajišťuje likviditu pro obchodníka ve vztahu k UNIVYC. Tato likvidita je řešena přes clearingový účet s nastaveným limitem pro převod zdrojů na maržový účet. Clearingový účet je doplňován obvykle z kontokorentního účtu s omezeným limitem.

ME měla s Komerční bankou, a.s. uzavřeny dvě smlouvy, a to Smlouvu o zajištění zúčtování závazků vyplývajících z obchodů na PXE a Smlouvu o kontokorentním úvěru pro účely vyrovnání závazků klienta vůči společnosti UNIVYC, a.s.. ME měla i smluvní vztahy s jinými bankami jako UniCredit Bank a.s., Raiffeisenbank a.s., Česká spořitelna, a.s., ty však působily jen jako běžné financující banky na pokrytí dočasného výpadku cash flow. Většina úvěrových rámců byla zajištěna pouze blanco směnkou a zástavou pohledávek.

Český právní řád upravuje obchodování s komoditami jen v oblasti postavení a fungování burzy jako právnické osoby a jednotlivé obchodní vztahy ponechává na vzájemném smluvním ustanovení těchto stran (obchodní zákoník). Tímto způsobem jsou řešeny i míry rizik, které z uzavřených obchodů s komoditami vyplývají, včetně způsobu a výše zajištění těchto obchodů. V případě ME se ukázalo, že právní úprava vzájemného vztahu není vhodná v situaci, kdy dochází na komoditním trhu k výrazným cenovým výkyvům (a to v obou směrech), které ekonomicky dopadají jak na přímého účastníka obchodování, tak i na garanta vyrovnání obchodních závazků (clearingovou banku). ME není jedinou společností, kterou postihl výrazný cenový výkyv na komoditním trhu v krizových letech 2008-2009, ale vzhledem k výši ztráty a následném konkurzu, byla tato kauza mediálně nejznámější.

Radikální pokles tržních cen na PXE v průběhu roku 2008 a s tím související povinnost dorovnávat finančně rozdíl mezi sjednanou a tržní cenou u futures kontraktů uzavřených na dodávky elektřiny v letech 2009-2011 vedly k enormnímu zatížení disponibilních zdrojů ME. Komerční banka, a.s. jako hlavní bankovní ústav financující činnost ME a současně clearingová banka, nebyla ochotna nést další potenciální ztráty vyplývající z uzavřených kontraktů (denní zúčtování cenových změn), a to ani po předložení plánu

restrukturalizace aktiv a návrhu na ozdravení financí. Z těchto důvodů banka neobnovila ME úvěrový rámec, postupně zablokovala všechny disponibilní zdroje na běžných účtech a pozastavila možnost čerpání úvěrového rámce z kontokorentních úvěrů. Uložené finanční prostředky na běžných bankovních účtech včetně všech denních inkas od odběratelů byly bankou použity na zajištění splatných pohledávek vůči ME. Následně stejně reagovaly jiné bankovní ústavy, což vedlo k tomu, že ME nebyla schopna hradit své závazky jiným věřitelům. Došlo k ukončení obchodování na burze, převod kontraktů formou „swap“ operace na ČEZ, a.s., a to z důvodů nedostatku vlastních či cizích zdrojů na financování své činnosti. V důsledku zastavení úhrad za dodávky elektřiny byla v únoru 2009 zrušena registrace společnosti na trhu s elektřinou a tím bylo znemožněno ME realizovat svůj hlavní předmět podnikání. Z výše uvedených důvodů byla ME nucena podat na sebe u Krajského soudu v Ostravě insolvenční návrh dlužníka z titulu hrozícího úpadku a zároveň navrhla řešení úpadku formou reorganizace. Krajský soud v březnu 2009 rozhodl o úpadku dlužníka a následně dalším usnesením prohlásil konkurz na majetek ME.

Vytvořená ztráta z burzovních obchodů a popsané důsledky vedoucí ke konkurzu ME mohly mít dominový efekt na lokální, resp. národní ekonomiku. Konkurz ME dopadl s větší či menší mírou do hospodaření dalších podnikatelských subjektů, které byly v nějakém smluvním vztahu k ME. Pokud by bylo stejně zasaženo hospodaření více obchodníků na burze, mohla by tato situace ovlivnit ekonomiku v daleko větším rozsahu, a to nejen v rámci jednoho státu. Komerční banka utrpěla ztrátu ve výši cca 1,5mld Kč, což je i na takto velkou banku poměrně velká ztráta.¹⁰⁵¹⁰⁶

3.3 Zhodnocení stavu komoditního burzovníctví a jeho perspektivy

Zhodnocení komoditního burzovníctví u nás je nutné provést ze dvou hledisek, která však nelze vnímat separátně, ale ve vzájemné souvislosti. První hledisko je zaměřené na

---

¹⁰⁵ FINAUDIT TŘINEC, s.r.o. *Zpráva auditora o ověření účetní závěrky k 31. 12. 2008*. Třinec. 30. 3. 2009. Dostupné z WWW:

<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index?sysinf.@typ=sbirka&sysinf.@strana=documentDetail&vypisListiny.@slCis=800268444&vypisListin.@cEkSub=402908>

¹⁰⁶ Insolvenční návrh dlužníka Moravia Energo. Dostupné z WWW:
<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?vedlejsi=ne&rowid=AAAE1GAAZAAHZeABY>

právní prostředí, které vytváří rámec pro vlastní fungování českých komoditních burz, druhé pak spočívá v samotné analýze tohoto fungování, přičemž míra jeho efektivnosti se potom stává východiskem pro přijetí změn ve stávající právní úpravě.

Základním právním předpisem upravující oblast komoditního burzovníctví v České republice je zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách ve znění pozdějších změn. Zákon, přestože byl již osmkrát novelizován, je terminologicky archaický a z hlediska právního řádu nesystematický.

Zákon je v současném znění založen na dualismu v pojetí komoditní burzy. Koncipuje burzu jako právnickou osobu *sui generis* a umožňuje založení komoditní burzy ve formě akciové společnosti podle obchodního zákoníku nebo přeměnu na akciovou společnost. Burza jako právnická osoba *sui generis* je svou povahou blízká společnosti s ručením omezeným, pojetím jako korporace otevřeného typu se podobá i družstvu. Přestože je burza podnikatelem, je pojata jako nevýdělečná instituce. Účelem burzy je proto vlastní provoz a rozvoj a odvozeně maximalizace zisku svých členů. Zvláštnost povahy spočívá i v tom, že není stanovena minimální výši členských vkladů, resp. vkladů všech členů odpovídající základnímu kapitálu kapitálových obchodních společností. Nestandardnost zvláštní právnické osoby tak může komplikovat případné vztahy s bankovními institucemi nebo zahraničními subjekty i vzbuzovat nedůvěru u potenciálních účastníků burzovních obchodů. Standardní právní forma akciové společnosti se v tomto jeví vhodnější. Vytvořený dualismus je podle mého názoru přechodného rázu a v budoucnu bude přijata jednotná formulace komoditní burzy jako akciové společnosti se subsidiárním použitím obchodního zákoníku. Lze takto usuzovat i ze zařazení § 44a zákona do přechodných ustanovení nebo z úpravy v návrhu zákona o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu. Soukromý kapitál se řídí zákonem maximální tvorby zisku. Není tomu jinak u subjektů, které realizují svůj hlavní předmět podnikání na komoditním trhu. Burza, aby uspěla na trhu, bude muset optimálně sladit zájmy interních i externích subjektů, i s využitím principů corporate governance při vedení a kontrole burzy.

Vznik burzy je podmíněn udělením státního povolení a z hlediska významu komoditního trhu a jeho ochrany by tomu mělo být i v budoucnu. Odnětí státního povolení je za stávající právní úpravy možné jen v případech, kdy provoz burzy porušuje právní předpisy nebo statut či by mohl být narušen trh základních surovin. Na komoditním trhu tak mohou existovat burzy, které jsou nefunkční, čímž se zvyšuje nepřehlednost trhu a zhoršuje orientace potenciálních účastníků této formy obchodování. Vládní návrh novely zákona, který je v současné době projednáván v rámci legislativního procesu Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR rozšiřuje možnosti příslušného orgánu státní správy odnětí povolení, mimo jiné i v těchto případech.

Zákon definuje burzu jako organizátora burzovních obchodů se zbožím (komoditami), komoditními deriváty, které nejsou investičním nástrojem, nebo zemědělskými skladními listy. Na rozdíl od slovenského zákona¹⁰⁷, zákon č. 229/1992 Sb. pojem komodita nedefinuje. Vzhledem k širšímu využití komoditních burz jako organizovaných forem trhu je přínosnější pojem komodita v zákoně nedefinovat.

Zákon č. 230/2008 Sb., implementující směrnice Evropského společenství v oblasti trhů s finančními nástroji, zařadil mezi investiční nástroje v zákoně č. 256/2004 Sb. některé druhy derivátů vztahující se ke komoditám. Komoditní deriváty, se kterými je možné obchodovat na komoditních burzách, jsou vymezeny negativně vůči výčtu investičních komoditních derivátů v zákoně č. 256/2004 Sb.. Vzhledem k požadavkům kladených na organizátora regulovaného trhu a stavu termínového obchodování na komoditních burzách se nedá očekávat, že v nejbližší době budou komoditní burzy oprávněné organizovat obchodování s oběma výše uvedenými druhy derivátů. Je namístě zmínit, že v návrhu zákona o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu se počítalo se základním kapitálem ve výši 20mil. Kč, což v zásadě odpovídá současnému kapitálovému požadavku pro organizátora regulovaného trhu.

---

¹⁰⁷ § 2 odst. 1 zákona č. 92/2008 Z.z. "Komodita je hmotný předmět a ovladatelná přírodní síla, zejména výrobek, energie a nerostná surovina, včetně drahých kovů kromě zlata, s kterými se obchoduje nebo může obchodovat na trhu zboží a služeb." Dostupné z WWW: <<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=208071&FileName=zz2008-00092-0208071&Rocnik=2008&AspxAutoDetectCookieSupport=1>>

Právní úprava zemědělských skladních listů byla přijata s cílem zlepšit krátkodobé financování zemědělských výrobců a obchodování se zemědělskými skladními listy na burzách se mohlo stát určitým mezistupněm přechodu ke složitějším formám obchodování. Princip spočívá v tom, že ukladatel získává za relativně výhodných podmínek krátkodobý úvěr od banky bez prověřování jeho bonity. Banka má poskytnutý úvěr krytý zbožím a zemědělské skladní listy jsou v případě funkčního obchodování na komoditních burzách likvidními prostředky. Vnitřní předpisy některých českých burz předpokládají fyzické vypořádání obchodu i formou zemědělských skladních listů. V současné době však není provozován žádný zemědělský veřejný sklad.

Zákon ve stávajícím znění nestanovuje povinnost státu, resp. organizačních složek státu, státních podniků a institucí, obchodovat s komoditami prostřednictvím komoditní burzy a stát tak vytváří paralelní komoditní trh. Zákonná povinnost státu obchodovat se svými rezervami prostřednictvím burzy by přinesla výrazné oživení na komoditních burzách. Svou důležitost by to mělo nejen v bezprostředním znásobení objemů obchodů a likvidity na burzovním trhu, ale i ve zvýšení prestiže burz. To by vedlo k dalšímu nárůstu burzovních obchodů a hlavní funkce komoditních burz v tvorbě reálných cenových hladin komodit by tak dostala zcela jiný rozměr. Organizovaný komoditní trh je i ideálním nástrojem k transparentnosti realizování obchodů různými státními orgány a institucemi, které v rámci státních hmotných rezerv ovlivňují obchod s danou komoditou. Tím se do značné míry eliminuje riziko korupce.

Státní dozor nad komoditními burzami je vykonáván příslušným ministerstvem prostřednictvím burzovního komisaře, příp. jeho zástupce, což dává předpoklad operativnosti jeho výkonu. Stát ovlivňuje činnost burzy také jmenováním třetiny členů burzovní komory a samotným konceptem komoditního burzovníctví jako koncesované činnosti. V případě, že komoditní burza je současně regulovaným trhem podle zvláštního předpisu, dohled nad jeho provozováním vykonává Česká národní banka. Vzájemná spolupráce dvou dozorových, resp. dohledových subjektů je jak v zákoně č. 229/1992 Sb., tak v zákoně č. 256/2004 Sb. upravena obecně a není řešen případný názorový konflikt. Vládní návrh novely mění jednostrannou informační povinnost

příslušného orgánu státní správy vůči ČNB o řízení o uložení sankce, o řízení o odnětí povolení k provozování burzy a opatřeních burzovního komisaře na vzájemnou povinnost. V České republice chybí fungující asociace, která by zastupovala kolektivní zájmy existujících komoditních burz vůči státním institucím i podnikatelské veřejnosti, rozvíjela vzájemnou spolupráci burz v zavádění nových postupů, podílela se na tvorbě nové právní úpravy a aktivně její přijetí prosazovala, není. Česká asociace komoditních burz vzniklá v roce 2002 nenaplnila očekávání.¹⁰⁸

Zprostředkovateli burzovních obchodů jsou podle stávající úpravy soukromí a burzovní dohodci. Soukromý dohodce vykonává činnost na základě živnostenského oprávnění, může jím být i právnická osoba a nemusí splňovat odbornou způsobilost. Záleží na konkrétní burze, zda umožní soukromým dohodcům přístup na burzu. Burzovním dohodcem může být jen fyzická osoba, která má bydliště na území České republiky, starší 21 let, způsobilá k právním úkonům, pokud prokáže potřebnou odbornou způsobilost zkouškou, složenou před komisí jmenovanou příslušným orgánem státní správy. Jsou jmenováni na základě výsledku konkurzu burzovní komorou s předchozím souhlasem burzovního komisaře. Jinou výdělečnou činnost v oblasti komodit mohou vykonávat pouze se souhlasem burzovní komory a orgánu státní správy a umožňuje-li to statut. Z porovnání požadavků kladených na oba druhy dohodců a z vývoje úpravy burzovních dohodců v zákoně (původní požadavek zákazu provozovat jinou podnikatelskou činnost, být v zaměstnaneckém nebo jiném obdobném poměru ani být členem statutárních a dozorčích orgánů právnických osob zabývajících se podnikatelskou činností, tedy nejen v oblasti komodit) vyplývá úmysl zákonodárce možnost zprostředkování burzovních obchodů soukromými dohodci zakotvit do právní úpravy pouze na přechodnou dobu. Do budoucna se dá očekávat zprostředkování obchodů pouze burzovními dohodci, případně se jeví celkově vhodnější koncepce obchodníků s komoditami, která byla zvolena v návrhu zákona o komoditních burzách a burzovním komoditním obchodu. Soukromými dohodci bývají často členové burzy. Burzovní dohodci jsou archaickým pojmem, vycházejícím z rakouské úpravy senzálů. Pojem „obchodníci s komoditami“ lépe odpovídá moderní terminologii. Obchodníci

---

¹⁰⁸ V USA je dohled nad komoditním trhem vykonáván od roku 1974 federální regulační institucí Commodity Futures Trading Commission a od roku 1982 také nezávislou samoregulační organizací National Futures Association.

s komoditami by mohly být určitou paralelou obchodníků s cennými papíry v zákoně č. 256/2004 Sb.. Obchodníci s komoditami jako právnické osoby s pojištěním odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu činnosti a dostatečnými kapitálovými prostředky by vzbuzovali důvěru potenciálních účastníků burzovních obchodů. K úspěšnému rozvoji obchodování s kontrakty futures je potřeba nové úpravy zřejmá.

Problémem současných komoditních burz je také nedostatečná informovanost subjektů o možnostech a výhodách obchodování na burzách. Subjekty dosud dávají přednost navyklému způsobu obchodování. Stát vytvářením paralelních trhů burzovnímu obchodování nepomáhá a vlastní propagace burz je slabá. V praxi rovněž často dochází k neoprávněnému použití pojmu „burza“ či „burzovní“ a jejich ochrana ze strany státu je vzhledem k významu burz nedostatečná, přestože zákon k tomu prostředky dává.

Zásadním problémem burz je nízký počet zobchodovaných transakcí na burzách a tedy nízká likvidita. Burzy tak málo efektivně plní jednu ze svých hlavních funkcí, a to obchodní, příp. alokační. Burzovní shromáždění se koná v týdenních (ČMKBK, OBHK, KBP, KBŘ) či čtrnáctidenních cyklech (PBB). Burzy, přestože jsou pojaty jako korporace otevřeného typu, se potýkají s malým počtem členů a působí spíše jako uzavřené spolky.

Nabízí se proto otázka, zda burzy dostatečně plní svou cenotvornou a informační funkci, resp. zda uveřejňované kursy komodit jsou reprezentativním indikátorem cen komodit. Nepochybně jsou ceny komodit na burzách, přestože je počet zobchodovaných transakcí nízký, důležitým veřejným informačním zdrojem. Alternativním zdrojem informací jsou v případě agrárních komodit např. ceny zemědělských výrobců, ty jsou však Českým statistickým úřadem zveřejňovány zpětně s několikátýdenním zpožděním.

Na burzách jsou uzavírány zejména promptní či dodávkové obchody, spekulativní funkce chybí. Obchodování na zahraničních burzách probíhá zejména formou kontraktů futures, které výrobci, zpracovatelé a obchodníci využívají k zajištění proti cenovým výkyvům na promptním trhu.¹⁰⁹ Dalšími funkcemi těchto burz jsou cenotvorba a funkce

---

¹⁰⁹ A v nepatrné míře i k vlastnímu obchodování.

informační. Vysoká likvidita trhu pak umožňuje rovnoměrné rozložení nabídky a poptávky na delší období a snižovat tak cenovou volatilitu. U nás zákon č. 256/2006 Sb. definuje investiční nástroje ve formě komoditních derivátů v § 3 odst. 1 g) -i). Komoditní deriváty, které nelze podřadit pod některý z investičních nástrojů, mohou být obchodovány na komoditní burze. Základním předpokladem fungování organizovaného komoditního trhu s deriváty, resp. futures je možnost standardizace zboží co do kvality a množství. Zvolený standard musí být přijatelný pro zpracovatele a z hlediska výrobců splnitelný. Dalšími předpoklady jsou dostatečně velký promptní trh, cenová volatilita zboží, cenová transparentnost, likvidita trhu, existence zúčtovací instituce a garančních systémů burzy.¹¹⁰ České komoditní burzy stanovují pro komodity burzovní kvalitativní standardy (uzance), které jsou v zásadě odvozené od všeobecně platných norem (komoditní vyhlášky, ČSN, ISO). Např. na Plodinové burze Brno se rozlišuje jakost základní (podle uzancí) a obchodovatelná (nižší požadavky na jakost). Garanční systémy burz v zásadě negarantují vypořádání v případě nesplnění obchodu jednou ze stran. Složené záruky slouží ke krytí smluvních pokut. Zúčtovací centrum provádí pouze zúčtování. Zúčtování obchodů uzavřených na Komoditní burze Praha provádí strany přímo mezi sebou. Vytvoření fungujícího termínového obchodování s futures na českých komoditních burzách tak bude náročný proces po stránce technické, finanční, organizační.

Většina obchodů s rostlinnými komoditami je uzavírána mimo burzy. Burzy jsou však důležitým zdrojem informací o cenách rostlinných komodit. Státní povolení k činnosti organizátora trhu s rostlinnými komoditami má v současnosti pět komoditních burz a z hlediska velikosti trhu v ČR je jejich počet nadměrný. Tento fakt odráží i skutečnost, že obchod s rostlinnými komoditami na některých z nich v současné době neprobíhá. Významné postavení na trhu zaujímá SZIF. Oblast zemědělství spadá pod společnou zemědělskou politiku Evropské unie, která je založena na významných dotacích. Finanční rámec SZP pro období 2007 až 2013 je v případě přímých plateb rozdílný pro země původní E-15 a nové členské země. Cenotvorná funkce zemědělských komoditních burz tak je některými autory zpochybňována.¹¹¹ Od roku 2010 subjekty

---

¹¹⁰ KOUBA, J., Termínové a opční obchody na komoditních burzách.

¹¹¹ KALOUDA, František; SVÍTIL, Martin. KOMODITNÍ BURZA A JEJÍ VÝZNAM PRO FINANCOVÁNÍ PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT. In *OBCHODOVÁNÍ NA KOMODITNÍCH*

v nových členských zemích mohou kombinací plateb z EU fondů a národních zdrojů dosáhnout srovnatelné výše dotací se státy E-15.¹¹²

Významné postavení na trhu s dřívím zaujímá státní podnik LESY ČR, s.p., který hospodaří s lesy ve vlastnictví České republiky. Podle Koncepce Ministerstva zemědělství ČR k hospodářské politice státního podniku LESY ČR od roku 2012 bude zavedena povinnost pro smluvní partnery státního podniku prodávat určitou část dřeva na veřejném trhu, kterým je elektronická aukce nebo komoditní burza. V letošním roce by mělo jít o dvacet procent dřeva. Ve vlastní režii obchoduje státní podnik přibližně dvacet pět procent obchodovatelného objemu dřeva v ČR.¹¹³ LESY ČR, s.p. jsou členem Českomoravské komoditní burzy Kladno.

Organizovaný trh s některými nerostnými surovinami v letošním roce stagnuje. Na HRAPRAKO komoditní burze a Komoditní burze Říčany nebyl v letošním roce realizován žádný obchod.

Některé komoditní burzy mají již delší dobu licenci pro burzovní obchod s elektrickou energií, odpady a emisními povolenkami. Organizovaný velkoobchodní trh s elektřinou, PXE, pokrývá nejen trh České republiky, ale i trh slovenský a maďarský a burzovní obchody probíhají ve velkých objemech. Maloobchodní organizovaný trh s elektřinou je představován Energetickou burzou ČMKBK. V posledních letech využívají komoditní burzu orgány státní správy a zejména územní samosprávné celky pro nákup elektrické energie i zemního plynu, což jim umožňuje zákon o veřejných zakázkách.¹¹⁴ Emisní povolenky jsou podle zákona jinou majetkovou hodnotou a jejich řazení mezi komodity

---

BURZÁCH [online]. BRNO : Masarykova univerzita, 2009 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2009/sbornik_komodity.pdf>.

¹¹² KUČHYŇKOVÁ, Petra. Principy, cíle a fungování společné zemědělské politiky EU v období 2007–2013 . In FAJMON, Hynek, et al. *SOUČASNOST A BUDOUCNOST ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V EU*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010 [cit. 2011-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/Soucasnost%20a%20budoucnost%20ceskeho%20zemedelstvi%20v%20EU.pdf>>.

¹¹³ EAGRI : resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. Únor 2011 [cit. 2011-06-05]. Koncepce MZe k hospodářské politice státního podniku Lesy České republiky od roku 2012. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/104332/DK_Koncepce_HP_LCR.doc>.

¹¹⁴ § 23 odst. 5 písm. c) zákona č. 137/2006 Sb.

je problematické. Státní povolení k organizování obchodu s nimi mají ČMKBK a KBP. Dosud však obchodování s povolenkami na českých burzách neprobíhají.¹¹⁵¹¹⁶

Závěr

Komoditní burzy jsou významnou součástí tržních ekonomik jednotlivých států i mezinárodního obchodu. Jejich posláním je vytvořit transparentní a důvěryhodný komoditní trh, proto je v zájmu každého státu vytvářet nezbytné předpoklady pro jejich efektivní fungování i jinak tyto instituce podporovat. Ve vyspělých státech, ale i v nově se rozvíjejících zemích jako je Čína nebo Indie, dospěl vývoj komoditního burzovníctví na kvalitativně vysokou úroveň a obchodování zde probíhá formou standardizovaných termínových kontraktů, zejména futures. Komoditní burzy využívají nejdokonalejší technické prostředky, které umožňují zapojení široké škály subjektů. Burzovní obchody jsou prostředkem k omezení rizika cenových změn na spotových trzích i spekulativních investic. Burzy se vyznačují obrovským objemem zobchodovaných transakcí, které tak poskytují záruku reálných cen jednotlivých komodit a jejich vysoké informační hodnoty. V posledních letech dochází ve světě ke koncentraci burz. Burzy se stávají ekonomicky silnější a tím konkurenceschopnější.

Hlavním cílem této práce bylo zhodnocení současného stavu komoditního burzovníctví v České republice, a to z hlediska právní úpravy i z hlediska fungování existujících komoditních burz. V České republice působí v současné době devět komoditních burz. Pokud dochází k uzavření obchodu, jedná se o obchody promptní a dodávkové. Celkově je objem zrealizovaných transakcí na burzách nízký, částečně i vlivem nedokonalé právní úpravy komoditního burzovníctví. Komoditní burza jako výsostná forma trhu by měla být akciovou společností se základním kapitálem odpovídajícím jejímu významu. To by mělo zabránit vzniku nefunkčních ad hoc burz, které činí trh nepřehledným a současně usnadnit přechod k termínovému obchodování. Současné pojetí komoditní burzy jako nevýdělečné instituce neodpovídá principům tržního hospodářství. Zisk je motorem ekonomického růstu a burza jako každý jiný podnikatel, pokud chce

---

¹¹⁵ S povolenkami se obchoduje např. na BlueNext se sídlem ve Francii či European Energy Exchange.

¹¹⁶ CHVOJKA, R., Současný stav a perspektivy komoditních burz v České republice.

provozovat činnost v delším časovém horizontu, musí nabídnout potenciálním účastníkům přínos pro jejich vlastní předmět podnikání. Burzy tak budou motivovány k neustálé modernizaci a různým inovacím. Očekávat vznik kapitálově silných burz se zachováním stávající právní úpravy není příliš reálné. Přes silnou ingerenci státu do existence a činnosti komoditních burz, chybí provázanost s veřejným právem. Zákon nestanoví povinnost státu a jím zřízeným právnickým osobám obchodovat se svými hmotnými rezervami transparentním způsobem na burzách. Stát tak vytváří paralelní komoditní trh, čímž oslabuje hlavní funkce burz, cenotvornou a informační. Transparentní kurzy komodit kótované burzami jsou rovněž základem pro tvorbu indexů využitelných jako podkladových aktiv pro nové investiční produkty.¹¹⁷

Vzhledem k velikosti komoditního trhu v České republice a počtu komoditních burz je žádoucí specializace burz. V roce 2005 se Komoditní burza Praha specializovala na obchod s dřívím a dřevní hmotou. Relativně úspěšná je vzhledem k výše uvedenému burza specializovaná na elektřinu, Power Exchange Central Europe, a.s. Příkladem specializované burzy je také nově vzniklá IPB komoditní burza, jejíž úspěch by mohl být inspirací pro přijetí dalších netradičních komodit k burzovnímu obchodování.

Vývoj burzovního obchodování v ČR směrem k obchodování s kontrakty futures bude dlouhodobý proces, který bude probíhat přes dílčí kroky, a neobejde se bez změny stávající právní úpravy i zavedených mechanismů na burzách. Na závěr je nutné připomenout, že obchodování s futures má svá rizika a vyžaduje určitou odbornost účastníků a dostatek disponibilních kapitálových prostředků. Speciální úprava právních vztahů je také možným tématem k zamyšlení. Na konkrétním případě společnosti Moravia Energo, a.s. bylo zdokumentováno, jak mohou cenové výkyvy ekonomicky zničit prosperujícího obchodníka s elektřinou a ekonomicky oslabit banku jako subjekt zajišťující finanční vyrovnání realizovaných transakcí.

---

¹¹⁷ REJNUŠ, Oldřich. SOUDOBÝ VÝZNAM KOMODIT PŘI VYTVÁŘENÍ NOVÝCH DRUHŮ FINANČNÍCH INVESTIČNÍCH INSTRUMENTŮ (STRUKTUROVANÝCH PRODUKTŮ) In *NOVÉ OBCHODOVATELNÉ KOMODITY A JEJICH VYUŽITÍ* [online]. BRNO : Masarykova univerzita, 2007 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2007/Sbornik_pracovniverze.pdf>.

Seznam použitých zdrojů:

Literatura:

DĚDIČ, J.; BARÁK, J.; ZAGAR, T. *Zákon o komoditních burzách : [komentář]*. Vydání první. Praha : SEVT, a.s. a nakladatelství FRANCES, a.s., 1992. 205 s. ISBN 80-7049-043-8.

DĚDIČ, Jan. *Burza cenných papírů a komoditní burza*. Praha : PROSPEKTRUM, spol. s r.o., 1992. 304 s. ISBN 80-85431-62-9.

DĚDIČ, Jan; KOUBA, Jan. *Burzovní právo a burzovní obchody na komoditních burzách*. Vydání první. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1992. 137 s. ISBN 80-7079-015-6.

DVOŘÁK, Petr. *Deriváty*. Vydání první. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2003. 286 s. ISBN 80-245-0634-3.

ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, 653 s.

JELÍNEK, Ladislav. *Komoditní burzy v České republice*. 1. vyd. V Kroměříži : Justiční akademie, 2006. 124 s.

JÍLEK, Josef. *Finanční a komoditní deriváty*. První vydání. Praha : GRADA Publishing a.s., 2002. 624 s. ISBN 80-247-0342-4.

JIRŮVKOVÁ, Margita, et al. *Banky, bankovní služby, burzy*. Brno : Iuridica Brunensia, 1995. ISBN 80-85964-09-0.

KOUBA, Jan. *Termínové a opční obchody na komoditních burzách : (Futures and Options Trading on Commodity Exchanges)*. Vydání první. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1998. 155 s. ISBN 80-7079-525-5.

KREJČÍ, Igor. *Význam komoditnej burzy v ekonomike*. Prvé vydanie. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995. 91 s. ISBN 80-224-0406-3.

PAVLÁT, Vladislav, et al. *Kapitálové trhy*. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2003. 296 s. ISBN 80-86419-33-9.

ROGERS, Jim. *Žhavé komodity*. První vydání. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2008. 240 s. ISBN 978-80-247-2342-6.

SEKNIČKA, Pavel. *Vybrané otázky kapitálových trhů v České republice*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2003. 107 s. ISBN 80-85889-52-8.

Diplomové práce:

CHVOJKA, Richard. *Současný stav a perspektivy komoditních burz v České republice*. Praha, 2006. 54 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra národního hospodářství. DIPLOMOVÉ PRÁCE

Sborníky a příspěvky do sborníků:

KALOUDA, František; SVÍTIL, Martin. KOMODITNÍ BURZA A JEJÍ VÝZNAM PRO FINANCOVÁNÍ PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT. In *OBCHODOVÁNÍ NA KOMODITNÍCH BURZÁCH* [online]. BRNO : Masarykova univerzita, 2009 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2009/sbornik_komodity_2009.pdf>.

VELVARSKÝ, Jiří. NOVELA ZÁKONA O KOMODITNÍCH BURZÁCH Č. 229/1992 SB In *GARANTOVANÉ OBCHODOVÁNÍ KOMODIT NA KOMODITNÍCH BURZÁCH* [online]. BRNO : Masarykova univerzita, 2008 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2008/sbornik_komodity_2008.pdf>.

REJNUŠ, Oldřich. SOUDOBÝ VÝZNAM KOMODIT PŘI VYTVÁŘENÍ NOVÝCH DRUHŮ FINANČNÍCH INVESTIČNÍCH INSTRUMENTŮ (STRUKTUROVANÝCH PRODUKTŮ) In *NOVÉ OBCHODOVATELNÉ KOMODITY A JEJICH VYUŽITÍ* [online]. BRNO : Masarykova univerzita, 2007 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2007/Sbornik_pracovniverze.pdf>.

KUCHYŇKOVÁ, Petra. Principy, cíle a fungování společné zemědělské politiky EU v období 2007–2013 . In FAJMON, Hynek, et al. *SOUČASNOST A BUDOUCNOST ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V EU*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010 [cit. 2011-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.fajmon.eu/docs/dokumenty/Soucasnost%20a%20budoucnost%20ceskeho%20zemedelstvi%20v%20EU.pdf>>.

Ostatní:

Agroodbyt ČR [online]. c2002 [cit. 2011-06-03]. Komoditní burzy. Dostupné z WWW: <<http://agroodbytcr.sweb.cz/burzy.htm>>.

CME Group [online]. c2011 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmegroup.com/>>.

Českomoravská komoditní burza Kladno [online]. c2007 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmkbk.cz/>>.

EAGRI : resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. Únor 2011 [cit. 2011-06-05]. Koncepce MZE k hospodářské politice státního podniku Lesy České republiky od roku 2012. Dostupné z WWW:

<http://eagri.cz/public/web/file/104332/DK_Koncepce_HP_LCR.doc>

EAGRI : resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. 17. 12. 2011 [cit. 2011-06-05]. *Situační a výhledové zprávy. Obiloviny 12/2010*. Dostupné z WWW: <

http://eagri.cz/public/web/file/93956/OBILOVINY_12_2010.pdf >

FINAUDIT TRINEC, s.r.o. *Zpráva auditora o ověření účetní závěrky k 31. 12. 2008*. Trinec. 30. 3. 2009. Dostupné z WWW:

<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index?sysinf.@typ=sbirka&sysinf.@strana=documentDetail&vypisListiny.@slCis=800268444&vypisListin.@cEkSub=402908>

HRAPRAKO komoditní burza [online]. c2010 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <www.hraprako.cz>.

KAVINA, Pavel. *Komoditní burzy v ČR, návrh nového zákona o komoditních burzách* [online]. 12.1.2006, [cit. 2011-05-28]. Dostupné z WWW:

<<http://www.mpo.cz/dokument4621.html>>

KAVINA, Pavel. *Komoditní burzy v Evropě* [online]. 12.1.2006, [cit. 2011-05-10].

Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument4631.html>>

Komoditní burza Praha [online]. 2011. [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <www.kbp.cz>

Komoditní burza Říčany [online]. 2011. [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW:

<<http://www.burzaricany.cz/>>.

Moravia Energo, a.s. *Insolvenční návrh dlužníka*. Dostupné z WWW:

<<https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?vedlejsi=ne&rowid=AAAE1GAAZAAH zZeABY>>

National Futures Association [online]. c2011. Dostupné z:

<<http://www.nfa.futures.org>>

NYSE Euronext [online]. c2011 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW:

<<http://www.pbb.cz/>>.

Plodinová burza Brno [online]. c2011 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW:

<<http://www.pbb.cz/>>.

Power Exchange Central Europe [online]. 2007-2011 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.pxe.cz/>>.

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, KOM(2011) 25 v konečném znění, „ŘEŠENÍ VÝZEV V OBLASTI KOMODITNÍCH

TRHŮ A V OBLASTI SUROVIN“, Brusel, 2.2.2011, Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0025:FIN:CS:HTML>>

U.S. Commodity Futures Trading Commission [online]. c2011. Dostupné z: <<http://www.cftc.gov>>

Zákon č. 92/2008 Z.z., o komoditnej burze a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov Dostupné z WWW: <<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=208071&FileName=zz2008-00092-0208071&Rocnik=2008&AspxAutoDetectCookieSupport=1>>

Zákony a ostatní právní předpisy uvedené v textu.

Důvodová zpráva k zákonu č. 229/1992 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 105/1995 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 70/2000 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 307/2000 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 285/2005 Sb.

Důvodová zpráva k návrhu zák. č. 230/2008 Sb.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 229/1992 Sb.

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 229/1992 Sb.

Obchodní rejstřík a Sbírka listin. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.justice.cz>>.

Insolvenční rejstřík. Dostupné z WWW: <<http://www.justice.cz>>.

Příloha I

Future Wheat

Contract Size	5,000 bushels (~ 136 Metric Tons)	
Deliverable Grade	#2 Soft Red Winter at contract price, #1 Soft Red Winter at a 3 cent premium, other deliverable grades listed in Rule 14104.	
Pricing Unit	Cents per bushel	
Tick Size (minimum fluctuation)	1/4 of one cent per bushel (\$12.50 per contract)	
Contract Months/Symbols	March (H), May (K), July (N), September (U) & December (Z)	
Trading Hours	CME Globex (Electronic Platform)	6:00 pm - 7:15 am and 9:30 am - 1:15 pm Central Time, Sunday - Friday
	Open Outcry (Trading Floor)	9:30 am - 1:15 pm Central Time, Monday - Friday
Daily Price Limit	\$0.60 per bushel expandable to \$0.90 and then to \$1.35 when the market closes at limit bid or limit offer. There shall be no price limits on the current month contract on or after the second business day preceding the first day of the delivery month.	
Settlement Procedure	Physical Delivery	
Last Trade Date	The business day prior to the 15th calendar day of the contract month.	
Last Delivery Date	Second business day following the last trading day of the delivery month.	
Product Ticker Symbols	CME Globex (Electronic Platform)	ZW W=Clearing
	Open Outcry (Trading Floor)	W
Exchange Rule	These contracts are listed with, and subject to, the rules and regulations of CBOT.	

www.cmegroup.com

Příloha II

Výsledek hospodaření vybraných burz v jednotlivých letech

Českomoravská komoditní burza Kladno

Rok	Výsledek hospodaření
1995-1998	<i>Nezjištěno</i>
1999	-1 820 000 Kč
2000	-1 786 000 Kč
2001	<i>Nezjištěno</i>
2002	<i>Nezjištěno</i>
2003	4 611 000 Kč
2004	105 000 Kč
2005	3 598 000 Kč
2006	2 617 000 Kč
2007	-3 438 000 Kč
2008	-10 338 000 Kč
2009	-8 250 000 Kč
2010	<i>nezjištěno</i>

Celkem výsledek hospodaření minulých let spočívající v neuhrazené ztrátě a nerozděleném zisku činil k 31. 12. 2009 ztrátu ve výši 16 872 000,- Kč.

Obchodní burza Hradec Králové

Rok	Výsledek hospodaření
1995-2002	<i>Nezjištěno</i>
2003	196 402 Kč
2004	-253 051 Kč
2005	-125 625 Kč
2006	-153 760 Kč
2007	231 135 Kč
2008	<i>Nezjištěno</i>
2009	-12 423 Kč
2010	<i>Nezjištěno</i>

Burza ke dni 31. 12. 2007 vykazovala výsledek hospodaření minulých let spočívající v neuhrazené ztrátě ve výši 1 470 254,- Kč.

Komoditní burza Praha

Rok	Výsledek hospodaření
2002	Nezjištěno
2003	Nezjištěno
2004	117 110 Kč
2005	283 772 Kč
2006	35 000 Kč
2007	212 000 Kč
2008	-215 000 Kč
2009	203 000 Kč
2010	Nezjištěno

Celkem výsledek hospodaření minulých let spočívající v neuhrazené ztrátě a nerozděleném zisku činil k 31. 12. 2009 ztrátu ve výši 2.320.000,- Kč. V posledních letech jsou výnosy tvořeny tržbami za služby poskytnuté v tuzemsku, resp. poplatky za přístup na trh. Nákladové položky spočívají zejména v odpisech dlouhodobého nehmotného majetku (software obchodního systému a software pro provozování WEBu) a osobními náklady (1 zaměstnanec).

HRAPRAKO komoditní burza

Rok	Výsledek hospodaření
2007	-312 000 Kč
2008	383 000 Kč
2009	111 000 Kč
2010	nezjištěno

Komoditní burza Říčany

Rok	Výsledek hospodaření
2008	-831 000 Kč
2009	955 000 Kč
2010	Nezjištěno

Power Exchange Central Europe, a.s.

Rok	Výsledek hospodaření
2007	4 608 000 Kč
2008	-2 785 000 Kč
2009	2 375 000 Kč
2010	Nezjištěno

RESUMÉ

Předmětem této diplomové práce je obchodování s komoditami na organizovaných trzích v České republice. Diplomová práce je členěna na tři kapitoly. První kapitola je zaměřena na charakteristiku základních pojmů jako burza, její historický vývoj a funkce, komodita jako předmět burzovních obchodů a organizovaný komoditní trh. Ve druhé kapitole jsou stručně popsány základní druhy burzovních obchodů a principy obchodování s kontrakty futures a opce na termínových burzách. Třetí kapitola je členěna na tři subkapitoly. První z nich se zabývá právní stránkou komoditního burzovníctví v České republice, včetně náčrtu platných předpisů v různých obdobích české historie. Druhá se zaměřuje na komoditní burzy v současnosti, jejich stručnou charakteristiku a mechanismy obchodování. Poslední pak představuje hlavní cíl práce, kterým je komplexní zhodnocení současného stavu komoditního burzovníctví z hlediska právního i ekonomického a nástin jeho perspektiv v následujících letech. Komoditní burzy neboli organizované komoditní trhy jsou významnými segmenty tržního hospodářství, které ovlivňují ekonomický růst jednotlivých států i světovou ekonomiku. Ve vyspělých zemích se obchodování vyvinulo do formy, která primárně nezprostředkovává fyzické dodávky, ale slouží zejména k zajišťování ekonomických subjektů spjatých s komoditami. Burzovní obchodování v České republice dosud nedosahuje úrovně vyspělých zemí a svůj vliv na tom má i nedokonalá právní úprava. Zákon o komoditních burzách, který je základním právním předpisem pro oblast organizovaných komoditních trhů, byl přijat před téměř dvaceti lety a jeho pojetí burzy neodpovídá současné potřebě.

ABSTRACT

Commodity transactions and commodity exchanges in the Czech Republic

The object of this thesis is trading commodities on the organised markets in the Czech republic. The diploma thesis is divided into three chapters. The first concentrates on the characteristics of basic terms such as exchange with its historic development and functions, commodity as the subject of exchange trades and organised commodity

market. The second chapter describes briefly main types of exchange trades and principles of trading with the futures and options contracts on the future exchange. The third chapter is divided into three parts. The first deals with the legal aspects of commodity exchanges in the Czech republic including the outline of legislation existing in different periods of the czech history. Second concentrates on current commodity exchanges, its basic characteristics and trading mechanisms. The last represents the complex evaluation of the current state of the commodity exchange from the legal and economic point of view and the outline of its perspectives in following years. Commodity exchanges or organised commodity markets are significant segments of market economy and influence economic growth of single countries as well as world economy. In developed countries commodity trading reached such form that it does not mediate real deliveries but serve particularly as hedging for people working with commodities. Commodity trading in the Czech republic has not achieved the level of developed countries so far and it is partly due to imperfect legislation. Commodity exchange law which is the basic legislation for the organised commodity markets area was passed almost twenty years ago and its concept of exchange does not respond to the current needs.

KLÍČOVÁ SLOVA – KEYWORDS

komoditní burza, burzovní právo, burzovní obchod
commodity exchange, exchange law, exchange trade